1884 TIZENNYOLCZADIK ÉVFOLYAM. 307. SZÁM. BUDAPEST, PÉNTEK, NOVEMBER 7.

SZERKESZTŐSÉG:
BUDAPEST, IV. HIMZŐ-UTCZA 1. SZ.
KÉZIRATOKAT VISSZA NEM KÜLDÜNK.
CSAK BÉRMENTES LEVELEKET FOGADUNK EL.
ELŐFIZETÉSI DÍJ:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:
Egy egész évre 20 frt | Egy negyedévre 5 frt
Egy fél evre 10 frt | Egy hora 1 frt 80 kr.
Külföldre: 3 hóra Németországba 8 frt 30 kr.
Franczia-, Olasz-, Orosz-, Török-, Görög-, Spanyolországokba, Svájcz-, Románia és Szerbiába, valamint amaz országokba, melyek a postaszerződéshez tartoznak, negyedévre 9 frt 20 kr.
Egy szám 6 krajczár.

EGYETÉRTÉS

KIADÓ-HIVATAL:
BUDAPEST, IV. HIMZŐ-UTCZA 1. SZ.
HIRDETÉSEKET ÉS NYILTTERBE VALÓ KÖZLEMENYEKET FELVESZ A KIADÓHIVATAL.
Hirdetéseket felvesz a külföldön:
Bécsben: Főügynökségünk: Stern Morits hirdetési irodája, I. Wollzeile Nr. 22.
Oppelik A., I. Stubenbastei Nr. 2.
Mosse Rudolf, I. Seilerstätte Nr. 2.
Haasenstein és Vogler, I. Wallfischgasse 10.
Daube G. L. és Társa, I. Wollzeile Nr. 12.
Dukes Miksa, I. Riemergasse Nr. 11.
Schalek Henrik, I. Wollzeile Nr. 14.
Herndl Alajos, I. Wollzeile Nr. 25.
Frankfurtban a/M.: Daube G. L. és Társa.
Párisban: R. Mosse, 40, r. Notre-Dame-d.-Viet, Agence Havas (place de la Bourse).

Az érdekes ország.

Tizenhét országból és tartományból áll Ausztria. A mi országunk is valami az ő terjedelmében és az ő Horvát-Tót-Szászországaival. E sok országnak közös ügyeivel kellene a delegáczióknak foglalkozniok, a mint a törvény azt megparancsolja s a mint tizenhét éves gyakorlat is hozza magával.

S valóban foglalkoznak is. De önmaguk közös ügyein kivül foglalkoznak még Boszniával, Herczegovinával és a Limvidékkel is. És pedig 1878 óta sokkal többet foglalkoznak ezekkel, mint önmagukkal. Tárgyalásaikból és figyelmükből százszor többet forditanak ez okkupált tartományokra, mint a mennyit politikai, pénzügyi, katonai, közmivelődési és közgazdasági tekintetben aránylag forditaniok kellene.

Ez mutatja, hogy nagyon érdekes ország az a Bosznia és Herczegovina.

Nem kárhoztatásként hozzuk fel a delegácziók eme nagy figyelmét, csak a tényt konstatáljuk. Tudjuk mi, hogy Bosznia nem annyit nyom reánk nézve, a mennyit területe és népe arányában nyomhatna, hanem sokkal többet. Ezért kell annyit költenünk s akkora figyelmet forditanunk rá.

Az osztrák delegáczióban ezuttal is terjedelmes ismertetést szentelt Kállay közös pénzügyminiszter a bosnyák állapotoknak. Terjedelmeset és egyuttal valóságosan érdekeset. Ismertetéséből meglátjuk, hogy a mohamedán állam czivilizácziója, melyet mi barbárságnak tartunk, miként változik át lassankint keresztény állami czivilizáczióvá, melyre mi magunk is itthon egész lélekkel törekszünk.

A rablóbandák — mint mondá — kezdenek fogyni, ritkábban és kisebb számban feltünedezni s a nép maga is kezdi már őket üldözni. — Az igazságügy különösen szépen fejlődik; tavaly nem volt több bagatell peres ügy 22 ezernél, az idén már felszaporodott 95 ezerre. — Az erdőpusztitás ugyan még javában tart, miután a régi törvény szerint minden erdő az államének mondatott, de épen azért minden erdő szabad zsákmánynak tekintetett; — azonban ez ellen is lesz már orvosság, a mennyiben az egész tartomány kataszteri felmérése befejeztetett, most már készülnek a telekkönyvek s ezekkel együtt az elkülönitési müveletek, hogy az állam is, a bégek is, a parasztok is tudhassák, hogy melyik föld, melyik erdő kié. — Vasutjai folyton készülnek s egész vasuthálózatának terve már készen van a mappán, hogy legyenek vonalai a tengerhez is, Novibazár felé is, Szerbia felé is s mi felénk is; vannak holmi közös aktiváink, ezekből lehet vasutat épiteni a bosnyákoknak. — Az elemi közoktatás is szépen halad, az idén már 600 gyermekkel több járt iskolába, mint tavaly. — Az ujonczozás eredményével is meg lehetünk elégedve, legalább most már tudjuk, hogy mennyi orthodox keresztényt, mennyi mohamedánt és mennyi római katholikust kell besoroznunk, hogy a köteles arányosság parancsai ellen ne vétsünk. — A pénzügyi helyzet épenséggel fényes, a mennyiben deficzit semmi, jövedelmi fölöslegünk pedig fölmegy nehány száz forintra; — mellesleg megjegyezve, azt a négy millió és pár százezer forintot, melyet mi költünk Boszniára, nem szükséges számba vennünk, mert ez ugysem az okkupált ország költségvetéséhez tartozik.

Ime az expozé eredménye, melyet Kállay az osztrák delegátus urak kérdéseire nagy előzékenységgel kifejtett.

Kállay ismételten beutazta ama tartományokat. Az idén minden zeget-zugot meglátogatott s valóban se testi, se lelki fáradtságot nem kimélt, hogy a szegény bosnyákok helyzetét megismerje, szomoru hátramaradottságukról meggyőződjék s szükségleteikről s azok fedezési módjáról magának hű képet alkosson. Ha gróf Szapáry Gyula annyit tenne Magyarországért aránylag, mint Kállay Benjámin Boszniáért, bizony áldanók őt mi is, de áldanák még unokáink is.

Igaz, hogy kétféle Bosznia van a világon. Az egyik olyan, a minőnek Kállay rajzolá. Békés, nyugodt, rablót üldöző, ujonczot adó, iskolába járó, vasutépitő, bányamivelő, tirolokat telepitő, sorsa iránt türödelmes, felelősége iránt engedelmes, mindenki iránt békességes — csupa gyönyörüség. Kállay most erről beszélt az osztrákoknak.

A másik Bosznia öl, rabol, gyujtogat, lázzong, forradalmat csinál otthon is, Dalmácziában is, szövetkezik Montenegróval, pénzt és ügynököt és fegyvert fogad el orosztól, olasztól, országunknak minden ellenségétől s mikor másutt nincs háborunk: akkor is bele kerül pár hadtestbe s 50—60 millióba, mig békességet tudunk ott csinálni. Erről a Boszniáról most Kállay nem beszélt; erről egyszer-másszor a hadügyminiszter szokott beszélni.

De hát elvégre is készséggel elismerjük, hogy az egyik Bosznia, tudniillik a mostani szépen halad előre s hogy nyugalmán az a tenger hadsereg s előmenetelén az a tenger pénz, melyet ráforditunk, jól meglátszik. Sőt többet mondunk: készséggel elismerjük, hogy ha a befektetésekkel ügy haladunk előre, ha gazdag vasuthálózatát kiépitjük, birtokviszonyait rendezzük, bányászatát, népnevelését jó karba helyezzük, német településekkel jól ellátjuk: az esetre békességes nehány deczennium alatt meglehetősen bevezetjük őt a czivilizáczió áldásaiba.

Csak azt nem értjük még ma sem, hogy miért kell mindezt magyar költségen is tenni s elvégre is mi különös haszna van ebből Magyarországnak? A miniszter urak teljes hat esztendő óta adósak már nekünk e kérdésre a felelettel.

Kállay fejtegetései azonban más dologról egészen meggyőztek bennünket. Arról, a mit 1878 óta nem egyszer állitottunk, hogy az okkupáczió valóságos országkormányzó hatalommá teszi a közös miniszereket. Oly hatalommá, a minővé még a közösügyi törvény se akarta tenni, sőt a minő ellen még az is egyenesen tiltakozott.

Hogy az okkupált tartományok államjogi helyzete véglegesen mikor és miként lesz elhatározva: erről nyilatkozni még az időt nem látta elérkezettnek a közös ügyminiszter.

A rendőrségi vizsgálat.

Thaisz Elek rendőri főkapitány hosszabb tartamu szabadságot kapott s mint félhivatalos oldalról is konstatálják, több hónapra elutazik s a hivatali teendőktől félrevonul. Ama botrányok s ezek folytán ama vizsgálatok folyamának történetében, melyek a fővárosi rendőrség visszaéléseiből származtak, a főkapitány szabadságolása a legfontosabb momentumok egyike, melynek következményei egyelőre alig láthatók be.

A szabadságolás hivatalos indokai egészségi tekintetekre vonatkoznak s annyi valóságban is igaz, hogy *Thaisz* Elek főkapitány egészsége meg van rendülve s a hivatalos foglalkozástól való tartózkodás csak előnyére válik. Azonban, s ezt biztos értesülés alapján mondjuk, a szabadságolás főindoka ezuttal és e pillanatban mégis a rendőrségi visszaélések folytán meginditott vizsgálat körülményeiben rejlik. E tényt — alig szükség megjegyeznünk — megelégedéssel veszszük tudomásul.

Mi ugyanis mindjárt a botrányok kitörésének kezdetén határozottan kimondtuk, hogy a kormánynak sok, igen fontos okból a rendőrség kebelbeli tagjai által vezetendő vizsgálattal s annak eredményével megelégedni nem lehet, hanem szükséges, hogy a vizsgálatra kormánybiztos küldessék ki, s hogy annak folyama alatt *Thaisz* főkapitány a rendőrség élén teljesitendő tényleges funkczióitól mentessék fel, mert arra, hogy az esetleges panaszosok, panaszlottak és tanuk erkölcsi nyomás és félelem nélkül nyilatkozhassanak, ez mulhatlanul kivánatos, s mert, ha egyéb nem, legalább is sulyos beszámitásu mulasztások mindenesetre terhelik magát a főkapitányt is.

A belügyminiszter ez indokok sulya alatt csakugyan küldött ki a vizsgálatra biztost *Jekelfalussy* miniszteri tanácsos személyében, de azzal az utasitással, — legalább nyilvánosságra ez jött, hogy a vizsgálatot *Thaisz* Elek főkapitány közbenjöttével teljesitse. Mi rögtön siettünk megjegyezni, hogy az ily vizsgálat csaknem a semmivel egyenlő, sőt még annál is rosszabb, mert a fővárosi közönség évek óta *Thaisz* Elek személyében látja a rendőrségi visszaélések legnagyobb részének eredeti és főokát s ezért az ő közbenjárásával teljesitendő vizsgálat esetleg az egész ügy elsimitására vezethet, de ha arra nem vezet is: a fővárost semmiesetre meg nem nyugtathatja. Ujolag sürgettük tehát a főkapitány fölmentetését a vizsgálat tartamára.

Most ez megtörtént vagy legalább ugy látszik, komolyan meg fog történni. S ha csakugyan megtörténik s ha más részről *Jekelfalussy* min. tanácsos is elég készséggel és képességgel bir a személyekre való minden tekintet nélkül teljes szigorral és tárgyilagossággal teljesiteni a vizsgálatot: az esetben az első és az egyik komoly lépés csakugyan megtétetik arra, hogy a főváros valahára feladata magaslatán álló alkalmas rendőrséghez jusson, a bünös elnézés mellett tenyésző bandák szétugrasztassanak s a közerkölcsiség, valamint a személy- és vagyonbiztonság érdekei megóvassanak.

Hogy a rendőrség ama tagjai, kikre vétkesség, tisztátalan kéz vagy sulyos hanyagság bizonyul, szigoruan büntettessenek: ezt természetesen követelnünk kell. Követelnünk mind a büntető biróságtól, mind a rendőrségi fegyelmi biróságtól. De ez mindamellett mellékes dolog. Fő az, hogy most már a belügyi kormány minden pajtáskodás s minden személyi tekintetek félretételével lásson a rendőrség ujraszervezéséhez s az egyének megválasztásánál se pártszempontok, se szerzett kortesérdemek, se pénzügyi aggályok által ne engedje magát vezettetni. Hogy vajjon magában a belügyminiszteriumban a legalkalmasabb egyének kezén van-e a rendőri ügy s hogy maga *Tisza* Kálmán belügyminiszter el van-e szánva most már valahára tiszta munkát csinálni: oly kérdések, melyek rövid időn szintén fel fognak merülni. A toldozás-foldozásnak, a leplezgetésnek s a félrendszabályoknak *Tisza* Kálmán által egyébként annyira kegyelt rendszere most még ártalmasabb lenne, mint eddig s rövid időn ujabb botrányok kitörésével boszulná meg magát keserűen.

Budapest, nov. 6.

Igértük tegnap, hogy a valuta helyreállitásának kérdéséhez, mely elől eddig kitértünk, közelebb tüzetesen hozzá fogunk szólni.

Sietünk igéretünket beváltani, sietünk miután az osztrák és a német birodalmi lapok a kérdést folyton előtérben tartják, daczára, hogy hideg zuhanyban, mely innen alkalmaztatott, épen nem volt hiány.

Az ügy ilyetén állásában igéretünk beváltásának kötelessége alól a «Nemzet» azon közlése sem ment föl bennünket, mely hirdeti, hogy illetékes körökben a valuta helyreállításának eszméjét a diskusszióra még meg nem értnek tartják. Ha diskusszió helyett megvalósitást mond vala, megnyugodnánk rajta. — A «Nemzet» illetékes körei kétségkivül a hivatalos és pedig csakis a magyar hivatalos körök, a melyeknek itélete a cselekvést talán föltartóztathatja, de nem gátolhatja — s jó is, hogy nem gátolhatja a diskussziót; legfölebb annak egyoldalusságát eredményezhetné, mi nem kivánatos.

Hisz a kérdés tárgyalása közben — eddig legalább — maguk az alapfogalmak is, melyek pedig egyátalán különbözők, összetévesztetnek.

A valuta helyreállításáról szólani és mégis az érték kicserélését nem is javasolni, de önként érthetőnek tekinteni, bizonyosan helytelen eljárás. «Die Herstellung der Valuta *in Gold*» nálunk képtelenség.

Helyreállitani csak azt a valutát lehet, a mi már létezett, tehát nálunk az ezüstöt. Minden más a valutának nem helyreállitása, de áthelyezése. Ez lehet jó és helyes, nem veszszük kétségbe; de tagadjuk, hogy a bizonyitás terhe alól fölmentve érezhessék magukat azok, kik ilyennek tartják. A pozitiv törvényes állapot iránti köteles tisztelet megköveteli, hogy az ne ignoráltassék s ne ejtessék el másként, mint kellő indokolás után.

A törvényes érték nálunk ma az ezüst, fölcserélése csak ugy nem történhetik kellő indokolás nélkül, mint nem történhetnék, ha tényleges is volna, a papir által ideiglen sem szorittatva ki.

Az épen mondottak általában igazak a törvényes állapottal szemben, de megszivelésük tán sehol nem fontosabb, mint az érték kérdésénél. Ennek végleg eldöltével minden valószinüség szerint el fog dőlni az is, ha megéri-e a jelen nemzedék az érczérték visszaállitását?

Felfogásunk szerint is teljesen igazuk van azoknak, kik e visszaállitást oly nehéznek tartják, hogy keresztülvitelére erőnk még ez időszerint elégtelen, tekintsük bár finánczi áinkat vagy gazdászatunkat. Okos dolog-e fokozni e nehézségeket azoknak is hozzáadásával, melynek az aranyérték behozatalához kötvék, s melyek magukban is elég nagyok voltak, hogy a diadalmas német birodalmat is féluton megállásra kényszeritsék? Félő, nagyon félő, hogy az uton annyira fokozódnak a nehézségek, hogy legyőzésükre ellátháttlan időkig nem lesz elég erőnk.

A dolgok ilyetén felfogása mellett igen természetes, hogy a «Pester Lloyd» tegnapesti lapjának biztositásából semmi megnyugvást sem birunk meriteni. Tisztelt laptársunk ugy tudja, hogy kormányunk a gazdasági kiegyezés idejéig a valuta visszaállitásának kérdését nyugodni engedi, s akkor is csak az érték kérdését akarja elvi eldöntésre vinni s hozzá teszi, hogy a jövő *ugy látszik* az arany egyeduralmáé, s hogy ha az érték kérdése a kiegyezés folyamán ujabb eldöntésre kerül, az eredmény nem lehet kétes, mindenn experimentálás kizárásával az arany javára fog az eldöntetni. Természetesen a *látszat* alapján.

Tisztelt laptársunk kiemeli, hogy az 1868. XVI. t.-czikk elvileg már elfogadta az aranyértéket, rendelvén, hogy annak behozatala czéljából mielőbb egyező előterjesztések tétessenek mindkét törvényhozás elé, s átmeneti, már is eltünt okokból magyarázza Széll és Pretis miniszterek azon elhatározását, melynek folytán az 1878-iki kiegyezési törvény csupán *érez*-értéket emlit.

Igazán kár, hogy t. laptársunk nem találta jónak rámutatni azon okokra is, melyek Lónyay és Beke miniszereket vagy tán jobban az illető törvényhozásokat arra birták, hogy 1868-ban az aranyérték mellett nyilatkozzanak akkor, midőn közvetlen szomszédságunkban még nem volt az otthon? Nagyon tartunk tőle, hogy az okot mi másban sem találta volna meg, mint törvényhozásunknak a gazdasági kérdésekben akkor szinte általában tanusitott azon közönösségében, mely okozá, hogy például az időröl-időre bemutatott kereskedelmi szerződésekben csak azt nézte, hogy korrekt-e bennük a titulatura? Arra volt gond, hogy a velünk szerződőkkel szemben formailag egyenjogu

---

Horváth Cyrill s a magyar filozófia.

Ott látom most is a szelid arczu öreget a nagy hallgató terem tanári emelvényén; egyik kezében szivacs, másikban kréta, a mint szokásos mondattal megkezdi az előadást; «vegyünk például egy konkrét tárgyat, teszem ezt a kezemben tartott szivacsot.»

A konkretizmus filozófiáját Horváth Cyrill fejtette ki, vagy, hogy szabatosabban fejezzem ki magamat, egyik formájában ő fejtette ki annak rendszerét.

S mi az a konkretizmus?

Horváth felfogása szerint az idealizmus és a realizmus teljes öszhangzásba hozatala.

A két eltérő felfogás, a lét alakjainak eme két ellentétes elvből kiinduló magyarázata, Aristoteles, Plato óta küzdenek egymással az uralomért, sőt mondhatnánk, hogy a harcz még előbbi keletű, a két nevezett tudós csak a harczoló táborok legkiválóbb reprezentátorai. Az ó-kor filozófiai életének egész folyamán át tart a küzdelem, s mihelyt a középkor századaiban éledezni kezd az öntudatra ébredő szellem, s mihelyt olvasni kezdik az arab forráson át Európába jutó görög klasszikusokat, ismét Aristoteles és Plato a legelsők, kiknek művei foglalkoztatják az elméket. Miből és hogyan megfejteni a valót, a létező dolgokat? Ez a kérdés, melyet meg kell oldani. Az ember egész élete, szellemének egész gondolatvilága az őt környező világ összes tüneményei, a teljes világmindenség belévonatnak a kutatás keretébe, mindent, de mindent meg kell oldani, ki kell fürkészni, meg kell tudni, meg kell ismerni.

És a megismerésnek az a modja, melyre a filozófia törekszik, nagyon tanulságos. Nem a tárgyak és tünemények természete, azok különféle behatásoknak megfelelő nyilvánulásai, az akczióknak megfelelő reakcziók: nem ez érdekli a filozófiát. Nem természeteik szerint vizsgálja a dolgokat. Hanem elveket keres, melyek által ezek a tárgyak összefüggenek, vagy melyek által azok összefüggő rendszerekbe foglalhatók. Rendszer és elv, ezek a filozófiának jelszavai, melyekért feláldoz mindent és elfeled mindent. Elvek szerint foglalja rendszerbe az egész gondolkodást a logikában, egy legfőbb elv megállapitására törekszik az ethikában, hogy legyen mértékvesszője az emberi cselekedetek megitélésénél, elvek által sorozza rendszerbe a szép minden nyilvánulásait, s megalkotja az esthetikát, elvekből akarja leszármaztatni a létező dolgok lényegét az onthológiában, s magát a természetnek tüneményeit is nem abból magyarázza, a mit tapasztal, a mit ellenőrizhet, a mit próbáknak és kisérleteknek vethet alá, hanem az elvekből, melyek között osztályt teszen, s rangfokozatba helyezi őket egymás fölé és egymás alá. Már Anaxagoras, Thales és társaik a görög filozófia ébredésének legelső időszakában általános elvekre viszik vissza a létező dolgoknak okát, s az általános tűzet és vizet, vagy az általános levegőt emlegetik, mint a melyekből minden származott és származik.

Bizonynyal sajátságos nyilvánulása az emberi elmének a filozófia!

Az oksági viszony keresése ellenállhatatlan erővel üzi a szellemet. Okokból akar levezetni mindent s mindenben az összefüggést keresi. Látni, tudni óhajtja, hogy mi miért lett és miből lett. Kétségbevonhatatlan axióma gyanánt állitja föl a tételt, hogy mindennek meg van a maga oka, s elindul, hogy a létező dolgoknak ezen létokát kinyomozza. A valóból, abból a mit észlel, érzékel és tapasztal következtetést enged meg magának arra, a mi azt okozta. S az okot ismervén tovább halad, hogy ismét annak fejtse meg okát. Az okoknak ezen terjedelmes világában azután rendet csinál, megkülönbözteti a felsőbb és alsóbb foku okokat, s valamennyit egy legfelsőbb oknak rendeli alá, abból származtat mindent, abból magyaráz mindent. Máskor ismét megforditja a műveletet. Nem az észlelt tárgyakból veszi kiindulását — s ezt teszi a realizmus — hanem felállitja az egyetemes érvényű elveket s abból deriválja vagy igyekszik legalább deriválni a valót, a létezőt. És ez utóbbi az idealizmus módszere.

Csak egyet nem próbál meg, ugy ismerni meg a a világot a mint van.

De ki tenne a filozófiának szemrehányásokat?

Nagy szolgálatokat tett az emberiségnek még kinövései által is, mélyreható átalakulásokra készitette elő az emberi szellemet, előkészitette annak az utját, hogy felvirágozhassanak a természettudományok a mi századunkban, s az ember óriási lépésekkel haladhasson előre abban a nagy munkában: a természetet meghóditani. A filozófia volt az emberi szellem legalaposabb iskolája. A filozófia kérdéseinek tanulmányai közben nyerte az emberi elme azt az élességét, melylyel a természet rejtekeibe behatolt. Az elvont filozofálás, az igazságnak minden áron való kiismerése egyrészt, másrészt pedig a monotheisztikus világnézlet, az egy isten lényének kutatásában való elmerülés s a vallásos meditáczió készitették elő az elméket, hogy az uj kor világossága előtt megnyiljanak. Mert az emberi elme képességei is átöröklődnek bizonyos határok között, mint az összegyűjtött vagyon, melyet az apa fiára hagy, s az ember szellemvilágára nézve is áll a Robert von Mayer tétele, hogy nem vész el semmi a mi létezett, hanem hatásaiban örökkön örökké él.

A filozófia sokat tett az emberiségért s elhallgatott, midőn bevégezte feladatát. Ma hiába óhajtjuk és sóhajtjuk vissza fényes napjait. Nemcsak Magyarországon nem akad művelője az ujabb kor hatalmasabb tehetségei között, hanem Németországban sincsen senki, a ki a Hegelek nyomdokaiba hágjon. A régibb iskolák tanitványai megrpbájják olykor szárnyaikat; minálunk akad Kerkapoly vagy Horváth Cyrill, de műveik visszhangot nem költenek többé. Az emberiség szellemi fejlődésében meg van az összefüggő egymásután. A franczia forradalom eszméit megelőzik az encyklopedisták. Diderot, Rousseau s a nagy Voltaire megtörik először a királyi hatalom isteni eredetében vetett hitet, azután törik meg maga a királyi hatalom. Előbb a balhiedelmet kellett a józan ész itélőszéke elé állitani, azután azokat, a kik annak nevében vétkeztek. S a legujabb kor természettudományi mozgalmainak, a vasutak elterjedésének, a telegrafia alkalmazásának a gyárak emelkedésének is meg kellett előztetnie oly fellendülés által, melynek eszköze, törekvése, czélja merőben idealisztikus. Soha Európaszerte a költészet, a széptudományok, a filozófia oly virágzásnak nem örvendettek, mint abban a korban, mely a mi realisztikus napjainkat közvetlenül megelőzte. Schiller és Göthe a szomszédban, valamint Kant, Schelling, Fichte, Hegel nem puszta véletlenből előzték meg ezt a kort s nem a véletlen müve nálunk sem, hogy a filozófia és költészet még az imént hivatott művelőkre talált s meghallgattatást a nemzet által, ma pedig pangásnak indult ez és amaz.

Horváth Cyrill még annak az előző kornak a gyermeke. Abba esnek ifju évei, tanulmányai, első művei és egész kialakultsága. Az idealisztikus világnézlet dominál rajta és benne mindvégig, hódol annak a felfogásnak, mely jellemzi a kort, melyben fiatal éveit élte. Filozofiát üz, s drámákat ir. Nem szokatlan jelenség ez. Bólyay Farkas, ki a mathematikában sokkal nagyobb óriás, mint a minőnek idehaza a mai lárma után is ismerik, s a kinek műveit külföldön is csak most kezdik még igazában megérteni, szintén drámákat irt fiatal éveiben. Leibnitz a nagy bölcselő s a felsőbbrendű mathematika megalapitója élénk érzékkel birt a költészet remekei iránt, s mindegyikök között a legnagyobb Newton a János apostol jelenések könyvének tanulmányozásával töltö öreg napjait.

Horváth Cyrillben sajátos az, s érdeme neki, hogy érvényre jutott költészetében és filozofiájában a nemzeti momentum is.

Magyar nemzeti filozofiát akart teremteni.

Ismerni kell azokat a mozgalmakat, melyekben a filozófia élete eltelt, hogy megérthessük a vágyat, egy uj filozófiai rendszert teremteni.

Plato és Aristoteles óta folyik a harcz az idealizmus és a realizmus között. Több mint kétezer esztendeje folyik a próbálkozás megfejteni az élet jelenségeit. Elveket keres mind a két fél, melyekre mindent visszavezethessen, melyekből mindent kimagyarázhasson s melyeket rendszerbe, összefüggő egészbe foglalhasson együvé. S e nagy és hosszas küzdelemben minden ujabb nagy tehetség egészen uj elveket talál fel, egészen uj rendszert igyekszik teremteni. A szent atyák közül a nominalisták, aquinoi szent Tamás, Cartesius és Hegel mind a Plato nyomdokaiban járnak, de azért mind uj rendszerekbe foglalják a filozófiát. Az előzőnek tévedéseit felismeri az utód s uj rendszert teremt, melyben amazok hibáit elkerüli talán, s a mellett uj hibákba esik.

Horváth Cyrill is felismerte az előzők egyoldalusságát. Sem a realizmus, sem az idealizmus nem fejti meg a lét okát. A lények, mint realitások léteznek s nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy mi csak egyes tárgyakkal számolhatunk, hogy csak egyes konkrét tárgyak léteznek. Egy-egy ember létezik csupán, a maga sajátos kialakultságával, természetével, gondolkodásával, szellemi és testi tehetségeivel. «Ember», mint fogalom nem létezik sehol. Az egyes emberek ismeretéből kell kiindulnunk, ha meg akarjuk ismerni az embert. Konkrét, létező egyes dolgokat észlelünk csupán, ezeken kell kezdenünk.

S ő a magyar filozófiát — melynek rendszerét már Szontágh Gusztáv igyekezett kifejteni — a konkretizmus filozófiájától nem tudta elválasztani.

Bizonyos mértékben megértette a nemzet géniuszát. Egy európai nyelv sem különbözteti meg oly élesen a fogalmat a konkrét tárgytól, mint a mi nyelvünk. Pedig nem ok nélkül s nem alaptalanul állitják, hogy a nyelv a nép gondolkodásának élő s megnyilatkozó logikája. Csak a mi nyelvünk tesz különbséget a határozott és a határozatlan igealak között. Csak nekünk van külön kifejezésünk erre hogy: «Az embert *szeretem*», és «embert *szeretek*», csak mi tudjuk a különbséget a mi e között «a kulcsot *viszem* el», és e között «kulcsot *viszek* el» létezik. Az egy bizonyos kulcsot, a konkrét tárgyat megkülönböztetjük külön igealak alkalmazása által az általános fogalomtól, mely alatt minden kulcsot értünk.

És mi csak ezekből a bizonyos létező, konkrét tárgyakból indulhatunk ki. Csak ezeket érzékeljük. Első sorban csak ezekről lehet tudomásunk, róluk tesznek tanuságot érzékeink, róluk győződünk meg, hogy vannak, hogy léteznek.

Azonban a Horváth Cyrill konkretizmusának ép az a nagy fogyatkozása, hogy nem konkretizmus. Csak neve szerint az. Csak mondja, hogy konkrét tárgyakból veszi kiindulását, de tényleg nem onnan veszi. Az első a mit észre vesz a konkrét tárgynál az, hogy annak van ideális és reális vonatkozása. A kettőt azután felolvasztja a konkretizmusban, s igy jön nála elő mindenben a hármasság.

Mi azonban a tárgyakban nem idealizmust és realizmust találunk. A természettudományok ujabb haladása csodálatos dolgokat hozott észrevevésünket és megismerésünket illetőleg napvilágra. A szervek, melyek rendelkezésünkre állanak, nagyon meghizhatatlan eszközök arra, hogy csak hozzá is foghassunk a nagy problémához, a «dolgok valódi lényegét megismerni.» A csalódásoknak, tévedéseknek és hibás észrevevéseknek számos, nem ellenőrizhető formában vagyunk alávetve. A csillagászati észleléseknél kitünt például, hogy minden ember észrevevésében meg van bizonyos «személyes hiba», egyik sem ugyanazon a helyen látja ugyanazt a tárgyat, melyen a másik s nem ugyanabban a pillanatban. És ki tudná megmondani, hogy a lényeknek hány oly tulajdonsága van, melyekről nekünk képzelmünk sincsen? Az ujabb kutatások kideritették, hogy minden test bir bizonyos elektromossággal és mégis, évezredeken keresztül nem tudott arról az emberiség semmit, mégis azt tanitotta a filozófia, hogy való lényegök szerint ismeri meg a testeket. Hány ilyen tulajdonság lakhatik a testekben, melyeket mi nem ismerünk! Hányféle hatással lehetnek a testek egymásra, melyeket mi nem ismerünk! Mikor a napban egy-egy nagy vihar háborog, arról mi nem tudunk semmit, mialatt napi foglalkozásaink után látunk, de az iránytü megérzi a hatást és remegve kezd futkosni fel és alá. Nem tudjuk kimutatni, hogy a Nap miként hat erre a kicsi tűre, de a hatás el nem tagadható.

Mi nem sokkal mehetünk tovább a lények megismerésében, mint a meddig tapasztalásunk ér. Az indukczió sem merészkedhetik tovább. Észleli, hogy bizonyos tárgyak bizonyos hatásokkal szemben miként viselkednek, de abból *egész* bizonyossággal nem vonhat következtetést valamennyi testre. Százezer esetben tapasztalhatta, hogy a szabadon eresztett test a földre esik alá, de egyetlen pehely föllelé emelkedhetik a szél fuvallatára, s halomra dönti az egész okoskodást.

A lét kérdése megoldott probléma ma már Ő neki is.

Az ideálokért rajongó szellem porhüvelye összevegyül a föld porával. Hamvai részt fognak venni a föld életében és a mindenség életében örökké, mindörökké. Szelleme tovább él tanitványaiban.

Az örök világosság fényeskedjék neki!

Hoitsy Pál.

szerződő fél gyanánt álljunk Ausztria mellett, de nem arra is, hogy egyenjogúságunk gazdasági érdekeinknek azon szerződésekben is egyenlő figyelemben tartásában nyilvánuljon és érvényesüljön, gazdasági téren is megszerezvén az államjogért kivivott paritást.

Hadd multak légyen el végkép ezen idők! Ám e végre szükség szétválasztani a diskusszió idejét a cselekvésétől, a fenforgó kérdésnél inkább, mint bármely másnál. A nemzet egész értelmi erejét kell érvényesitenünk, ha sikert és kedvező eredményt akarunk. Ez értelmi erő nyilvánulásának egyik tere ép a napi sajtó. Használjuk föl. Hisz valóban igaz, hogy a valuta helyreállitása ép ugy, mint az érték megállapitása minden állami és közgazdasági tekintetből oly sulyos tény, hogy annak a sajtóban az eseményeket nagyon megelőző megvitatása is csak hasznos lehet.

A képviselőház igazságügyi bizottságából.

A képviselőház **igazságügyi** bizottsága ma délután 5 órakor *Apáthy* István elnöklete alatt ülést tartott, melyben tárgyalta *az 1875. XXXVI. t. cz. módosításáról és a kir. járásbiróságok számának szaporításáról szóló törvényjavaslatot.*

Az ülésen a kormány részéről *Pauler* Tivadar igazságügyminiszter volt jelen. Az érdekelt törvényszéki területek részéről megjelentek: *Apponyi* Albert gróf, *Sárközy* Aurél és *Papp* Elek orsz. képviselők.

Matuska előadó ajánlja átalánosságban a javaslat elfogadását.

Hodossy kijelenti, hogy tekintettel arra, hogy a járásbiróságoknak a javaslattal czélba vett szaporitása csakugyan sürgős, átalánosságban elfogadja a törvényjavaslatot.

Apáthy elnök jelenti, hogy hozzá *Sárközy* Aurél és *Apponyi* Albert gr. képviselők részéről beadványok érkeztek, melyek a részleteknél felolvasandók lesznek.

Erre *a bizottság* a törvényjavaslatot átalánosságban elfogadta.

Következett a részletes tárgyalás.

Az 1. §-nál *Kazy* azt a kérdést intézi, vajjon a törvényszékek és járásbiróságok számának és székhelyeinek végleges megállapitására a javaslatban kitüzött 5 év helyett, miután a javaslat első beterjesztése óta már egy év elmult, nem lehetne-e 4 évet felvenni.

Pauler igazságügyminiszter belenyugszik a 4 évbe, hangsulyozván, hogy a szóban forgó intézkedés a kir. itélő táblák végleges szervezésével áll kapcsolatban.

Gall az évszám felvetelét mellőzendőnek tartja és inkább a bünvádi eljárás életbeléptetésével együtt óhajtaná a végleges szervezkedést keresztülvinni.

Hodossy, Unger, Literáty és *Pauler* miniszter felszólalásaik után a bizottság a §-t elfogadta *Kazy* ama módositványával, hogy az 5 évi határidő helyett 4 év vétessék fel.

A 2-ik §. szerint a jászberényi és karczagi törvényszékek megszüntetése mellett Szolnokon állitatnék fel törvényszék. E §. tárgyalása alkalmával felolvastattak: Jászberény városnak *Apponyi* Albert gr. által beadott kérvénye a jászberényi törvényszék fenntartása végett, valamint Karczag városának a karczagi törvényszék fenntartása iránt *Sárközy* Aurél által benyujtott kérvénye s *Papp* Elek inditványa, mely szerint e §. egészen kihagyandó volna.

Apponyi Albert gróf felszólal a jászberényi törvényszék mellett, melynek megszüntetését és a tényleges állapotnak ilyetén részletes megbolygatását sem a törv. nyekési, sem közigazgatási, sem pénzügyi vagy más állami érdek nem kivánja.

Papp Elek a karczagi törvényszék mellett emel szót; hangsulyozván a törvénykezési, közigazgatási és pénzügyi érdeket és hivatkozik arra is, hogy e törvényszék területén általában reformátusok laknak, kik valópereikben a törvényszék előtt megjelenni tartoznak.

Hasonló értelemben nyilatkozik *Sárközy* Aurél, ki a javaslat indokolását a felolvasott kérvényekben előterjesztett adatokkal megczáfolva látja.

Ezután *elnök* az idő előrehaladott voltára való tekintettel az ülést bezárta és a tárgyalás folytatását a szombat délután 5 órakor tartandó ülésre halasztotta. (O. É.)

A DELEGÁCZIÓK.

A magyar delegáczió köréből.

A magyar delegáczió **hadügyi albizottsága Szlávy** József elnöklete alatt ma tartott ülésében letárgyalta a *közös állandó hadsereg rendkivüli szükségletét.*

Az 1. czim 1. tételénél a *kézi lőfegyverek tartalék-készletére* előirányzott 200,000 frtnyi összeget illetőleg

Rakovszky István előadó felvilágositásokat kér az iránt, mennyi hiányzik még a tartalékkészletből, mit szándékozik a hadügyi kormányzat az előirányzott összegen beszerezni s egyáltalában a fegyverzetben esetleg be következhető ujitásokkal szemben mily intézked sek fognak tétetni a tartalék készletre vonatkozólag.

Zichy Henrik gróf az iránt kér felvilágositást, hogy az ezen összegen beszerzendő fegyverek esetleg könnyen át lesznek-e alakithatók ujabb szerkezetüekké?

A *hadügyminiszter* részletes felvilágositásai után a bizottság a tételt megszavazza. Hasonlolag megszavazza rövid eszmecsere s a hadügyi kormányzat részéről adott részletes felvilágositások után a 2. 3. és 4. tételeket.

Az 5. tételnél *előadó, Eber* Nándor, *Széll* Kálmán, *Hegedüs* Sándor és *Priteszky* Tádé szólaltak fel, mi alkalmat nyujtott a hadügyminiszternek hosszas és terjedelmes felvilágositást adni az iránt, hogy e tartalékkészlet kiegészitését mily módon szándékozik keresztülvinni, ugy hogy az egyrészről a hadi szükségletnek megfeleljen, más részről még se vegyen igénybe tulságos nagy összegeket. A bizottság e felvilágositások után a tételt megszavazta.

A 2. czimet 75,000 frttal **Ivánka** Imrének a *vöröskereszt* egylet érdekében tett felszólalása után szintén megszavazta.

A 3. 4. 5. 6. és 7. czimek több felszólalás s a hadügyminiszter, valamint illető előadói részéről adott felvilágositások után lényegesebb észrevételek nélkül megszavaztattak.

A 8. czimnél *Seebach-völgyi uj zárvéd-müre* 40 000 forint. **Beöthy** Ákos kifogást tesz az ellen, hogy harczképességünk fejlesztésében oly tetemes összegeket költünk *erődítésekre.* Nézete szerint a fősuly magára a hadseregre forditandó.

Bylandt-Rheidt gr. közös hadügyminiszter ez utóbbi tételt elismervén, mégis szükségesnek tartja, hogy a hadsereg ereje bizonyos pontokon erődítési munkálatok által is fokoztassék. A szóban forgó tételt illetőleg részletes előterjesztéssel indokolja annak szükségességét.

Széll Kálmán kérdi, nem lehetne-e ezt az erődöt szükség idejében rövid idő alatt felépiteni, mire a közös *hadügyminiszter* tagadó választ ad.

Wahrmann Mór kérdésére oda nyilatkozik a közös hadügyminiszter, hogy más hasonló utelzárások szüksége egyelőre kilátásban nincs.

Beöthy Ákos elvileg ellenzi a tételt. Fontosnak tartja a monarchia védképességét, de hasonló fontosságunak annak adózóképességét is; minthogy külügyi viszonyainkat kedvezőknek jelentik, e kiadást elhalasztha tónak véli. Nem tartja helyesnek, hogy háboru és béke idejében egyiránt lehetetlennek mondják a megtakaritást.

Rakovszky István előadó ezekre válaszolva kimutatja, hogy hasonló czélokra évek óta folyton kisebb összegek követeltetnek, hogy tehát a békés állapot eredménye szerezhető; most csupán a legszükségesebb dolgokról kell gondoskodni.

Hegedüs Sándor szintén elhalasztha tónak véli e kiadást, mert a fontosabb pozicziók megerősitésérő l ugyis gondoskodva van. Ily kevésbé fontosakat pedig annak idejében is gyorsan lehet létesiteni. A megtehető kiadásokat inkább a nagy védmüvek kiegészitésére véli forditandóknak.

Ivánka Imre elismeri, hogy a hol szükség esetén gyorsan létesiteni lehet valamely védmüvet, ott nem szükséges azt már béke idejében felépiteni. A jelen tétel azonban nem esik ily szempont alá, minthogy ott, a hol ez erődités terveztetik, mozgalmas időben igen kevés hadierővel teljesen meg lehetne hiusitani bármely erődités keresztülvitelét.

A költségvetés 9. és 10. czimei lényegtelenebb észrevételekkel szavaztattak meg.

Hosszas és beható vitát idézett azonban elő a 11. czim, hol *Przemysl* kiépitésére harmadik részletként 1.200,000 frt, a krakói erődितésekre pedig a tulkiadások fedezésére 1.000,000 frt van előirányozva.

Rakovszky István előadó a tulkiadások indokait és egyes tényezőit elősorolván, valamint azokon kivül is az időközben bekövetkezett áremelkedéseket, hangsulyozván, hogy a történt tulkiadást igazoltnak látja, mégis a tulkiadások további részletes indokolását látja szükségesnek s különösen az iránt kér megnyugtatást, vajjon ezen összeggel csakugyan teljesen be lesz-e fejezve a szükséges kiadások összege.

Zichy Henrik gr.: Przemysl várát illetőleg azt hiszi, hogy az idén kisebb részletösszeg is elegendő volna.

Wahrmann Mór ugyanezen erődöt illetőleg kérdi, vajjon az eddigi épitkezések alapján szerzett tapasztalatok szerint nem lesz-e itt is oly lényeges tulkiadás, mint a másik tételnél.

Beöthy Ákos elvileg ellenzi e tétel megszavazását, de különben is szükségesnek tartaná, hogy mielőtt a bizottság annak elfogadásébe bocsátkozik, a külügyminiszter nyilatkozata is hallgattassék meg. Felvilágositást kér továbbá az iránt, vajjon strategiai szempontból ezen erődितések csakugyan szükségesek-é és megfelelnek a czélnak?

Bylandt-Rheidt gróf közös hadügyminiszter erre hosszas előterjesztésben válaszol a kérdésekre s részletesen elősorolja a tulkiadás egyes összegeit s ama tényezőket, melyek azt előidézték, milyenek a többi között más nagyobb épitkezések következtében a rohamos áremelkedés a munkaerőben és anyagban, az esőzés és rossz időjárás által okozott rongálások és csuszamlások stb. Megtakaritás szempontjából is fontos, hogy a hátralevő épitkezések sürgősen teljesittessenek. Hivatkozik egyébiránt a pólai és más erődितések illetőleg annak idejében beadott költségvetéseire, melyek tulkiadás nélkül készültek el. A Krakónál előfordult rendkivüli viszonyokat azonban előre látni nem lehetett.

Hegedüs Sándor a tétel megszavazását a külügyminiszter meghallgatásától nem teszi függővé, mert e kérdés nem függ össze a külügyi politika momentán helyzetével. A tulkiadást illetőleg azonban megjegyzi, hogy bár a külügyi kormányzat bona fidesét és jóakaratát kétségbe nem vonja, mégis mulaszt ásnak vagy legalább a helyi viszonyok nem kellő ismeretének kell tulajdonitania a tulkiadás egyes tényezőinek bekövetkeztét, ilyenek a talajviszonyok stb., melyeket kellő elővigyázat mellett annak idejében számba lehetett volna venni. Még inkább kifogásolja azt, hogy a felsorolt rendkivüli körülmények nem csak most, de az 1880. év óta foganatba vett épitkezés folyamán belül is elkövetenül mutatkoztak s ennek daczára a delegáczió a mult években ezekre figyelmeztetve nem lett. Az utak helyreállitására forditott összegeket pedig csak annyiban szavazza meg, a mennyiben tisztán katonai utakról van szó. Minden egyéb ut föntartása az illető ország vagy község kötelességét képezi.

Wahrmann Mór a felhozottak legnagyobb részét olyannak látja, melyek a *przemyslei* erődök kiépitésére is hatni fognak, s igy attól tart, hogy ott is tulkiadás lesz. Az ez iránt nyerendő felvilágositásoktól teszi függővé szavazatát.

Széll Kálmán elismeri ugyan, hogy a hadügyi költségvetés egyes tételei sokszor lehetnek összefüggésben a külügyi helyzettel, de a szóban forgó két tételt ilyennek nem tartja. Csatlakozik ama kivánsághoz, hogy tüntetessék ki, vajjon a przemyslei erőd épitésénél az eredetileg tervezett összeg az eddigi tapasztalatok szerint betartható lesz-e? S esetleg ha igen, nem lehetne-e ezen épitkezés költségeit kisebb részletekben megszavazni. A krakói tulkiadást illetőleg a kivánt összeget az erődितmények végleges befejezése czéljából megszavazandónak tartja, bár igen sajnálja, hogy a közbejött körülmények folytán az eredeti költségvetés megtartható nem volt.

Ivánka Imre szerint a tulhaladás feltünő ugyan, de menthető. Hivatkozik a vasuti épitkezésekre, hol a csuszamlások óriási összegeket nyeltek el, hivatkozik más nagyobb munkálatokra, hol mindenütt tetemes mértékben volt érezhető a munkaárak emelkedése. A przemyslei erődre előirányzott összeget sem óhajtja leszállitani kisebb részletre, mert megnyugtatóan hangzik, hogy minél tovább huzzuk az épitkezést, annál több költséget igényel az. A közlekedési utakat illetőleg azonban csatlakozik Hegedüs Sándor nézetéhez s kivánja, hogy azok helyreállitási költségei tisztán az illető országot vagy községet terhelje, melyeknek az épitkezésből ugyis jelentékeny haszuk van.

Szilágyi Virgil szintén ellene van annak, hogy a kérdés eldöntése elhalasztassék. Ha az elősoroltakat, mint tényeket elfogadjuk, nincs ok a kérdésnek elhalasztására. A részletes előterjesztésből ama megnyugvást meriti, hogy az előfordult tulkiadások nem a kormányzat mulasztásai következtében váltak szükségesekké, hanem az előre nem láthatott rendkivüli viszonyok miatt. A már megkezdett épitkezéseket pedig mielőbb befejeztetni óhajtja, hogy igy az időjárás szeszélyei is minél kevesebbet árthassanak a munkálatoknak.

Még hosszasabb vita után, melyben a bizottság majd minden tagja részt vett, szavazás utján döntetett el a kérdés s a bizottság a tételt minden törlés nélkül elfogadta.

A költségvetés többi tételei észrevétel nélkül elfogadtatván, az albizottság befejezte a hadügyi szükséglet tárgyalását.

Legközelebbi ülését az albizottság jelentésének hitelesitése végett hétfőn tartandja; kedden pedig a delegáczió teljes ülése után a négyes egyesült albizottság fogja tárgyalni a megszállott területek tartományainak rendkivüli költségvetését. (O. É.)

Az osztrák delegáczió köréből.

Az *osztrák delegáczió* **költségvetési bizottsága** tegnap délután 6 órakor tárgyalta az okkupácziónális hitelt. Lapunk mai számában röviden már megemlékeztünk az ülés lefolyásáról, alább közöljük arról a felhivatalos részletes tudósitást.

Mindenekelőtt dr. **Mattus** előadó röviden vázolta az okkupált területek polgári igazgatásának költségvetését s a közös pénzügyminiszterhez, mint e tartományok kormányának fejéhez, a következő kérdéseket intézte:

1. Minő állapotban van a mostár-metkoviczi vasutépités ügye?

2. Felvilágositást kér a fegyencztelepek intézményének esetleges tartamáról.

3. Felvilágositást kér a nyár folyamában fölmerült és a lapok által emlitett rablóbandák garázdálkodásairól és az általuk elkövetett üzelmekről.

Kállay Béni közös pénzügyminiszter mindenekelőtt megjegyzi, hogy a Windischgrätz herczeg által tett javaslatok inkább a gazdasági viszonyok keretébe illenek, mig az előadó által fölvetett kérdések inkább általánosak és politikai természetüek, tehát előbb ez utóbbiakra ohajt válaszolni. Már a mult évben, a boszniai állapotok megbeszélésénél kiemelte, hogy ha a tartományokban sok történt is, amiből kétségtelenül meg lehet itélni a viszonyok javulását, s azok bizonynyal tisztultak is sokat, — e tartományokban nekünk még jó ideig, sok nehézséggel kell megküzdenünk. Szükségesnek tartotta ezt a megjegyzését ma ismételni. Hat esztendei rövid időtartam alatt lehetetlen olyan tartományokban, melyek századokon át a legnagyobb mértékben elhanyagolt állapotban voltak, olyan helyzetet teremteni, hogy egy szinvonalra jussanak a czivilizáczió magas fokán levő országokkal. E tekintetben csak az előadó által érintett hirekre kell hivatkoznia s hozzá teheti, hogy az idén is tényleg merültek föl félfegyverkezett rablóbandák. E tekintetben ismét viszsza kell nyulni a mult évben elmondottakhoz, a mikor ama véleményének adott kifejezést, hogy ha nem tagadható is el, hogy e tartományokban több rabló banda merült föl, mégis reméli, hogy lehető lesz ezeket kitartással és a szükséges erélyivel a rendelkezésünkre álló eszközök segélyével teljesen kiirtani. Mert, ha az ez évben előbukkant rablóbandákról szóló hirek tulzottak is, nem tagadható, hogy vannak most is bandák, melyek azonban — s ez kiemelendő — ez évben gyorsabban és kevesebb erő alkalmazásával voltak legyőzhetők. Hangsulyozandó itt az, hogy e bandák *nem a tartományokon belül* támadtak, de annak határain tul szervezkedtek. Már a mult évben meg volt emlitve, hogy a Montenegróba menekültek közül 2000 visszajött s még 400 maradt kivül a határon. Ebből a 400-ból képződnek az időről-időre jelentkező rablóbandák, melyek rendesen a jobb időjárás alatt keresztül jönnek a határon zsákmányukért. Ma ezek a szokottnál korábban, május hóban jöttek a tartományba. Nagyobb rablás azonban egy sem történt s leszámitva *két őrül kiállitott katona és egy tiszt meggyilkoltatását,* — semmi nevezetesebb rablást, vagy gyilkosságot el nem követtek. A rendelkezésre álló katonaság, csendőrség és az e tekintetben nagyon jó szolgálatokat tevő czirkáló csapatok segélyével a bandák megtelepedését meg lehetett akadályozni. S mig a lakosság eddig a hasonló rablótámadásokkal szemben meglehetősen közömbösen viselte magát, az idén már *hozzá csatlakozott azok üldözőihez.* Néhány elfogott vallomása tájékoztatott a rablók számáról, szervezkedéseikről, s ennek folytán lehetővé vált velük hamarább elkészülni. A mi Montenegrót illeti, az urak bizonynyal valamennyien emlékezni fognak arra, hogy ez ország hivatalos lapjában, a *Glas Crnagoreában* megjelent egy czikk, a melyben Montenegro viszonyai Ausztria-Magyarországhoz rendkivül loyalisan voltak megbeszélve s egyuttal közölve azon rendszabályok, melyekhez a montenegrói kormány folyamodott, hogy a menekülteknek Montenegróból a határon tul menését herczegovinai területre megakadályozza, s hogy a szomszédos baráti viszonyt e tekintetben szigoruan megőrizze. E rendszabályok azáltal, hogy a még Montenegróban levő menekültek a monarchia legtávolabbi helyére, Dulcignoba belebbeztettek s épen most a külügyminisztertől hozzám érkezett értesités szerint tényleg végrehajtattak, s száznál több ilyen menekültet tényleg belebbeztek Dulcignoba.

Egy körülmény még fölemlitést érdemel, hogy t. i. az utóbbi időben a montenegrói kormány harmincz ily szökevényt szállitott a határra s szolgáltatott át a tartományi hatóságoknak. E szökevények önként alávetették magukat a politikai hatóságok által keresztülvitt purifikáczionális eljárásnak, s miután szökésükön kivül egyéb föl nem róható nekik, szabadon bocsátattak, hogy községeikbe visszatérjenek. Örvendetes tény gyanánt konstatálható tehát, hogy miként már emlitve lőn — a rabló üzelmek az idén csekélyebb fáradsággal és csekélyebb erő kifejtésével megfékeztettek, s hogy ebben tevékeny részt vett maga a lakosság, sőt egyes esetekben az ily betöréseket saját erejével vert vissza. Az idén történt ez először. Az örvendetes tapasztalatok daczára azonban még sem állitható teljes bizonyossággal, hogy az ily betörések ismétlődni nem fognak, a miért is a czirkáló hadtestekre, melyek mozgékonyságuknál fogva e tekintetben kitünő szolgálatokat tettek, különös suly fektetendő.

A miniszter tehát hangsulyozza, hogy a czirkáló hadtestek a jövő évre s még egy időre okvetlenül fentartandók. Az ez által részben az államkincstárra, részben a tartományra eső költségeket a leggazdagabban kompenzálja a hadi állomány redukczioja, melyet e czirkáló hadtestek fölállitása tesz lehetővé az okkupált tartományokban; a mely redukczió e hadtest létezése nélkül a miniszter meggyőződése szerint egyáltalában nem volna keresztülviheto.

Áttérve a *mostar-metkoviczi* vasut kérdésére, konstatálja a miniszter, hogy e vasut már az egész vonalon épül; az épitést a vállalkozó azzal a kötelezettséggel vette át, hogy a jövő év junius 15-ig teljesen befejezi. A fölmerülő talaj és épitési nehézségek daczára a miniszter bizton hiszi, hogy az uj pálya idejében elkészül s átadható lesz a közforgalomnak. Az előadó által kiemelt egyes budgettételek, nevezetesen pedig a jelen budgetben előforduló többleti kiadásokra nézve a miniszter mindenekelőtt utal arra, hogy a jelen budgetben a belkormányzatra a tavalyihoz képest 540,000 frtnyi többlet irányoztatott elő; ez összegből esik 15,000 frt kultuszi, 33,000 frt közoktatási, 60,000 frt katonai, 244,000 frt uti, 55,000 frt épitkezési és 54,000 frt bányászati kiadásokra. A közigazgatási költségek, nevezetesen pedig személyi járandóságok 1885-re mintegy 100,000 frttal emelik a budgetet; s a miniszter részletezve ez összeget, kifejti, hogy a személyi járandóságok a közigazgatás legalsóbbrendű közegei: igy kerületi hivatalnokok s az ezeknél alkalmazott segédek és személyzet javadalmazására forditattik. E hivatalok munkaanyaga rendkivül fölszaporodott. A *kerületi hivatalok* az okkupált tartományokban végzik a közigazgatás mindennemű, igy politikai, pénzügyi és igazságügyi teendőit. Tekintettel az ország folytonos fejlődésére, mindez ágakban jelentékeny munkaszaporodás tapasztalható, különösen a rendszeresitett bagatell eljárás idézi elő a teendők szaporodását; mig ugyanis korábban, igy 1883-ban a bagatell-eljárás rendszeresitése előtt a kerületi hivatalok elé került vitás ügyek száma felrugott 22,261-re, addig ez évben a bagatell eljárás behozatala után a bagatell ügyek száma 98,263-ra emelkedett, a melyek közül ez évben tényleg elintézletett 95,473. Ez mutatja, hogy a kerületi hivatalok igen szorgalmasan dolgoztak, de egyuttal azt is, hogy a munka elvégzésére a jelenlegi erő nem elégséges. A *bagatell eljárás* különben rendkivül jótékony befolyást gyakorol a népességre, a mi abban is nyilvánul, hogy a nem bagatell eljárás alá eső törvénykezési vitás esetek száma az 1884-ik év folyamának felényire apadt alá, hogy az 1884-ik év első felében a kerületi törvényszékek elé csakis 423, a főtörvényszék elé pedig felebbezés utján mindössze 12 eset került. A nép mind nagyobb bizalmat helyez az igazságszolgáltatás e módjába, annál is inkább, mert a birói tisztviselőkön kivül rendesen 2 szavazatképes ülnök szerepel a tárgyalásokon, a nép által választva. A legtöbb esetben kitünt, hogy a nép legjobbjait küldi e tiszteleti állásba. Az elért siker által az elkerülhetetlenné vált többleti kiadás is kellőképen igazoltatik.

Windischgrätz herczeg: Miután legutóbbi szerajevói, sajnos rövid utazásom alatt alkalmam volt a boszniai Bród és Szerajevó közti utat és az utóbbi várost megismerni s miután a tartományi kormány tagjai igen szeretetreméltó fogadtatásban részesitettek, lehetővé vált nám nézve, hogy rövid idő alatt sokat lássak s halljak s ennek alapján leszek bátor néhány kérdést a miniszter ő excellencziájához intézni. Az erdészeti kiadások (91,440 frt) II. czimében a 29., 31. és 32. tétel alatt mindössze 3300 frt van felvéve; tekintettel a rendkivül nagy erdőpusztitásra, mely Boszniában történt és az okkupáczió idejéből származik, ez összeg igen csekélynek látszik, annál is inkább, mert a kiadásokkal szemben a II. czim 3 tételében 271,000 frtnyi fedezet mutatkozik. Azonkivül a rendes fedezetben 200 ezer forint van feltüntetve *erdő* eladások czimén, a mi valószinüleg fa eladásokat akar jelenteni. A szónok ezután az erdőügyre vonatkozólag kérdést intéz a miniszterhez; nevezetesen kérdi: vajjon van-e kellő gond forditva az erdők természetes megujitására is, vagy kopárra letarolások történnek?

Kállay Béni közös pénzügyminiszter: A Windischgrätz herczeg által az erdőségek ügyéről fölvetett kérdésre sajnálattal kénytelen megjegyezni, hogy az erdők meglehetősen elhanyagolt állapotban vannak. E tekintetben az okkupált területeken az okkupáczió előtti időben olyan rosszul gazdálkodtak, hogy a tartomány erdői nagyon rosz állapotban vétettek át. Az egész Balkánfélszigeten a lakosság az erdőket nagyon elpusztitotta, a nép e vidékeken mindenütt szabadon használja az erdőket és korlátlanul élvezi a legelteési jogot, s eddig semmiféle igazgatás ebben őket korlátozni nem birta, mert itt a tulajdonjogok csak nagyon kevéssé vannak szabályozva, s mert a roppant erdők körülkeritése óriási költségekbe kerülne. A mostani kormánynak is szem előtt kellett tartania e viszonyokat, s csak azon szűkebb területeket körülkeriteni, hol ez a körülkerités a legkönnyebben megtörténhetett, s a faállomány gazdagsága a legnagyobb. Ez a gondoskodás azonban semmikép sem elégséges, s ha nem akarunk kitéve lenni annak, hogy 15—20 év mulva egyáltalán ne legyen semmi erdőnk, akkor az uralgó rossz szokásoknak mindenesetre erélyes kézzel véget kell vetnünk. S e tekintetben már történtek is előmunkálatok Seckendorf báró, a kitünő szakférfiu vezetése alatt, a kisérletek kiterjedtek az egész tartományra, s az arról készült tudósitás hü képét nyujtja a meglevő erdőknek. Különben legutóbb az erdőügy szabályozására olyan rendszabályt kezdtek foganatositani, mely lassankint az erdőbirtoklás rendezését fogja előidézni, s a melytől igen üdvös eredményt lehet várni. Itt a rendkivül bonyolult mohamedán törvényeket, s azon alapuló jogszokásokat is tekintetbe kellett venni. A török jog szerint minden erdő államtulajdon. De e tulajdon ellen részint a földbirtokosok, részint a telkek birtalói különböző igényeket támasztanak. Most tehát arról van szó, hogy az alkotott törvény e viszonyokkal békésen össze legyen egyeztethető. Az erdőbirtok rendezésére vonatkozólag egy tartományi bizottság van kiküldve, mely e birtokra felmerülő kérdéseket mindjárt a helyszinén van hivatva tanulmányozni, a bejelentett jogigényeket fölvenni s ezeket az országos bizottság utján eldöntés alá bocsátani. Eddig e munkálatokat csak két kerületben, Tesanjban és Prnjavorban vették föl, leginkább azért, hogy észlelhető legyen annak eredménye, melyet az az eljárás előidéz, s hogy az az országos bizottság elé legyen terjeszthető; előre mondható már is, hogy ez intézkedés a lakosság által tetszéssel fogadtatott. Az a nagy előny, mely e müveletből várható, az, hogy a birtokviszonyok tényleg határozottan megállapitatnak, világosan előttünk lesz, hogy minő birtokok esnek az államokra, hogy aztán az erdőgazdaságot rendszeresen s hasznosan üzni lehessen. Ami az utóbbi időben előfordult faeladási üzletekre illeti, mint azt az interpelláló báró helyesen megjegyezte, azok a világosan megállapitott szerződések alapján, mint a levágatás alapján eszközölt eladások történnek.

Beer delegátus: Minthogy a közös pénzügyminiszter a delegáczió legutóbbi ülésszakában nagy sulyt fektetett a kataszteri munkálatok befejezésére és e czélra a budgetben is jelentékeny összeg szerepel, azt kérdi a miniszertől: mennyire haladtak ezek a kataszteri munkálatok?

Kállay közös pénzügyminiszter megelégedéssel konstatálja, hogy az egész ország felmérése október hó folyamán teljesen befejeztetett. Most már e felméréseket alapitott kataszteri térképek elkészitése van hátra, a mi januszig szintén befejezve lesz. E nagyfontosságu operáczió 4—5 év leforgása alatt, az országnak saját pénzén, 3 milliónyi költséggel vitetett keresztül, s most már csekélyebb összegek kivántatnak meg a becslés megtartása végett. Következik ezután a telekkönyvek létesitése, mely a jövő évben első sorban abban a kerületben fog megtörténni, a hol az erdőszabályozási munkálatok első stádiumokban már befejeztettek. Az illető szabályrendeletek szintén elkészültek, valamint már kirendeltettek ahhoz egyének, a kik e munkát keresztül vinni fogják.

Dumba delegatus: Mindenekelőtt elismeréssel szól a miniszter iménti nyilatkozatairól, melyek azt bizonyitják, hogy legjobb uton vagyunk arra nézve, hogy az okkupáczió kezdetén elkövetett hibák jóvátétessenek. Elismeréssel szól különösen Kállay miniszterről, a ki diszeretesen megfelelt a várakozásnak: Különösen örvendetes, hogy ez országokban, a hol az érzékenység nem annyira a politikai és nemzeti, mint inkább a vallási érzésekben keresendő, ez érzések lehető legnagyobb kiméléséval járnak, hogy kerülnek minden provokáczió t s ezt az eljárást ajánlja szóló a jövőre is. Különös fontosságunak tartja nemcsak az illető tartományok, hanem a monarchia iparára és kereskedelmére nézve, *a vasutak és a vasuti hálózat* kérdését. A jelenleg fennálló bródszerajevói vasut összeköti a boszniai tartományokat a monarchiával, kiépitésére nagy szükség volt. Nem kevésbbé jelentékeny lesz a mosztar-metkoviczi vasut, melynek Szerajevóig való kiépitését ajánlja. Szóló a boszniai vasutak által a monarchiának kiviteli és kelendőségi piaczot akar teremteni az okkupált tartományokban s a hozott áldozatokért e tényben keres kompenzáczió t. E vasutak által Szerbia nyugati része, a novi bazári szandsák, Albánia és Montenegró megnyitnák iparczikkeink számára. Kérdi a miniszternek, miként vélekedik e *vasutak kiépitéséről,* s hogy általában helyeseknek tartja az imént kifejezett eszmét.

Kállay Béni közös pénzügyminiszter: Megjegyzi, hogy ha a Dumba által föltett kérdésre abból a szempontból kellene válaszolnia: vajjon tán lehetne-e már szó az általa fölvetett eszme keresztülviteléről? ugy a kérdésre nemmel kell válaszolnia. Biztositja azonban a szólót, hogy e kérdéssel évek óta, a legbehatóbban foglalkozik. Ép a legközelebb elmult nyár folyamán is, a midőn alkalma nyilt az országoknak előtte még ismeretlen részeit bentazni és a kiépitett, kiépiteni megkezdett avagy megkezdendő összes utvonalak felett áttekintést nyert, — egy ily vasuthálózat terve megfogamzott benne. A miniszter azután egy térképen részletesen ismerteti mindama vonalakat, melyeket ő a legiontosabbnak tart, s tart nem a mások véleménye után, hanem személyesen végzett helyszini tanulmányai alapján. Ilyenek a már kész brod-szerajevói és az épülő mostar-metkoviczi; ezeken kivül azonban első sorban Szerajevó és Mostar között is létesiteni kellene egy direkt összeköttetést, mert ez által az egész ország összeköttetésbe hozatnék a tengerrel. Minthogy pedig Metkovicz maga, a végállomás, csak kisebb hajók által közelitheto meg, mulhatlanul szükségesnek látszik a mostar-metkoviczi vonal Gabella állomásánál a főutvonalból kiágazólag egy másik vasutat épiteni és pedig dél felé Gravosáig Ragusa kikötőjéig. Nem ki-ebb fontosságunak tartja továbbá a miniszter azt a vasutvonalat, mely a mostar-metkoviczi vonal Buna állomásától kiindulólag, Nevesinjén át Gacksig, tehát egész a montenegrói határig terjedne. Ez a vonal van hivatva közvetitemi a közlekedést Montenegró egész északi részével. Igen fontos érdek nyerne kielégitést akkor is, ha Szerajevótól keleti irányban egész a szandsák határáig vinne egy vasut, mert Albánia északi részében csak ily módon volna lehetséges egy könnyen hozzáférhető és jelentékeny piaczot nyitni az osztrák-magyar kereskedelem számára. Végre a Tuzla környékén kelletkezőben levő sófozőkre való tekintetből kiváló fontossággal bir, hogy a bród-szerajevói vonal Doboj melletti állomásától az emlitett sófőző helyekig egy szárnyvasut épittessék ki. Ennek mellékágai a Drinág és igy egész a szerb határig vezettethetnének, minek folytán ez a vonal nemcsak a termékeny Specca-völgygyel, hanem Szerbia nyugati részével is közvetitené a közlekedést.

Az igy vázolt vasuthálózat kétségtelenül közvetlen összeköttetésbe hozná Boszniát, mint gazdasági területet, minden vele határos országgal és ez által arra is igen szép alkalom kinálkoznék, hogy az osztrák-magyar ipar és kereskedelem számára teljesen uj piaczokat nyissunk. Hogy ezzel maga az ország anyagi jólétét s emeljük s annak további fejlődésére nyujtunk módot, azt külön is hangsulyozni felesleges. De a monarchiának is csak hasznára válnék ez a beruházás, a mennyiben a még ma ez országokért meghozni szükséges áldozatok általa jövőre jelentékenyen kompenzáltatnának. Hogy mily eszközökkel lennének mindezek a vonalak kiépitendők, azt a miniszter ma még nem mondhatja meg. A leghelyesebbnek látszik azonban reá nézve is a Dumba által felvetett eszme, mely szerint a közös aktivák felhasználása vezethetne czélra. Az aktivák kamatai, bizonyos számu évekre lekötve, mindenesetre fedeznék az e vonalak nagyobb része kiépitésének a költségeit. A miniszter egyébiránt ezuttal csak a zenicze-szerajevoi vonalra utal. Ennek kiépitésére vonatkozólag mindkét parlamenthen megszavazott törvény azt határozza, hogy e vonal kiépitésére a közös aktivákból vett költség magának e vonalnak kezelési fölöslegéből s illatlában a tartományi kormányzat fölöslegéből törlesztessék. A miniszter abban a helyzetben volt, hogy tavaly a kérdéses vonal kezelési fölöslegéből 30.000 frtot, az idén ugyanezen czimen szintén 30.000 frtot s végre nehány hónap előtt az ország disponibilis összegeiből 100,000 frtot volt képes visszatéríteni.

Bizonyára nincs tehát kizárva, hogy a közös aktivák felhasználásával nemcsak az iparnak és kereskedelemnek okoztatnék e vasuti hálózat kiépitésével nagy előny, hanem még a pénz is, az igaz, hogy csak évek multán visszatérülne. Az ország jövője e vasutakban van és az okkupált tartományokat politikailag nem lehet jobban a monarchiához csatolni, mintha azokat lehetőleg gyors anyagi és általános jólétre emeljük. Másrészt ez országok lehetnek a legfontosabb kapocs a monarchia és a kelet között, Ausztria-Magyarország egész iparára és kereskedésére nézve. Egyébiránt a miniszter a fentebb közelebbről fejtegetett boszniai vasuti kérdésre nézve nem tesz inditványt, mert ez itt nem is volna helyén, de nagy köszönettel tartozik Dumba interpellálónak e főfontosságu ügy szónyegre hozatalaért.

Hippolíti báró utalva ama kisérletekre, a melyeket a boszniai kormány *a telepitések* tárgyában tett, valamint arra, hogy Tirolból csakugyan számos család vándorolt ki Boszniába, illetőleg Herczegovinába, fölemliti, hogy a telepitményesek sorsáról szóló hirek igen különbözők, különösen nem jól mehet dolguk azoknak, a kik Herczegovinába költözködtek. Kérdi a minisztert, életképesnek hiszi-e általában a telepitést az okkupált területeken.

Kállay közös pénzügyminiszter e kérdésre határozott *igennel* felel, csakhogy kell, hogy az üdvös telepitésnek meg legyenek a kellő feltételei. Délturlolból három helyen történt telepités és pedig Banjaluka, Priedor és Konjica mellett. Az első telepitményesek, nevezetesen azok, a kik Banjaluka környékére költöztek, erdőterületet kaptak kiirtás végett; hogy e telep életképesen kifejlődhessék, ahhoz természetesen idő kell; különben a telepitményeseknek most sincs rossz sorsuk. A priedori telepitményesek a bégektől földeket kaptak, itt a telep kitünően fejlődött. Konjicában a bevándorlók harmadrészben olyanok voltak, a kik nem földmivesek, hanem kézművesek és napszámosok, ezeknek a földmüvelést a helyszinén kellett megtanulniok s igy természetes, hogy nem tarthatták

egészben véve 140 népiskola, ezek közül az idén 15 uj keletkezett. Ez iskolák közül 64 interkonfesszionális, 76 felekezeti; iskolába járt összesen 8745 tanuló, a kik közül 4442 az interkonfesszionális, 4303 a felekezeti iskolákra jut. A népiskolák látogatottsága az idén 631 tanulóval gyarapodott. Hogy a mohamedán tanulók száma a népiskolákban 443-ról 723-ra, tehát lényegesen emelkedett, ez azt bizonyitja, hogy a mohamedánok, a kik számos, bár a jelen viszonyoknak nem igen megfelelő felekezeti iskolával rendelkeznek, élénkebb érdeklődést tanusitanak az általános müvelődés iránt. Ez iskolákban van 151 férfi és 49 nőtanitó, képesitést tud kimutatni 132. Általában a megfelelő tanitói személyzet hiánya is hátrálatja a közoktatás fejlesztését, a miniszter e tekintetben a szerajevói tanitóképezdétől vár üdvös hatást. A népiskolák összes költségei 68,321 frtra rugnak, mely összegből 32,800 frtot a kincstár tér meg, a többi a községekre esik; a felekezeti népiskolák költségei 45,137 frtra rugnak, ehhez 26,000 frttal az egyházközségek járulnak, a többi a kincstár terhére esik. Az idén egy polgári iskolát is állitottak, melynek eredménye csak később fog kitünni. A szerajevói gimnázium fejlődésében az ötödik osztály megnyitásáig előhaladt és a tanulók száma 164. — A miniszter végül még szól az ujonczállitás eredményéről, tekintettel a felekezetekre. Már a multévben kiemelteett az állitásra került ujoncok helytelen aránya a felekezetiség szempontjából. Most már a százaléktétel az idei ujoncozásnál jelentékenyen megváltozott, olyképen, hogy az orthodoxokra 46%, a mohamedánokra 33% és a katholikusokra 21% esik, a mennyiben 562 orthodox, 401 mohamedán és 259 katholikus volt besorozható, mig tavaly 606 orthodox, 308 mohamedán és 401 katholikus sorozatott. Ebből látható, hogy *az ujoncz-arány jelentékenyen javult* és hogy az egyes felekezetek arányával majdnem összhangzásba hozatott. Ez mutatja, hogy a lakosság minden rétege hozzá idomul a hadkötelezettséghez, a mi a legjobb bizonyitékául szolgálhat annak, hogy az országban a politikai viszonyok javultak. Ez alkalommal a miniszter kiemeli, hogy különös hálával kell megemlékeznie *Appel* b. lovassági tábornok, országos kormányzó és parancsnok értelmes és meszteható tevékenységéről, a ki az ország katonai és polgárai hatóságait a legbuzgóbban támogatja s a viszonyok javulása tekintetében sok érdemet szerzett.

Erre *a részletes tárgyalásnál* az 1—3 és a 4a) czimek az előterjesztés szerint elfogadtatnak. A 4b) czimnél: «Ágyuk Mostár megerősitésére» az előadó azt ajánlja, hogy az 50,000 forintnyi összes szükséglet első részeül 25,000 forint vétessék fel, mely javaslat a hadügyminiszter hozzájárulása után elfogadtatott. Az 5. és 6a) czimek elfogadtatnak.

A 6b) czimnél «Katonai utak helyreállitása és védelmi és erődítési épitések Boszniában és Herczegovinában» a 200,000 frtnyi tételhez hozzátetetett «a 400,000 frtnyi összes szükséglet első részlete». A 7, 8. és 9a)—f) czimek elfogadtatnak. A 9 g) tételnél «A doberlin-banjalukai vasut kezelése és fentartása» az előadó javaslatára 10,000 frt törültetik. A h)—k) tételek elfogadtatnak.

Elhatároztatott ezután, hogy az I. czikk bevezetése igy hangzék: «A Boszniában, Herczegovinában és a Lim területén levő katonai parancsnokságok, hadesapatok és intézeteknek a békeállománynyal szemben fennálló többlet kiadásainak fedezésére az 1885. évre rendkivüli hadi szükségletképen 6.325,000 frt engedélyeztetik és pedig a következő czimek és rovatok alatt»:

A II. czikk az előadó javaslata szerint igy hangzik: «A fenti czimek és rovatok közt a 4. czim b) rovata a 6. czim b) rovata és a 9. czim e) f) g) h) i) rovata kivételével a hadügyminiszternek a virement megadatik.»

Ezután az albizottság áttért a *közös pénzügyminiszter költségvetésének* tárgyalására.

Dr. Srom előadó a kormányelőterjesztés változatlan elfogadását ajánlja. **Hohenwart** gr. szóba hozza, hogy nem lehetne-e a központban a sok szolga számát redukálni?

Kallay pénzügyminiszter megadja a szükséges felvilágositást s egyuttal orvoslást igér.

Azután a közös pénzügyminisztérium költségvetése az előterjesztés szerint változatlanul elfogadtatik.

Elfogadtatott továbbá a közös *legfelső számvevőszék* előirányzata dr. **Srom** előadó javaslatára változatlanul, mire az ülés véget ért.

* * *

Az *osztrák delegáczió költségvetési bizottsága* ma délután 6 órakor tartott ülésében felolvasta **Hübner** báró előadó a *külügyminiszterium* költségvetéséről szóló jelentését, melyet a bizottság jóváhagyott. Ezután tárgyalás alá került az *állandó hadsereg rendes kiadásai.*

Falkenhayn gróf előadó több kérdést intézett a hadügyminiszterhez:

1. a táborí tüzérség okai és alapelvei felől,
2. az orvosi tisztikar reformjáról,
3. a lóállománynak, különösen a lovasezredek lóállományának javításáról,
4. az épületek restaurálására szánt 300,000 forintnak a rendkivüli kiadásokból a rendes kiadások 16-ik czimébe való áttételéről,
5. az ellátási illetékeknek a tavalyiakhoz képest 654.436 frttal való fölemeléséről.

Dr. **Beer**: delegátus: Az előadó ur második kérdésével kapcsolatosan azt a kérdést intézvén a hadügyminiszter urhoz: vajjon milyen rendszabályokról gondoskodott arra nézve, hogy az orvosi tisztikar állományának természetes fogyatkozásait képzett egyénekkel potolja? Vajjon a József-akadémia létesitésének terve végkép elejtetett-e, s mily szándékai vannak ez esetben a hadügyminiszternek?

Bylandt-Rheidt gr. hadügyminiszter: Mindenekelőtt a táborí tüzérség reformjára vonatkozó kérdésre felel, s kimeritő expozéban mutatja ki amaz okokat, melyek a változtatásokat szükségesekké tették, valamint a reorganizáció végrehajtásának módját, s annak hatását a csapatok nagyobb harczképességére s a mozgositás gyorsaságára. A miniszter fejtegeti a lovasság viszonyait is, s kimutatja, hogy a lovasság a többi államok nagyobb tömegével szemben elégtelen. Már hivatalának elfogalalásakor sem kerülte el figyelmét az a körülmény, hogy lovasságunk nagyon is csekély. A miniszter részletezi ama fontos feladatokat, melyek háboru esetén a lovasságra várnak s bebizonyitja, hogy lovasságunk nagyon is képes megoldani e feladatokat, ha a tüzérség kellőképen nem támogatja. Már ez az egy ok is mulhatatlanul szükségessé teszi tüzérségünk átalakitását, s a tervezett reorganizáció mellett a tüzérség is sokkal jobban fejlődhetik. A mozgositás sebessége, melynek gyorsitása minden államnak fogondját képezi, s ezek mögött Ausztria-Magyarország sem maradhat el érdekeink veszélyeztetese nélkül, a fogatos ágyuk és a kész tüzérosztályok számától függ. Ez osztályok csoportositása és helyes diszlokáczioja lehetőségét adja a gyors mozgositásnak. A miniszter e szempontokból indult ki a reorganizáczióná és számba vette az idevágó viszonyokat, s a költségek tekintetében még a minimumot is leszállitani iparkodott, minélfogva remféli, hogy a hadsereg fokozott harczképessége érdekében a költségeket meg fogják szavazni. A második kérdésre válaszolva, kiemeli a miniszter, hogy a delegáczió tavalyi ülészakában is hangsulyozta már, hogy az általános védkötelezettség behozatalánál nagyon tulbecsültek az uj intézmény hatását a katonaorvosi szakra. Azt hitték, hogy az általános védkötelezettség által sok intelligens fiatal erőt nyer a hadsereg, kik a katonaorvosi szolgálatra kiképeztetvén, mindenképen megfelelő kontingenst fognak szolgáltatni. S e reményben akkor az állandó katonaorvosi állományt 1200-ról 900 fonyire szállitták le. A később végrehajtott diszlokáczió már akkor eskomptálták, s az általános védkötelezettség alapján alkalmas orvosoknak nagyobb hozzájárulására számitottak. E viszonyok, s az akkor tartott anketek alapján megszüntették a fennállott József-akademiát. Az első években természetesen nem mutatkozott hiány az orvosokban, mert még megvoltak a régi orvosok, de a mint az állomány lassankint fogyott, nagyon érezhetővé vált az orvosi kar elégtelensége. Az uj nemzedék, melyre számitottak, elmaradt, s a mi jött, az kevés volt, vagy épenségel alkalmatlan. Ennek következtében gondoskodni kellett ez állapotok megjavitásáról, a mire nézve különböző javaslatokat tettek. Ajánlottak ösztöndijakat alkalmas katonaorvosok kiképzésére. A miniszter nem szivesen fogadta e javaslatot, mert nem hitte, hogy czélhoz vezet. Szakemberek biztatására megtette végre a kisérletet, s ösztöndijak engedélyezését kérte a delegációktól. Az eredmény, amint azt előre látta, nagyon siralmas volt. Nyolczvanket katonaorvos-ösztöndijas közül csak 16 tette le a vizsgát, s ezek föl is vétettek a főorvosok közé. Az ösztöndijasoknak kötelességükké tételtet ugyan, hogy egy bizonyos idő alatt letegyék a szigorlatot, de nem tették le, s nem volt benne mód, hogy őket erre kényszeritsék. Arra sem lehetett ügyelni, hogy az előadásokat pontosan látogassák. Az alkalmazott eszköz elégtelensége tehát csakhamar kiderült.

Más segitséget abban kerestek, hogy az egyéves önkénteseknek, orvosnövendéknek a tanulmányi pénzeket, valamint a vizsgálati dijakat állami alapból fizettek és tanulmányaik alatt más irányban is lehetségessé tették élettfentartásukat. Ez az eszköz is hasonló tapasztalatra vezetett. Megkisérlették továbbá konviktusok felállitását, a tantárgyaknak a legközelebb eső egyetemen való hallgatása mellett, hol a fiatal embereket szigoru felügyelet alatt lehetne egyesiteni. Ez a terv első pillanatra czélszerűbbnek látszhatnék, sikeresebb eredményre aligha vezetne. A miniszter maga részéről meg van győződve, hogy jóravaló, módszeresen képzett s a kellő katonai szellemmel beoltott uj nemzedékre csak az esetben lehetne biztossággal számitani, ha a feloszlatott József-akadémia ujból való megnyitását eszközölnék. Itt azonban nagyon sokoldalu és rendkivüli követelményeket kellett leküzdeni. Az akadémiának egyik életfeltétele az volna, ha doktori oklevelet lehetne benne elnyerni, mely a magán gyakorlatra is képesitő erővel birna. Mindkét kormány véleménye szerint ennek keresztülvitelét csak törvényhozás utján lehetne reményleni. A miniszter ennek következtében kényszeritve érezte magát, hogy mindenekelőtt pontos tervet alkosson egy ily tanintézet ujjá szervezését, kielégitő tananyagát és megbizható költségvetését illetőleg. E czélból a legkiválóbb szaktekintélyek által megtétette a kellő előtanulmányokat és összeköttetésbe lépet európai hirnévnek örvendő orvosi czelebritásokkal és a bécsi egyetemmel. Ez előkészületek alapján és a jelzett egyéniségekkel való magán érintkezés folytán a miniszter arra a meggyőződésre jutott, hogy egy ily nemű intézetnek Bécsben való felállitása a bécsi egyetem orvoskara taneszközeinek felhasználása mellett sokkal kevesebb költségekkel lehetne eszközölhető.

A megejtett számitások szerint a költségek évenkint 2000 frtot tennének ki.

Már az első hiresztelésekre, hogy egy ily orvosi akadémia eszméje fölvettetett, a monarchia különböző részeiből s igy különösen Magyarországból is több kiváló tudományos férfiu tett ajánlatot, hogy hajlandó ott tanszéket elfogadni. Ez előmunkálatok alapján a miniszter nem is mulasztotta el megragadni az első alkalmat, hogy a József-akadémia ujjászervezésének tervével lépjen a két részen való kormányok elé. A két részről való kormányok által felhozott aggodalmak különösen államjogi tekintetben a szükséges diplomát illetőleg, kénytelenitették a minisztert, hogy a terv valósitásáról egyelőre mondjon le s kezdjen uj tárgyalásokat. E végből két a részen való kormányokhoz már egy igen terjedelmes expozét intézett a kérdésben, bár ez ideig még nem kapott választ, egyáltalán nem adja fel a reményt, hogy sikerülnie fog a fennálló aggodalmakat minden irányban eloszlatni s azt az eszméjét, hogy ily nemű tanintézet állittassék fel, elvégre is sikerre juttatni.

A kormánynak a katonai orvosi személyzet elégtelensége miatti zavara e szak egy részében különféle kivánságokat támasztott, melyek azonban mint alárendelt természetűek, magára az ügyre lényeges befolyást nem gyakorolhatnak. Igy a többi közt kivánják, hogy a katonai orvosok a tiszteknek egyenlő rangra emeltessenek, mi ellen a miniszternek elvben semmi kifogása sem volna, tényleg azonban megügyözödése szerint csak az illetők individualitása által érhető el, miután ez az egyes orvosok jellemétől és tulajdonságaitól függ. Ha a katonai orvosi testület uj nemzedéke a katonai intézetekkel egyenlő szinvonalon álló intézetekben nyernék kiképeztetésüket, s a fiatal orvosok ugyanazon gondolkozásmóddal lépnének ki belőlük, mint a többi tisztek, ugy az egyenrangusitásnak semmi akadály sem állna utjában. A második kivánság, melyek szintén az emlitett alkalomból hangoztatnak, az, hogy az állomások állandósittassanak, a mi azonban általában teljesen lehetetlen; különben ezt csak oly orvosok kivánnák, a kiknek jó állomásaik vannak, mig ellenben a többiek bizonyára tiltakoznának ellene. Ezeken kivül más, egészen alárendelt természetű kivánságok is támadtak, melyekre a miniszter itt reflektálni sem akar.

Ezzel az ülés befejeztetvén, a legközelebbi ülés holnap délelőtt 11 órára tüzetett ki, melynek napirendjét a *hadügyi költségvetés* folytatása és a *vámjövedelem* fogja képezni.

A *magyar delegáczió* második nyilvános ülését jövő kedden e hó 11-én tartja. Az albizottságok jelentései eddig elkészülvén, az ülésen bemutattatnak s azután pár nap engedtetvén a tanulmányozásra, megkezdődik az érdemleges tárgyalás a nyilvános ülésekben, ugy hogy valószinüleg még a reá következő hét elején elvégzik működésüket a delegácziók.

A *magyar delegáczió külügyi bizottsága* 7-én (péntek) 11 órakor, a tengerészetügyi bizottság pedig d. u. 3 órakor ülést tart.

VIDÉK.

* **Gyöngyös**, nov. 6. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata.) A *gyöngyös-patai* kerületben báró *Prónay* Gábor lemondása következtében szükségessé vált uj képviselőválasztás ma ment végbe. Az antiszemitapárt jelöltje *Fülöp* György látva hivei csekély számát, visszalépett s igy *Kürthy* Sándor *függetlenségi párti* egyhangulag megválasztatott.

* **Dicsőszentmárton**, nov. 6. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata.) A *Tisza* Lajos gr. lemondása következtében elrendelt uj képviselőválasztás ma ment végbe. Minthogy Kinisy a függetlenségi és 48-as párt jelöltje visszalépett, *Kemény* János br. a kormánypárt jelöltje és dr. *Bruckner* Vilmos a szászok jelöltje közt folyt a szavazás. A szászok, kik eddig a kerületben nem léptek fel külön pártként, csak pár nappal előbb határozták el, hogy jelöltet állitanak s dr. Bruckner csak e hó 4-én tartotta programmbeszédét, melyben kijelentette, hogy megválasztatása esetén pártonkivüli állást fog elfoglalni, s hangsulyozta német-liberális érzelmeit. A szászok saját számitásaik szerint is csak 340 szavazat fölött rendelkeznek. A végbement választáson a szászok jelöltje jóval kevesebb szavazatot kapott s igy *Kemény* János bárót 331 szótöbbséggel megválasztották a kerület képviselőjének.

* **Kolozsvár**, nov. 6. (O. E.) Dr. *Antal* Gyula, a *kolozsi* választás vizsgálatára kiküldött orsz. képviselő bevégezte a vizsgálatot s visszautazott Budapestre.

* **Marosvásárhely**, nov. 6. (O. E.) A városi törvényhatósági bizottság a polgármester elnöklete alatt tegnap megkezdett közgyülését ma este befejezte. A jövő évi költségvetést 116933 frt bevétel, s 116874 frt kiadással állapitotta meg. A bizottság az állandó szinházalapra 6000 frtot ajánlott fel.

KÜLFÖLD.

— nov. 6.

Közöltük tegnap a *Gordon* tábornok sorsára vonatkozó s legalább is gyanusaknak látszó hireket, ama források megjelölésével, a melyekből eredhettek. Ezekhez a *Times* alexandriai levelezője legujabban a következőt csatolja: «Egy franczia kereskedő, ki azelőtt khártumi franczia konzul volt, legutóbb Khártumból (!) megérkezett embereitől azt hallotta, hogy Gordon tábornok, élelmi szerek hiányában, kénytelen volt Berber felé elvonulni. De csupán Stewart ezredes volt képes észak felé előnyomulni, Gordon tábornok visszatért, de Sendi közelében arról értesült, hogy távolléte alatt Khártum meghódolt a fölkelőknek. Sem előre nem mehetett, sem vissza nem vonulhatott — ott rekedt. Az emberek azt is beszélik, hogy Stewart ezredes két helyen megsebesült, mielőtt gőzöse sziklába ütődött.

A *Kongó-konferenczia* összeülése hivatalosan e hó 15-ére van kitüzve. Az egyes államok meghatalmazottjai azonban pár nappal előbb fognak Berlinbe érkezni s a nevezett napon, szombaton gyülnek először össze, hogy az értekezlet tárgyalási rendjét megállapitsák. A tulajdonképeni, érdemleges ülések a *Kreuzzeitung* értesülése szerint körülbelül 19-én fognak kezdődni. A *Tageblatt* szerint pedig a megnyitást 20-ára halasztották, mert ujabban nehézségek merültek fel.

A *belga* községi választások hatása a végbement kabinet-változás után még csak most mutatkozik valójában. Mint ugyanis egy mai táviratunk jelenti, a brüsszeli hivatalos lap a király rendeletét és a kormányzókhoz intézett körlevelét közli, melyben az *uj iskola-törvény* alkalmazásánál némi könnyitéseket rendel el és a tanitók rendelkezési állapotba helyezése esetén a kárpótlási dijat fölemeli. A gyülölt iskola-törvény sérelmességének azonban ez csak csekély enyhitése, s a belgiumi közvélemény ezzel aligha fogja beérni.

Az amerikai elnökválasztásról tegnap délről (1 óra 30 percz) a következő távirati tudósitás érkezik *New-Yorkból*: Az egyes választásokról ujabban érkezett jelentésekből kitünik, hogy *Blaine New-York* államban 10,000-re rugó szavazattöbbséget kapott. A köztársasági párti hirlapok azt állitják, hogy *Blaine* megválasztatása bizonyos, mig a demokratikus lapok azt irják, hogy mégis csak *Cleveland* fog győzedelmeskedni.

UJDONSÁGOK.

— nov. 6.

— ***Személyi hirek.*** *Vilmos* császár legutóbbi balesete ugy történt, hogy az agg uralkodó beleütközött egy asztalsarokba, melyet ki akart kerülni és elcsuszott; komornyikja segitségével rögtön fölkelt, de mellében és vállában fájdalmakat érzett s még tegnap is nehezen tudta mozditani a karját. — *A toscanai nagyherczeg* ma reggel Budapestről Bécsbe utazott. — *József* főherczeg tegnap délután 4 óra 15 perczkor a rendes személyvonattal Alcsuthról a fővárosba érkezett. — *Gróf Zichy Ágost* fiumei kormányzó a tegnap déli gyorsvonattal Fiumeból a fővárosba érkezett. — *Wartha Vincze* a müegyetemen a müszaki chemia tanára megbetegedése következtében egy időre előadásait beszüntette. — *Báró Hirsch* a budapesti első gyermekmenhelyegylet istvántelki földmives és kertészképző intézete javára 1000 frtos alapitványt tett. — *Dr. Pilar Györgyöt*, a zágrábi Ferencz-József egyetem uj rektorát tegnapelőtt avatták be méltóságába, mely alkalommal dr. Pilar geologiai értekezést olvasott föl. — *Lavigerie* bibornok, mint a Gaulois irja, sulyosan megbetegedett. — *Björnsterne Björnson*, a hirneves norveg költő, ki jelenleg Párisban van, felcsapott normál-embernek és a Jäger-féle gyapjuviseletben jár. — *Berczelly* Jenő miniszteri tanácsos Deésre utazott a törvényszék, ügyészség és járásbiróság megvizsgálása czéljából. Kiséretében van dr. *Töry* Gusztáv miniszteri fogalmazó. — *Weber W. E.*, az elektromos táviró feltalálója, október 24-én ülte meg nyolczvanadik születésnapát Göttingában. — *Tóth kér. János* kir. tanácsos, a szegedi kegyes-tanitórendiek köztiszteletü Nesztora, e hó 7-én tölti be 80 ik életévét. — *Umberto* olasz király e hó 16-án családostul Rómába érkezik, hol nagy ünnepiességekkel fogják fogadni. — *Ruiz Zorilla* Londonba érkezett. — *Montefiore Mózesnek* alkalmasint életébe fogna kerülni a századik születésnapja alkalmából rendezett fáraszló ünnepiességek; az öreg jubiláns végkép kimerülve, aggasztó betegen fekszik; Viktória királyné kérdezősködött állapota felől.

— **A király** ma reggel 6 órakor a magyar államvasut külön vonatával Gödöllőről Budapestre érkezett s 10 órakor általános kihallgatást adott, melyen összesen 61 egyén, nagyobbára az utolsó novemberi előléptetésnél érdekelt főtisztek nyertek kihallgatást. Kihallgatáson voltak a többek között gr. Kálnoky Gusztáv külügyminiszter, a most kinevezett altábornagy, br. Catty Adolf táborszernagy az V. hadtest parancsnoka, gr. Paar Ede altábornagy a IV. lovasdandár parancsnoka, br. Nyáry Adolf altábornagy, József főherczeg főudvarmestere, Széll Kálmán belső titkos tanácsos, Roediger nyug. ellentengernagy, Schemmel nyug. altábornagy, br. Villecz Frigyes altábornagy a 35-ik gyalog hadosztály parancsnoka, br. Albori Jenő vezérőrnagy a 72-ik gyalogdandár parancsnoka, Fux Ottó vezérőrnagy a 48-ik gyalogdandár parancsnoka, Berzviczy Albert min. tanácsos, gr. Festetics Tasziló, gr. Beckers Alfons a magy. kir. V. számu csendőrkerület parancsnoka, gr. Herberstein Henrik, Frigyes főherczeg főudvarmestere, Czerlien, Gröger, lovag Eschenbacher József és Stanger ezredesek, Watteck Ferencz vezérőrnagy a 69-ik gyalogdandár parancsnoka, dr. Lányi főtörzsorvos udvari sebész, gr. Schlippenbach István alezredes az V. honvédhuszárezred parancsnoka, Schönnich alezredes az V. hadtest vezérkari főnöke, gr. Rosenberg Orsini Felix alezredes, gróf Wolkenstein Trostburg Henrik alezredes a királynak volt szárnysegédei, báró Weigelsperg Frigyes őrnagy, Chavanne Rudolf őrnagy és br. Weber százados ő felségének ujonnan kinevezett szárnysegédei, dévaványai Halassy Pál honvéd-huszárőrnagy cs. k. kamarás, Horváth Alajos a m. államvasut igazgatója, Hübner vasuti főfelügyelő, Widermann kir. tanácsos főiskolai felügyelő, Fischl Guttmann nagykereskedő stbben. A kihallgatásnak $^1/_2$12 órakor vége volt. A legközelebbi kihallgatás jövő csütörtökön, november 13-án lesz. — Ő felsége a király ma Budapesten marad s holnap, ha az idő alkalmas, kocsin vadászatra megy, ellenkező esetben pedig délután 4 órakor Gödöllőre visszautazik.

— **József főherczeg a technologiai muzeumban.** József főherczeg ma délután meglátogatta a helybeli technologiai muzeumot. Délután $^3/_4$4 órakor báró *Nyáry* főudvarmester kiséretében érkezett meg a muzeumhoz, melynek kerepesiuti bejáratánál Zichy Jenő gróf, Szalay Imre oszt. tanácsos és Hegedüs Károly intézeti főigazgató fogadták. A főherczeg behatóan megtekintette az intézet összes gyüjteménytárát, Hegedüs Károly kalauzolása mellett. Megnézte a gépcsarnokot, hol az összes gépeket működésbe hozták, s a legapróbb részletekig megmagyaráztatott magának mindent Táborsky Ottó igazgató által. Megszemlélte még az előadási és rajztermeket is s az adott magyarázatok alkalmával utalt arra, hogy nálunk az ipar fejlesztése mennyire szükséges. Tett számos, beható szakértelemre való megjegyzést is. József főherczeg egy óráig időzött a muzeumban, s mielőtt távozott, megelégedését és köszönetét fejezte ki Hegedüs Károly főigazgatónak. Künn az utczán azalatt ezrekre szaporodott közönség várt, mely a kocsiba szálláskor élénken megéljenezte a főherczeget.

— ***Petőfi halála.*** Petőfi Sándorra vonatkozólag a Marosvásárhelytt megjelenő *Erdélyi Értesitő*ben érdekes sorokat olvasunk. Lázár Albert gr. halála alkalmából irják a mondott lapnak: «Vahot Imre a *Magyar Könyveshéz* 121. és 122. füzetében «Petőfi Sándor élete és müvei» czim alatt azt irta: «hogy a segesvári csatában Petőfi Sándort egy kozák gr. Lázár Albert közelében lelőtte és igy halálának élő szemtanuja lett volna.» Ez a sajtó terén annyit vitatott fontos tényről gr. Lázár Albert folyó 1884. évi szeptember hó 20-án Lázár Ádám és Dózsa Dénes előtt tisztán és határozottan ezeket adta elő: «Igaz, hogy 1849 julius 31-én a segesvári csatában mint honvédőrnagy résztvett, hol a Bem apót megtámadott kozákokkal küzdött és egyet lováról levágván, ezáltal Bemnek alkalmat szolgáltatott a megmenekülésre, a mikor Petőfi és Zejk Domokos is jelen voltak; de nem igaz, hogy Petőfit egy kozák golyója leteritette és igy az elesett volna, következőleg sem haláláról, sem pedig elesése helyéről, mint élő szemtanu, bizonyitani nem tud. Arra azonban jól emlékezik, hogy midőn a tulnyomó orosz hadsereg a magyar hadsereget végveszélylyel fenyegette, Bem menekülése után Petőfihez igy szólt: «Sándor! innen mennünk kell, mert különben elveszünk.» Mire Petőfi röviden annyit felelt, költői lelkesedéssel: «Ha isten van, győznünk kell! A magyar nem veszhet el.» Erre Lázár gróf Petőfit ott hagyva, elment, a nélkül, hogy róla többet hallott volna.

— **Hóra és Kloska megünneplése Budapesten.** A fővárosban «*Petru Major*» név alatt fennálló román ifjusági önképző és társaskör egy könyomatu tudósitó szerint elhatározta, hogy az erdélyi Hóra és Kloska-lázadás százados évfordulóját szombaton, e hó 8-án, esti 8 órakor diszlakomával ünnepli meg a Ferencz József-rakparti Kommer-féle vendéglő külön helyiségében. Ez alkalomra természetesen gondoskodtak felolvasásról s ünnepi dikcziókról is. Az egyetemi ifjuság idejekorán neszét vette e dolognak s ma már az egyetemi körök vezetői mozgalmat inditottak meg, hogy e hazafiatlan ünnepélyt megakadályozzák s esetleg *ellentüntetést* rendezzenek. Különben ez ügyben holnap az *összes egyetemi ifjuság* gyülést tart, melyen ez ellentüntetés módozatait fogják megbeszélni.

— **Dr. Dobránszky Péter** müegyetemi tanár holnap a hitelügyek tanulmányozása czéljából hosszabb külföldi utra indul. Meglátogatja Németország és Svájcz nevezetesebb városait s ez alkalommal Karlsruhéban, Strassburgban és Zürichben nyilvános felolvasásokat szándékozik tartani Magyarország viszonyairól.

— **Dr. Haynald Lajos** bibornok kalocsai érsek egészségi állapotáról, mely mint tudva van, egy idő óta nem volt egészen kedvező, ma délután fővárosszerte nagyon nyugtalanitó hirek terjedtek el. Siettünk meggyőződést szerezni e hirek mibenlétéről s kérdésünkre *kalocsai* tudósitónk a következő örvendetes választ táviratozta: «A bibornok-érsek aggályos állapotáról illetékes helyen tudomás nincsen; ő eminenceziája jövő héten Budapestre készül.» — Más oldalról értesit egy ma esti kalocsai távirat: Dr. Haynald Lajos bibornok-érsek egészségi állapota teljesen kielégitő. A bibornok naponta rendes sétakocsizást tesz és általában igen jól érzi magát.

— **A Görgei-ügyben** a vasmegyei honvéd-egylet egyhangulag a következő nyilatkozatot fogadta el: «A vasmegyei 1848/9-iki honvéd-egyesület hazafias kötelességének ismeri a Görgei rehabilitálása érdekében kiadandó manifesztum ellen határozottan tiltakozni és ennek kezdeményezőit elitélni. Kijelenti egyébként, hogy Görgeit hazaárulónak tartotta mindig és most még inkább; — most, midőn a nemzet zömét megbotránkoztató mozgalom alkalmával, megbocsáthatlan s szörnyű bünét bizonyitó számtalan ujabb adat került ismét felszinre. A hazaáruló Görgei számára kegyelmet, rehabilitálást a manifesztum aláirói nem adhatnak, mert ott van rettentő bünének egyik bizonysága: «Árad», a nemzet Golgothája égfelé meredő fizenhárom akasztófájával s azokon dicső halált halt tábornok-társainak — a nemzet vértanuinak lelke — fenn az égben. Kelt Szombathelyen. 1884-ik évi november hó 2-án. A vasmegyei 1848/9-iki honvéd-egyesület gyüléséből. Aranyi Károly, m. k. őrnagy, mint elnök. Pongrácz Antal m. k. százados. — Jegyezte Farkas István, m. k. hadnagy, az egylet ideigl. jegyzője.

— **Egy követ balesete.** *Schuylert*, az Egyesült-Államok athéni követét sajnos baleset érte. A minap este kirándult Palitsába, egy Athénnel szomszédos falába s visszatérve a szántóföldeken ment keresztül, miközben beleesett nyakig egy meszes gödörbe. Szerencséje, hogy arra járó parasztember meghallotta segélykiáltásait s kihuzta őt a gödörből. Az oltott mész egészen összeégette a követ testét, de azért nem lehetetlen, hogy életben marad.

— **Emigráló technikusok.** Pár héttel ezelőtt feltünést keltett az az eset, hogy a müegyetem tanácsa az uj iskolai törvény rendelete alapján azokat a hallgatókat, kik rendkivüli időben tettek szigorlatot, éveik ismétlésére utasitotta, illetve kimondotta, hogy ama hallgatók, kik a második év végén köteles előszigorlatot a rendes időpontban le nem tették, felsőbb évre nem bocsáthatók vagy ha felsőbb évet hallgatnak is, ez tanulmányi idejükbe be nem számitatik. E rendelet ellen a müegyetemi hallgatók egy töredéke felülfolyamodást intézett a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, ki azonban őket *elutasitotta.* Ez elutasitó végzést tegnap hirdették ki az érdekeltek előtt, kiknek egy része abba bele is nyugszik, egy más rész azonban külföldi egyetemre megy tanulni.

— **Bányaégés.** A felső-szileziai Königshüttében hétfőn éjjel a szénbánya egy tárnajában tüz ütött ki, mely a gépházat és közlekedési eszközöket megsemmisitette. A kár nagyságáról még nem érkeztek közelebbi értesitések, de minden valószinüség szerint igen tetemes lesz. A munkának jó ideig szünetelnie kell. A bánya állami tulajdon és terjedelmére nézve második Felső-Szileziában. Háromezernél több munkás dolgozott benne és 1883-ban mintegy 24 millió mázsa kőszenet nyertek belőle.

— **Tüz a szeszgyárban.** Óriási veszély fenyegette tegnap hajnalban az aradi Leopold-féle szesz-gyártelepet. Ugyanis éjfél után 3 órakor az emeleti szeszraktárban valami uton tüz támadt, minek folytán az ott levő 50 hektoliter spiritusz elégett. A hordók közül mindössze csak egy explodált, de ez is elég romboló erővel birt. A tüz teljesen fölemésztette az emeleti raktárt, a lépcsőzetet s a közelben levő faalkotmányokat. A veszélyben az volt a szerencse, hogy a gyártelepet a lehető legkitünőbben van tüz esetére berendezve, s ez alkalommal oly vizáradat bocsáttatott a raktárathoz, a mely a veszélynek nehány óra alatt elejét vette. Ha a tüz lehatol a földszinti és pinczehelyiségbe, s ott lent a szeszhordók explodálnak, röpült volna az egész gyártelep. Igy azonban mindössze csak az emlitett készlet égett el a faalkotmányokkal s a kár alig rug többre 4000 forintnál.

— **A bécsi borravaló-botrány** legujabb fejleménye, hogy Struschka községi tanácsos beadta lemondását. E lépését a polgármesterhez intézett lemondó nyilatkozatában mivel sem indokolja. Némi feltünést kelt, hogy Kavallar Róbert, a ki saját vallomása szerint vesztegetés utján jutott hivatalába, még mind ez ideig nincs felfüggesztve.

— **Hamisitott záloglevél.** Mint már emlitettük, Bécsben ismét vakmerő csalót követett el valami szélhámos. Kedden délelőtt egy ismeretlen uriember lépett be Porges Lajos banküzletébe, eladás végett az előző osztrák takarékpénztárnak egy több ezer forintról szóló záloglevelét mutatva be. Porges egészen gyanutlanul kifizette a záloglevélre eső 800 frtnyi hátralékot. Mikor azonban a takarékpénztárba küldte szolgáját, hogy az ott elzálogositott értékpapirokat kiváltsa, onnan azt az értesitést kapta, hogy a záloglevél hamisitvány. A csinyán részedett banküzlettulajdonos most mindenféle nyomoztatja a szélhámos egyént, de eddigelé egészen sikertelenül.

— **Black.** A párisi *Figaro* irja: Vladimir orosz nagyherczeg ideérkezett környezete és — Black kiséretében. Black közönséges franczia uszkár, de nevezetes története van neki. Ez lőtt két évvel Biarritznál egy csónak került a sziklazátonyok közzé. A rajta levő nyolcz ember már kétségbeesett a fölött, hogy megmeneküllhessen és a boldogságos szüznek ajánlották lelkőket, mikor egyikök felkiált: «Mentőkötél!» Csakugyan, Black uszott a halál közt vergődőkhöz, szájában a mentőkötéllel. Negyedóra mulva a hajótöröttek szerencsésen partot értek. A derék Black egy Latour nevü uszómester kutyája volt s most egyszerre óriási népszerüségre tett szert. Ünnepelték a biarritzi egész saison alatt. Kutyaebédet rendeztek a tiszteletére, következő nyomtatott meghivóval: «Blacknak van szerencséje meghivni biarritzi eb-barátjait.» A városi tanács ötven frankot utalványozott, egy nagylelkü adakozó pedig kétszázat ajándékozott egy szép fényes czüst nyakravalóra, melylyel a becsületes Blacket megtisztelték. Mikor Vladimir nagyherczeg Biarritzbe érkezett és hallotta e dolgokat, megvette Blacket és most magával viszi Oroszországba. — Blacknél a Figaro egy embere látogatást tett. A nyolcz embert megmentett derék állat csak ugy duzzad a jóléttől. Az emlitett nyakravalón kivül czüst pereczeket visel a négy lábán. Szóval gyöngy élete van, a mi bizonyitja, hogy a jótett a földön is meghozza a kamatjait.

— ***Nagy szerencsétlenség*** történt ma *Bánfalván* Lenk Viktor soproni nagykereskedő szappan- és gyertyagyárában, mint nekünk Sopronból táviratozzák. Déltájban szétrobbant egy kazán s kiömlött forró anyag összeégette Lenket és hat munkását. Mindnyájan sulyos sérüléseket szenvedtek.

— **Szájkosaras emberek.** A *Secolo* azt a nevezetes dolgot ujságolja, hogy Olaszország egyik legnagyobb városának prefektusa, egy dusgazdag földbirtokos szüretelő munkásait *szájkosár* hordására kényszeritette, hogy ne ehessenek szőlőt. A kormány hirét vette ugyan e hallatlan embertelenségnek, de a prefektus azért megmaradt hivatalában. A magyar szőlősgazdák sokkal emberségesebb, de nem kevésbbé praktikus eszközt alkalmaznak a honi szüreteknél. Vigan szól a czigányzene, s a szedő lányoknak és legényeknek egyre hangos dalolással kell kisérni a czigánymuzsikát. A ki dalol, az nem fogyasztja a szőlőt, — tartja a magyar szőlősgazda, és a termő hegyeken egész szüreten át csattog a vig dal, nem mindig vidámságból, hanem a gazdák gondos előrelátásából. Ezen bizony okulhatnának az olaszok.

— **Rablógyilkos támadás.** *Sopronból* jelentik, hogy tegnap két mar

= **Hatékony összetételek.** Uj és idült sebek, testi bajok és daganatok a bécsi Moll-gyógyszertár *«eredeti sósborszeszével»* gyorsan gyógyittatik. — Kapható 80 krajczáros palaczkokban. A gyógyszertárakban és anyagáru kereskedésekben határozottan *Moll*-gyártmány kérendő, mely Mollnak védjegyével és aláirásával van ellátva.

Lónyay Menyhért gróf temetése.

— nov. 6.

A magyar akadémia büszke palotája falai közt látta ma szine-javát a nemzetnek. A magyar közélet kitünőségei odasereglettek a diszes ravatal köré, melyben az egykor hatalmas miniszterelnök pihent csöndesen. A koronás király első főhadsegédét küldte el, hogy lerójja helyette a kegyelet adóját ama férfiu iránt, a ki buzgó hive volt a trónnak és igaz fia a hazának. Az uralkodó család legnépszerübb tagja maga járult a ravatal elé s kivette részét az öszinte gyászból, a mély fájdalomból, melylyel egy egész nemzet adózott halottjának. S a főváros közönsége is sürü csoportokban gyült az akadémia környékére s meglátszott rajta, hogy nem a kiváncsiság, hanem a részvét vitte oda.

Az akadémia kapuja kilencz órakor nyilt meg a közönség előtt. Az oszlopos csarnok folyvást tele volt részvevőkkel, szegényekkel és gazdagokkal, kik meghatottan álltak körül a virágos ravatalt, melynek diszőrségét ma az egyetemi ifjuság szolgálatá. A jobboldali kapun párosával vonultak be a látogatók s a baloldalin távoztak a szomoru helyről.

Déli tizenkét órakor bezárultak ismét a kapuk s azontul már csak a gyászoló család tagjait bocsátottak a ravatalhoz. A csarnokból kirekesztett nép az akademia környékén foglalt állást s két órára már nagy tömeggé szaporodott. A kiküldött rendőrcsapatok parancsnoka ekkor állitotta föl embereit, kik kordont vontak a Ferencz Józseftér két oldalán s elszélesztették a közönséget, mely a kordon mögött ismét rendes sorokká tömörült. Az egyetemi ifjuság vállszalagos rendezői az akademia bejárója előtt őrköditek, de az ő feladatuk is könnyü volt, mert a nép magatartása mindvégig méltó volt a szomoru alkalomhoz. Az akademia palotájától jobbra lovas rendőrök állottak teljes diszben az érkező kocsik elvonulására ügyelve.

Két óra után robogott a csarnok elé az első fogat s azontul egész három óráig egymást váltogatták az egyszerü berkocsik s a diszes urifogatok. A közönség nagy tisztelettel üdvözölte *József* főherczeget, ki főudvarmesterével kétfogatu batárban hajtatott az akademia elé. Kevéssel előbb érkeztek oda a gyászoló család fogatai s a közönség sürü csoportja néma részvéttel engedett utat a bánatos özvegynek. *Tisza* Kálmán miniszterelnököt rendes berkocsija vitte az akademiához, *Andrássy* Gyula gróf gyönyörü fogaton érkezett oda. *Mondel* báró főhadsegédet a király képviselőjét udvari kocsi szállitotta.

Az oszlopos csarnokba csak azokat bocsátották be, a kiknek volt belépti jegyök s a temető intézet szolgája, a kit a kapuba álltottak, nem egy kitünőséget! utasitott vissza, hogy aztán mások pártfogásával jusson a ravatalhoz.

Az oszlopcsarnok kapuja kevéssel három óra előtt tárult fel a közönség előtt, szabad bemenetet engedve azoknak, kik az akademia főtitkára által kiadott jegyeket folmutatták. Sokkal többen akartak jelen lenni a végtisztességtételnél, mint a mennyien a csarnokba beférnek. Ezért a jegyek kiadása már tizenkét óra előtt be lőn szüntetve s az akademia-utczai kapunál kiszögezett tábla jelezte, hogy minden fáradság késő a jegyek miatt. A ravatal közvetlen közelében a gyászoló család foglalt helyet. A gyászolók halk sóhajai, az özvegy zokogó sirása töre meg a csendet, mely a gyász csarnokában honolt. A csarnok ez alkalommal szomoru pompájában dusabb lett. A tetözetig gyászlepellel bevont talakra s oszlopokra felrakták a Lónyay családi czimereit, mely zöld mezőben két oroszlán, jobbról karddal, balról tölgyággal, felette a kilenczágu grófi korona alatta elvonuló szalagján per severo feliratal. A koszoruk nagy tömegének már nem jutott elég hely a ravatalon, ugy hogy azoknak egy részét a falakra kellett helyezni. Ugyancsak a falak fekete gyászlepelenek diszitéseit kepezték az egyes gyászjelentések. A ravatal aljat körőskörül a koszoruk egész halmaza fedte. A koszorukat a szertartás megkezdéséig hordták, ugy hogy a csarnok egész teli kertnek tünt fel. Magánosok, testületek, hivatalok és hatóságok egyaránt siettek a kegyelet adóját koszoruval s virággal leróni. Nemzeti szin szalagos babérkoszoru hirdette az akademia veszteségét e felirattal: Gróf Lónyay Menyhértnek. A magyar tudományos akademia. A már emlitett koszorukon kivül o t láttuk még a következő koszorukat feküdni a ravatalnál: «A magyar Országos Bank Nagybecsü volt elnökének» (czyprus koszoru), «Tiszteletbeli elnökének tiszelete jeléül A Tiszavölgyi Társulat» (babér és czyprus koszoru fehér szalaggal), «Gróf Lónyay Menyhértnek, Az Országos Gazdasági-Egyesület»; «Az akadémia elnökének, Az akadémia főtitkára»; «Feledhetlen egykori főnökének, A m. királyi pénzügyminisztérium tisztikara» (babér- és czyprus levél, fehér szalaggal); «Felejthetetlen szeretett ipának Gróf Lónyay Marie»; «Felejthetetlen szeretett ipának Özvegy Lónyay-Forgách Margit»; «Gróf Lónyay Menyhértné Felejthetetlen szeretett terjének», (babér koszoru pálmalevelekkel, nagy kamélia-csokorral, fehér szalag, arany rojtal); Béla «felejthetetlen apjának», János «felejthetetlen s szereretett apjának», Gábor «felejthetetlen s szeretett apjának», Margit és Menyhért «felejthetetlen nagyapjoknak», gróf Lónyay Menyhértnek — egy hü szolgája, «Bereg megye közönsége — gr. Lónyay Menyhért emlékének», «Szab. kir. Pozsony város közönsége — felejthetetlen díszpolgárának», Salm őrgróf «In tiefster Verehrung», «A budapesti ref. egyház — Lónyay Menyhértnek», «az akadémia nemzetgazdasági bizottsága — mélyen gyászolt elnökének», «Az első m. ált. biztosító társaság — gróf Lónyay Menyhért volt érdemdus elnökének», «A titeli Tisza-Duna töltés fentartó egylet», Lónyay Ödön és családja, Zarka Miklós miniszteri oszt. tanácsos, (fehér liliom koszoru szalag nélkül) — özv. Zarka Jánosné Lónyay Emilia (kamélia, rózsa és liliom koszoru szalag nélkül), «Felejthetetlen gróf Lónyay Menyhért atyai gondoskodásának.» — «A nagymarosi szőlőmüvelők hálája» (babér, czyprus fehér szalaggal), «Id. gróf Ráday Gedeon és neje» «Felejthetetlen rokonuknak» (babérlevél, fehér rozsákkal); «Kautz Gyula» «A nagy szakembernek», «Volt kartársának» «Horváth Boldizsár» (törökzöld, fehér szalaggal); báró Eötvös Loránt és «Hála és kegyelet jeléül» «Hegedüs Béla»; «A hála és tisztelet jeléül» «Ottlik Géza, Ottlik Iván családjukkal»; «Meinem Wohlthäter gewidmet von A. D.» (fekete szalag); özv. gróf Vay Károlyné, Dengler Antal (az elhunytnak egykori kertésze); «A Tiszavölgy vezérbajnokának — a Szolnok-Csongrád-balparti társulat», «Schaff Endréné Háladatosságból»; «A képviselőház»; «gróf Lónyay Menyhértnek» (babér s pálmakoszoru fehér szalaggal); «Gróf Lónyay Menyhértnek» «Visontai Kovách László» (babérkoszoru fehér szalaggal); «Enyészhetetlen érdemeiért» «A nyiregyházai takarékpénztár» (magnolia, babér, pálmakoszoru fehér szalaggal); Rákosi Jenő (magnolia, pálmakoszoru fekete szalaggal); «Gróf Lónyay Menyhértnek, felejthetetlen kegyura és jótevője iránti hálás kegyelete jeléül» «Suhajda Mihály és családja» (müvirágkoszoru fehér szalaggal.) «Az erdélyi ev. ref. egyházkerület gr. Lónyay Menyhért főgondnoknak» (müvirágkoszoru fehér szalaggal.) «Il municipio di Fiume» «al Conte Melhiore Lónyay» (magnolia kamélia és rózsacsokor vörös, sárga, kék szalaggal), «Országos gazdasági egyesület» «Gróf Lónyay Menyhértnek» (babér és pálma koszoru fehér szalaggal), «A budapesti ref. egyház Lónyay Menyhértnek» (pálma, babér kamélia s rózsa koszoru fehér szalaggal.) «Hálás Esztergom város» «Díszpolgárának» (babér, pálma s rózsa koszoru, fehér szalaggal.) «Bereghmegye közönsége gróf Lónyay Menyhértnek» (babér-pálma koszoru, széles nemzeti szalaggal.)

A Lipótrend nagykeresztje, továbbá az elhunyt külföldi rendjelei, a szent Lázár és szent Moricz olasz rendek, a spanyol Krisztusrend és még számos egyéb rendjel ragyogásán tört meg a ravatal viaszgyertyáinak sárga fénye.

A gyászoló család a feljárat és a ravatal közt levő teret foglalta el. Mély gyászban ültek ott a szertartás alatt az elhunyt özvegye, gróf Lónyay Menyhértné szül. Kappel Emilia, gyermekei gróf Lónyay Béla nejével szül. Lónyay Máriával, továbbá gyermekeivel Margittal és Menyhérttel, gróf Lónyay Gábor és gróf Lónyay János nagykövetségi attache, ott volt ifj. gr. Lónyay Menyhért özvegye szül. gróf Forgách Margit leányával, Pálma grófnővel.

A közönség sürün gyülekezett, egymás után jöttek a küldöttségek, az elhunytnak barátjai, tisztelői, a hatóságok és testületek távoli vidékről felgyülekezett képviselői s a csarnok rövid idő alatt egyesité magában a politikai, társadalmi, katonai és egyházi világ kitünőségeit.

Kevéssel három óra után érkezett meg ő felsége a király képviseletében báró Mondel főhadsegéd s Lónyay Béla gróf kiséretében a gyászoló özvegy előtt a király részvétét tolmácsolta. József főherczeg b. Nyáry főudvarmester és Gräff altábornagy adlátus kiséretében jelent meg és meleg szavakban fejezte ki részvétét a megszomorodott családnak.

A ravatal környékét, a lépcsőházat fel egészen a második emeletig az ország legelőkelőbb közönsége töltötte meg. A könyvtár felső oldalán foglalt helyet Mondel báró főhadsegéd, a király képviselője, József főherczeg, Edelsheim-Gyulai Lipót b., Gräff adlátus, továbbá e tájon láttuk gr. Andrássy Gyulát, Tisza Kálmán miniszterelnököt, Trefort, Pauler, br. Fejérváry Géza, br. Kemény Gábor, Széchenyi Pál miniszereket, továbbá Kállay Béni közös pénzügyminisztert, Smolka Ferenczet, az osztrák delegáczió elnökét a delegáczió több tagjával. Ott voltak továbbá: Tóth Vilmos a közös számszék elnöke, gr. Tisza Lajos, Péchy Tamás, Schlauch Lőrincz szatmári püspök, Perczel Béla a kuria elnöke, Beniczky Ferencz államtitkár, Jekelfalussy József, Ghyczy Béla altábornagy, Csernátony Lajos, Horváth Boldizsár, Láng Lajos, Beksics Gusztáv, Kautz Gyula, gr. Dessewffy Aurel, Pulszky Ferencz, Falk Miksa, gr. Apponyi Alberi, gr. Szapáry István, Zichy Antal, Csemegi Károly, Szilágyi Sándor, Ágai Adolf, Vadnay Károly, Szilágyi Dezső, br. Lipthay Béla, br. Wodianer Albert, Mocsáry Lajos, Ráth Károly főpolgármester, Lenhossék József, b. Eötvös Loránt, a földhitelintézet tisztviselői testületileg Korizmics László és Arany László vezetése mellett, Szapáry Géza gróf, Gyulai Pál, Fabinyi Theophil, Keleti Károly, Ribáry József, Karácsonyi Guidó gróf, Ráth György, Somssich Pál, Gróf Zichy Jenő, Gervay Mihály orsz. vezérposta-igazgató, Tisza László, Móricz Pál, Wahrmann Mór, Abrányi Emil, Pesthy Frigyes, br. Prónay Dezső, Szlávy József koronaőr, Lukács Antal, gr. Szapáry Géza, Máday Sándor, Herich Károly miniszteri oszt. tanácsos, és még számosan.

A protestáns egyház az elhunyt nagy érdemeihez képest méltóan képviselettette magát a gyászszertartáson. A dunamelléki egyházkerület részéről a nyolcz egyházmegye esperesei és segédgondnokai jelentek meg, ott voltak a kerület egyházi és világi tanácsbirái közül számosan, a kerület főiskolai igazgatói és tanárai tömeges képviseletben. A dunántuli református egyházkerületet Papp Gábor és Kun Bertalan református püspökök, Beöthy Zsigmond királyi táblai tanácselnök, Gergely Károly kir. táblai biró és Pulay Kornél országgy. képviselő; a tiszántuli egyházkerületet gr. Ráday Gedeon, gr. Degenfeld József, Várady Gábor s Horthy István gondnokok, Kiss Áron esperes és Tóth Samu főjegyző képviseltek. A békésbánáti egyházmegyét gr. Ráday gondnokon kivül Széll Ákos képviselte.

A cseh királyi tudományos társaság képviseletében jelen volt a társaság elnöke dr. Jirecek.

Az egyházi szertartást a reform. theologiai intézet énekkara nyitotta meg. Szotyory Nagy Károly vezetése mellett összhangzatos karének zendült meg a csarnokban. — Ezután Szász Károly dunamelléki reform. püspök dicsöité az elhunyt emlékét és vigasztalta a vallás erejével azokat, kiket alhaláleset szomorusága érintett.

Szász Károly püspök beszédéből közöljük a következőket:

Végtelen látkört nyit előttünk az élet, s tehetségeink minden irányban tágas mezőt találnak a munkálkodásra. Egyik eszményi czélokat tüz maga elé s nemzete, sőt az egész emberiség előbbre vitelén dolgozik a tudomány vagy a közmüvelődés fejlesztése és terjesztése által; a másikat gyakorlati czélok vezetik s a közjólét gyarapitásán fáradoz. Egyik a polgári pályán küzd a jók elismeréseért s a cserkoszoruért; másik az egyházi téren, a hit és lelkiismeret szabadságáért, egyháza felvirágzásáért, ha kell karddal — mint Pál apostolt rajzolják, — ha kell, a béke olajvesszőjével kezében. Egyik nagy családot akar alapitani, hogy az ősök erénye az utódokban megujhodjék, a másik magát, családja jólétét, mindenét elveszti a közjó oltárai körüli munkálkodás közben.

S a ki ezeknek csak egyikét is következtes kitartással és sikerrel eléri, a közvélemény kiválónak és jelesnek nevezi — tisztelet, elismerés, csodálat kis ri. De kevesenek jutott osztályrészül, hogy mind e czélokat s azok összes eszközeit egyesitsék magokban, s hatszorosan vagy hétszeresen érdemeljék ki és nyerjék meg a közelismerést.

Gróf Lónyay Menyhért e kevesek, e kivételes egyéniségek közé tartozott.

Itt ez a hely emlékeztet arra, mit tett ő a tudományért és közmivelődésért hazánkban. Tudós maga is, különösen pénzügyi és nemzetgazdasági tudományokkal foglalkozva, e czimen is méltán ült a m. tud. akadémia elnöki székén, hová a nagy név és méltóság mellett mindig a tudománynak is kiváló nagyságait ültette e társaság, Széchényiben és Telekiben, Dessewffyben és Eötvösben s Csengeryben és ő benne is. De valamint elődei, ugy ő is nemcsak díszt adott az akadémiának neve és állása által, hanem nagy előmenetelét is munkálta annak különösen pénzügyei rendezése s felvirágoztatása, valamint szellemi ügyeinek szakavatott vezetése által is.

Általában a Széchenyi István iskolajából való férfiu, kora ifjusága óta, legelső sorban az ország anyagi jóléte előmozditásának s felvirágoztatásának szentelte legfőbb munkásságát s a tudomány csarnokában és az egyházi kormányzat termeiben ugy, mint az ország kormányán is, a szellemi haladás alapjaul s a felvirágzás létfeltételül mindenütt az anyagi érdekeket tekintvén, azokra fordította a maga és mások figyelmét, abból a meggyőződésből, hogy a szellemi mozgás fesztelen szabadságának az anyagi eszközök biztositása teszi egyik első feltételét. Innen a fáradhatatlan munkásság, melyet hazánk anyagi érdekei terén a magyar földhitelintézet s az első magyar általános biztosító-társaság, a tiszaszabályozási ügy s anyagi más — mondhatnám valamennyi — anyagi érdekeinket illető kezdemény, vállalat és társulás körül kifejtett. Nemcsak buzgó közmunkás, hanem irányadó vezér volt mindenikben, a mire őt széleskörü s alapos tanulmányai mellett, s bámulatos tevékenysége s fáradhatatlan munkássága képesitette — annyira, hogy még testi ereje megtörtén is, lelki erejével fentartva magát, élete végéig ott maradt azokon a helyeken, melyekre őt a ritka tehetségeit méltányló közbizalom helyezte. Még halála reggelén is végezte elnöki tisztét a földhitel-intézetben; s csak a minap hallottuk, — hallotta, s a tisztelet és rokonszeny tapsaival kisérte az egész ország — meleg bucsuszavát a tiszavölgyi társulat utóbbi közgyülésén, nyilvános szereplésének e mélabus hattyudalát, midőn sokoldalu tevékenysége egyik legáldásosabb teréről, megrongált egészsége miatt lépett.

De a férfiu, ki igy az anyagi érdekek s a közvagyonosodás előmozditásán fáradozott s a haza anyagi felvirágoztatásáért valóban lelkesedni tudott, a ki a rideg számokba életet tudott lehelni a szellem által, mely őt áthatotta s a czélok magasztossága által, a melyekért egész életében oly pártatlan szivességgal küzdött, az anyagi érdekek e bajnoka, a számitás ez embere, nem kevésbbé tudott lelkesedni eszményi czélokért is. Hogy például csak egyet emlitsek, az irói segélyegyletben, b. Eötvös halála után, e legeszményibb embernek, kit a jelen nemzedék ismert, ő lépett a helyére — s azt, ma már kimondhatjuk, be is töltötte.

Mert ez ember, tisztelt gyülekezet, a ki a politikai élet széditő magaslatain járt, a ki egy izben Magyarország sorsát tartotta kezében s bármikép itéltek légyen kortársai és küzdő felei az ő politikai szerepléséről, hazaszeretete és nagy tehetségeit még ellenfelei sem vonták kétségbe soha, s kétségkivül a történelem is méltányolni fogja; ez ember, a ki a kormányszéken ült és a trón lépcsőjén állott, a ki mint egy Peel Róbert vagy Pitt Vilmos, a parlamentet vezette s a szenvedélyeken uralkodott: legbensőbb bensejében ájtatos és hivő keresztény és saját egyházának buzgó hive volt. A becsvágy rugói, melyek őt nagy tehetségei érzetében magasra hajtották s a nagyság sikamlós meredeke, mely annyiakat megszédít, szivében soha egy perczig sem olthatták el a gyermeteg hitet, melyet egy gyengéd szivü anya vallásos nevelése oltott belé, sem az egyházhoz való ragaszkodást, melyet őseitől örökölt. A mily hő szivvel és forró szeretettel ragaszkodott családjához, melynek fentartásáért a legnagyobb áldozatokra is kész volt, ugy ölelte szivébe azt, a mit nagyobbik családjának tartott: saját egyházát s abban összes hitsorsosait. Sokoldalu elfoglaltsága, ezer teendői között mindig talált időt egyháza ügyeivel foglalkozni; mint a hivó a harangszót, ő is mindig meghallotta az egyház hivó szózatát s szivében egy hang felelt rá; Megyek azonnal, Uram! Nem pompázni a hittel s hivalkodni az egyház szeretetével, hanem benső meggyőződésből állott mindig ott, a hol egyházának szüksége volt reá. A munka és a küzdelem levén eleme élete összes hivatásaiban, az egyházi életben is ezt választotta. Henye vagy tétlen állást, a hol csak ragyogni lehetett, ő soha sem keresett magának; s ha hitsorsosai bizalma őt magas állásra és vezérszerepre hivta, ez nem nagy nevéért történt, hogy az fényt adjon az egyszerü fekete palástnak, melyet papjai viselnek, nem is befolyásáért, hogy szavának nyomatéka legyen az egyház érdekében, nem is csak alkotó és szervező tehetségeért, hogy az egyház hajóját, mely sokszor a közöny zátonyai, a szegénység sekély vizei s a veszedelmek kösziklái közt evez, bölcseségével és kormányzói ügyességével biztos révbe vezesse: hanem mindezek mellett és főkép azért a vallása és egyháza iránti lángoló szeretetért, mely lelkének uralkodó vonása vala, melyben a zsoltáriró szava csendül vissza: Uram a te házadhoz való buzgó szerelem megemészt engemet! (Zsolt. LXIX. 10.) Oh, mert szeretem a te házadban való lakásomat és a te dicsőséged hajlékának helyét! (Zsolt. XXVI. 8.) Tudják ezt azok a többnyire kis és szegény egyházak s azoknak lelkészei, a melyek különböző birtokain vannak s az ő vallásos lélekből eredett kegyes pártfogását annyiszor érezték; tudja a békés-bánáti egyházmegye, melynek évek során át gondnoka vala s mely a váratlan gyászesettől megdöbbenve, temetésén is kifejezést adni sietett egyetemes egyházunk közvesztességében való osztozásának; — de tudja főleg ez a dunamelléki egyházkerület, melynek tizenöt év óta ül főgondnoki székében s kormányán; maga az egyetemes magyar reformált egyház, melynek kölezebbi törvényhozó zsinatán s egyetemes konventjein ő a buzgók legbuzgóbbika vala; melynek a veszedelem és szorongattatás napjaiban bátor és rettenthetlen védői közt, a béke és alkotás napjaiban bölcs és előrelátó vezérei közt ő mindig az elsők legelsői közt állott, s mely a többi közt állandó közalapja megteremtését talán első sorban neki köszönheti.

S most már pihen. Csak a mi fájdalmunk, a mi nagy veszteségünk érzete virraszt fölötte. Oh magyar Sion, ha lesznek-e hozzá hasonló órállóid, kik, mint ő, felvegyék a fegyvert s a munka eszközeit, melyeket ő az utolsó perczig szorosan tartott kezeiben, s melyeket csak a halál csavarhatott ki görcsös szoritásából.

De ő, aki a harcz annyi változásai, a közdelem annyi fordulatai, a sors annyi csapásai között soha kétségbe nem esett: nem akarhatja, el sem szenvedhetné, hogy mi az ő elvesztésén kétségbe essünk. Sokat, nagyot vesztettünk benne, de nem vesztettünk el mindent. Nem vesztettük el mindenekelőtt az ő emlékezetét, mely nektek, kedvesei, neked, nemesszivü nője, ki örömeiben s bánataiban mindig oly hiven osztoztál, s gyermekei és unokái, legdrágább kincsetek marad; nekünk pedig például szolgál, hogy őt kövessük a fáradhatatlan munkában, a nemes czélok utáni törekvésében, az ideigvalóknak eszményeiekkel való összekötésében. S nem vesztettük el az isten kegyelmét, mely a vigasztalás balzsamának egyedüli forrása a ti bánatotokra, s a remény éltetője nekünk, hogy a gondviselés, mely őt rendelte s adta vala nekünk, rendel utána is férfiakat, a kik a közügyeknek s különösen egyházunknak és vallásunknak is oly buzgón s oly hiven szolgáljanak — a véglehelletig.

Szász Károly beszédének folyama alatt láthatólag mély felindulással küzdött. Könnyekbe borult szeme s hangja különösen, midőn Lónyaynak a protestáns egyház körül szerzett érdemeit méltatta, rezgővé vált s csak nehezen tudott kibontakozni a hatás alól, mit reá Lónyaynak az egyház szolgálatában bekövetkezett halála tett. A beszéd után Szász Károly imában fohászkodott fel a teremtőhöz, könyörögve isteni kegyelemért a fájdalom enyhitésére.

A püspök beszéde után **Fraknói** Vilmos, az akadémia főtitkára, e szavakkal bucsuzott el a halottól:

Dicsőült elnöknk! Fenkölt szellemed porhüvelyét nem engedhetjük az akadémia csarnokaiból — két évtizedre terjedő tevékenységed szinhelyéről — örökre távozni, mielőtt bucsut vennénk töled mi is, az akadémia tagjai. Egyházad főpapjának áldó fohászai után is megilleti még a szó ezen intézet tisztviselőjét. Mert hatalmas munkaerőd és páratlan tevékenységed a közélet számnélküli érdekeit fölkarolta ugyan, de kevésnek szolgáltál olyan tartósan és állandóan, annyi szeretettel és áldozatkészséggel, mint akadémiánknak. Könnyen, küzdelem nélkül léptél le egykor a hatalom magaslatáról; önkényt és örömmel hagytad el imént egyik kiváló állásodat, melyre a közbizalom szava ujolag meghivott: — de lelked egész szivességával ragaszkodtál azon helyhez, melyet a tudomány munkásai élén elfoglalhattál. És ezen helyen nem kerested az archimedesi pontot, hogy arról megkisértsed kiforgatni sarkaiból azt a világot, mely pályafutásában nem akart töled venni irányt. Azon helyről egy másik világ tárult eléd, melyet nem kevésbé méltónak ismertél föl, hogy nagy szellemed tevékenységének tért nyisson, és jogosult ambicióidnak kielégitest adjon. Mig tehát mindinkább távol állottál a politikai küzdtér sebeket ontó tusáitól; mig azon tért is, melyen négy évtized folyamán hazád anyagi jóléte emelésén ritka sikerrel fáradoztál, másoknak kezdéd átengedni: erős elhatározás élt lelkedben, hogy életed hátralevő részét a tudománynak szenteled. A gondviselés megtagadta töled ezen hő óhajod valósulását. És ez még fokozza veszteségünk nagyságát. De egyszersmind pályád dicső befejeztének lélekemelő látványával, estiggedést nem ismerő lelked a végső lehelletig kitartó munkásságának példájával fájdalmunknak enyhülést nyujtasz. A tiszta fény, melylyel életed leáldozó napja emlékedet környezi, akadémiánkra is árasztja sugarait. — Épen élted végszakában, kinos kór szenvedései daczára, szellemedet kiválóan foglalkoztaták akadémiánk érdekei. Alig néhány hó előtt, mikor hanyatló életerőd fölujulását keresve, a magányba elvonultál, nagy tervek és nemes gondolatok fogamzottak meg lelkedben. Ott az Adria partján, babér-ligetek árnyában kisérve Téged, tanuja leheték érlelődésüknek. Hátrahagyott irataid között fogjuk találni az emlékiratot, melyet a közelebbi napokban közöltél volna az Akadémia osztályaival, lényeges intézkedéseket javasolva munkásságunk kiterjesztése és tervszerüségének biztositása érdekében. És ott fogjuk találni irataid között utolsó irodalmi müvedet, melyen még életed végső reggelén is dolgoztál, hogy egyik legközelebbi ülésünkben előadhassad. Nagynevü mestered Széchenyi Istvánról szól az. Eddig ismeretlenül lappangot leveleiből uj világosságot vetsz az Akadémia alapításának nagy tényére. Ezzel foglalkozva, felujult lelkedben ifjukorod legszebb napjainak emlékezete, amikor a legnagyobb magyar tanitványai sorába léptél és általa munkatársul avattattál. Meginduliva fogjuk olvasni egész életeden át ápolt kegyeleted és hódolatod meleg nyilatkozatait. Most már dicsőült elnökünk ott vagy te is az örökkévalóság birodalmában. Számot adhatsz mesterednek, mint igazoltad fényesen az általa kellett reményeket, mint szolgáltál hiven és kitartón az általa felkarolt nagy érdekeknek. Elmondhatod, hogy hirdetted tanait, közkincsesé tetted irodalmi hagyatékát, fejlesztetted intézményeit, örködtél alkotásai fölött. Elmondhatod, hogy vezetésed alatt Akadémiánk is az általa kijelölt hivatáshoz hü maradt mindeddig; biztosithatod, hogy hü marad mindvégig. Áldás emlékedre!

Az egyházi szertartást a reform. theologiai intézet énekkarának gyászdala végezte be.

A szertartás végeztével Mondel báró főhadsegéd és József főherczeg siettek legelőször a gyászoló családhoz, hogy elbucsuzzanak attól s ujból kifejezzék részvétöket. Ezután Tisza Kálmán miniszterelnök, Pauler Tivadar, Andrássy Gyula gróf és még többen enyhitették résztvevő szavaikkal a család fájdalmát.

Négy óra volt épen, mikor a gyászének elhangzott s a csarnokból kifelé indult a közönség. A fogatok előállottak sorra s előbb *József* főherczeg, utána a király képviselője s a miniszterek hagyták el az akadémia palotáját. Félóra alatt teljesen kiürült a csarnok, de az utczáról nem tágitott a nép, mert várta a menetet, mely azonban elmaradt. S a mikor a rendőrök fölbontották a kordont, a tömeg ellepte egyszerre az akadémia elejét s be akart tódulni a csarnokba, de zárt kapukra talált.

A Ferencz József-térre nyiló ablakok mind tele voltak kiváncsiakkal s még a házak fődeleit is megszállották, de a gyászmenet impozáns látványa helyett be kellett érniök azzal a képpel, melyet a hullámzó tömeg és a robogó fogatok hosszu sora mutatott.

*

Gróf Lónyay Menyhért temetésén a Tiszavölgyi társulat közp. bizottságának tagjai és a vidéki egyletek küldöttei az akadémiának e czélra fentartott Kisfaludy-termében gyültek össze. Megjelentek gr. Andrássy Gyula elnök, gr. Károlyi Sándor és gr. Szapáry István alelnökök; gr. Apponyi Albert, gr. Dessewffy Aurél, Keszlerffy János, br. Lipthay Béla, Majláth József, Daniel Ernő, Sváb Károly, Wahrmann Mór, Darányi Ignácz, Babics József és Szögyény Emil közp. bizottsági tagok. A kormány kiküldöttek közül megjelentek Ribary József miniszteri tanácsos, Fejér Miklós, Rapaics Radó és Hegedüs Imre osztálytanácsosok, — A vidéki egyletek közül a szolnok-csongrád-balparti társulat részéről megjelentek: Keszlerffy János, Darányi Ignácz és Gorove János; a temes-bégavölgyi társulat részéről: Csávossy Ignácz és Menczer Rezső; a felsőszabolcsi társulat részéről: Szögyény Emil; a felső-torontáli társulat részéről: Sváb Károly vezetése alatt Daniel Béla és Hajdu Gyula; a sövényháza-szegedi társulat részéről Kállay Albert, a titeli töltés-egylet részéről: Darányi Ignácz; a fogyvernek-szakállasi társulat részéről: Ehrlich Mózes; az ujszegedi öblözet és Szeged város részéről: Lázár György főügyész, Vass Pál főjegyző és László Gyula tanácsnok; a hosszufoki öblözet részéről: dr. Hajnal István és Környei Lajos. — Gr. Andrássy Gyula elnök megérkezvén, mindenek előtt a vidéki egyletek küldötteit mutatta be magának; azután rövid tanácskozás után megállapittatott, hogy a tiszavölgyi társulatnak a tuzséri temetésen leendő képviseletére Majláth József közp. bizottsági tag elnöklete alatt Szögyényi Emil, Ullrich Vilmos és Meczner Gyula közp. bizottsági tagok, továbbá Diószeghy János és Horthy Gyula vidéki érdekeltek kéretnek fel és küldetnek ki. — Ezután gróf Andrássy Gyula vezetése mellett az összes jelenvoltak az akadémia nagy csarnokába vonultak a gyászszertartásra.

*

A halottat hat óra után kiszállitották a magyar államvasutak *központi* pályaházába. Az *Entreprise des pompes funèbres* két nagy társzekere vitte ki a koporsót és a koszorukat; egy harmadikra a temetési szertartáshoz szükséges karosgyertyatartókat, állványokat, szőnyegeket stb. rakták föl. A koporsó befogadására egy belül gyászlepellel bevont közönséges teherszállitó vasuti kocsi volt előkészitve. A temetkezési vállalat emberei és a vasuti alkalmazottak mindenekelőtt a koporsót tartalmazó ládát emelték a vaggonba, melyben dr. Német IX. kerületi halottkém még egyszer fölnyittatta a koporsó érczfödelét, hogy a halott személyazonosságát hivatalosan konstatálja, minek megtörténtével átadta a halotti bizonyitványt és a szállitólevelet dr. László raktárosnak, ki a koporsó és a koszoruk óvatos elhelyezésére felügyelt.

A vaggont képviselő hatvankét koszorut egyenkint hordták be a szolgák a vaggonba, részint a koporsó fölé helyezve, részint a falakra függesztve azokat. A bódító illatot terjesztő szállitmány alig fért be a vasuti kocsi tág öblébe. Ezután hivatalosan lezárták a vaggont, rárágasztva a szabolcsmegyei Tuzsérra szóló menet-czédulát.

A ma esti kilencz órakor induló vonattal csak a holttestet szállitották el nehány családtag kiséretében. Tuzséron a templomban állitják fel a ravatalt, a küldöttségek holnap külön vonattal utaznak Tuzsérra.

*

Késő este veszszük a hirt, hogy Lónyay halálának esete rendkivül lesujtotta a gróf ódes anyját, ki Aiblingenben, München közelében tartózkodik, s a gyászhirt véletlenül, egy bajor ujságból tudta meg. A hir annyira megtörte, hogy félholtan rogyott össze s környezete attól tart, hogy nem fogja a csapást tulélni. Az agg urnő felől oly rosz hirek érkeztek, hogy egyik fia, Lónyay János márarosmegyei főispán, nem is lesz jelen bátyja temetésén Tuzséron, mert még ma este Aiblingenbe utazott.

A grófi család tagjai ma este utaztak Tuzsérra, mig az elhunyt gróf öcsese, Lónyay Albert leányaival csak holnap reggel megy oda.

*

A *dunamelléki ref. egyházkerület* esperesei, gondnokai és tanácsbirái ma déli tizenkét órakor tanácskozásra gyültek össze *Szász* Károly püspök lakásán, hogy a Lónyay gróf elhunytával megüresedett főgondnoki állást ideiglenesen betöltsék. Régi szokás szerint a főgondnok végleges megválasztásnig a legidősebb gondnok veszi át ennek hivatalát, s mivel a kerületi gondnok közt *Vizsolyi* Gusztáv a legidősebb, az elhunyt grófnak ő lesz ideiglenes utódja.

Apróságok Lónyay életéből.

Lenhossék egyetemi tanár néhány évvel ezelőtt koponyatani buvárlatokat és tanulmányokat tett és ezek eredményéről utóbb egy felettébb érdekes müvet bocsátott közre, melyet a külföldi tudósok is méltattak.

Buvárlatai közben több ezer élő embernek a koponyáját megmérte; eljárt összes kiválóbb egyéneinkhez s ezeknél is lelkiismeretes pontossággal eszközölte a méréseket. Lenhossék koponyatani müvében megjegyzi, hogy terjedelemre és körfogatra a legnagyobb fej, melyre buvárlatai közben akadt, a Lónyay feje volt.

Ez volt egyuttal az oka annak is, hogy Lónyaynak életében sohasem cserélték el a kalapját.

*

A gróf ezelőtt két évvel töltötte be hatvanadik évét.

Már évek óta feltett szándoka volt, hogy ettől a naptól fogva visszavonul a közpályától és egészen a nyugalomnak és saját ügyeinek fog élni.

— A mai nappal az öregek sorába léptem — igy szólt hatvanadik születésnapján; a világ már nem tarthat rám igényt és illő, hogy nyugton hagyjanak az emberek.

Nyomban e nyilatkozat után behozták Lónyaynak a meghivót az udvari bálra. A meghivó nagy zavarba hozta a grófot.

— De hisz én már öreg ember vagyok, fakadt ki végre; hagyjanak engem békében!

A dolog vége mégis az lett, hogy Lónyay megjelent az udvari bálon, mely alkalommal a király őszinte gratulációját fejezte ki neki hatvanadik születésnapjához.

*

Sokan emlegetik az elhunytnak jó szivét.

Hisz a gyászravatalára érkező koszoruk közül majd minden másodiknak a felirata: «Felejthetetlen jótevőmnek», «Háladatosságból», s több efféle.

Nem is haragudott senkire, vagy ha meg is haragitották, hamar megbocsátott.

Csak egy embernek nem birt élete végéig megbocsátani — annak az embernek, a ki neki életében a legkeserübb pillanatot okozta, a ki őt a legsulyosabb gyanuval illette.

Mikor a Deák-párt és a balközép egyesüléséről volt szó, Lónyay a képviselőházban nagyon melegen szólalt fel a fuzió mellett; mindenki azt hitte, hogy Lónyay veszi át az uj kabinetben a pénzügyminiszteri tárczát; ezt hitte maga Lónyay is és a szerkesztő-képviselő is, a kire Lónyaynak annyi oka volt neheztelni.

Erre a képviselő-szerkesztőre nézve a dolgok uj alakulása nagyon kényelmetlen és kellemetlen volt. Nehezen birta kitalálni a módját, hogy miként egyeztethesse össze Tisza iránti rokonszenvét a Lónyai iránti ellenszenvével. Az ellenzéki lapok másrészt heves támadásokat intéztek a végbemenő fuzió ellen és képtelenségnek mondtak egy Tisza-Lónyay kabinet

oda nyilatkozott, hogy a budapesti nemzeti szinház a legjobban világitott szinpaddal bir, melyet ő valaha látott.

— **Az erkölcsiség a szinpadon.** Londonból irják: Mrs. Keudal a birminghami St.-James szinház tagja fölolvasást tartott az angol szinpadról. Több rendbeli ellenmegjegyzésre szolgáltatott okot abbeli állitása, hogy bizonyos szinésznőknek többet használ a reklám, mint a jó játék. A *Christian Commonwealth* katholikus lap például azzal vágott vissza a fölolvasónének, hogy a szinészek és szinésznők legnagyobbrészt az erkölcstelenség posványában fetrengnek. E rettenetes vád megczáfolása végett a *Frankf. Ztg.* levélben kikérte a leghiresebb szinészek és szinésznők véleményét szaktársaik erkölcsiségére vonatkozólag. Az eredményt táblázatokba osztva közölte az olvasókkal. E szerint a szinésznőknek több mint 50 százaléka erényes és példás családi életet folytat. A férfi szinészeknél nem ily kielégitő az eredmény, mindazáltal azt mondhatni, hogy ép oly jó hirnévnek örvendenek, mint egyáltalában azok a férfiak, kik nem vágyakoznak a vallásos meggyőződés után. A iszákosság ellenben nagyon ritka közöttük, mert az igazságtok az ily élvezetnek hódolókat menten elcsapják.

SPORT.

— **Parforce-vadászat.** Ma, mint rendesen csütörtökön, a k.-megyeri parforce-vadászok nyulvadászaton voltak. Az üzés délelőtt tiz óra felé kezdődött és érdekes mozzanatokban nem szükölködött. A nyulakban való bőségnek és a vadászatra alkalmas időnek tulajdonitható, hogy két nyul után is nyargalhatott a lovastársaság és mindakettő hurokra került. Esterházy Miklós grof a master of the hounds nem vett részt az üzésben. A második run igen sokáig tartott ugy, hogy a vadászatot csak délutáni kettedfél órakor lehetett abbanhagyni. Holnap pénteken rókavadászat lesz. Meet Sz.-Keresztur d. e. 10 órakor. Holnapután szombaton pedig szarvasokat fognak üzni s ez alkalommal a találkozás Szent-Mihálynál lesz délelőtt tiz és fél órakor.

— **Athletikai verseny Kolozsvárt.** A kolozsvári athletikai klub tegnap gyalogversenyt tartott. Kedvező időben és a gyalogolásra alkalmas talajon indultak el a torna-vivodától reggeli 9 órakor a következők: Illing Sándor, Kovácsi Antal, Borbély György, Ürmösi Sándor, Simó János és Ujvárosi Pista. A versenyzőknek Apahidáig és onnét vissza a kiindulási pontig kellett gyalogolniok. A verseny lefolyása a következő volt: Apahidára elsőnek Simó János érkezett 10 óra 34¼ perczkor, második Ürmösi Sándor 10 óra 35 perczkor, Borbely György, Ujvárosi Pista és Illing Sándor 10 óra 36½ perczkor érkeztek a fordulo ponthoz. Három versenyző utközben kiállt. A czélponthoz elsőnek *Borbély* György érkezett be 12 óra 25 perczkor, másodiknak Ujvárosi Pista 12 óra 28 perczkor és harmadiknak Illing Sándor 12 óra 30 perczkor. A tervezett vasparipaversenyt, miután csak egy pályázó jelentkezett, nem tartották meg. A dijakat ma este osztották ki a győztesek közt.

FŐVÁROSI ÜGYEK.

— **A közrendészeti bizottság** tegnapi ülésén részint a közuti vaspálya közlekedési rendjével, részint közlekedési javaslatokkal foglalkozott. A közuti vasut közlekedési rendjét már régebben megállapitotta a főváros és 1881-ben felterjesztette a kormányhoz, de ez nem járult hozzá, hanem maga készitett egy uj tervezetet s azt azzal küldötte le a fővároshoz, hogy ha ennek lényeges részeit elfogadja, a hozandó szabályrendelet ellen nem lesz kifogása. A bizottság ezt a tervezetet vette tegnap tárgyalás alá s azt csekély módositásokkal elfogadta. E szabály I. része a pálya-vonalakról szól, a II-dik része a forgalmi eszközökről, a III-dik a közlekedési rendről, IV-ik a közuti vasut személyzetéről, az V-dik rész a közuti vaspálya kocsijait használó közönség miheztartásáról, a VI-ik rész az utczákon gyalog járó közönség és más járművekről, a VII. rész a menetterv és viteldijról s a VIII-ik a büntetések- és illetékességről. A közlekedési szabályrendeletek egyike a *huskiméréről* szól, hogy t. i. a mészárosok a csontot nem számithatják a hussulyba, a mészárosok kiirni tartoznak az ajtóra, hogy az ökörhus, tehén- és bivalyhus mily áru, mert a különböző minőségű husokat keverten mérni nem szabad stb. A bizottság szemben a vezérigazgatóság jelen szervezetével s szemben azon körülménynyel, hogy a tehen- és ökörhust nyers állapotban nem lehet megkülönböztetni, aggodalmát fejezte ki e szabály gyakorlati kivihetősége iránt, mert ki ellenőrzi a mészárost, hogy ökörhus gyanánt jövőre is nem ád-e tehénhust? A bivalyhus merését pedig szakértők szerint talán külön mészárszékekben lehetne eszközölni. Mielőtt a szabályt a bizottság érdemleg tárgyalná, megkeresendőnek találja a külföldi nagyobb városokat, hogy hason intézkedés áll-e ott fenn s mi módon történik gyakorlati ellenőrzése. A másik szabály a *marhavásárral* foglalkozik s szivesen járul ahhoz a bizottság, hogy a fogyasztási adót ne a tenyésztő (eladó), hanem a vevő fizesse; de a marhavásáron jelenhessen meg az oly elkésett szállító is, a ki igazolni tudja, pl. vasuti késedelem által a késés okát. Azon pontot illetőleg, hogy az adásvétel a marhavásáron *brutto élő sulyra* történhessék csak meg, a bizottság függőben hagyta a tárgyalást, mivel *Schnierer* Gyula kereskedelmi min. tanácsos azon biztositást nyujtotta, hogy a keresk. miniszteriumban 2 hoval ezelőtt tartott enquete-tanácskozmány jegyzőkönyveiből ki fogja mutatni, hogy a marhakereskedelem érdekeire e szabály alkalmazása káros lenne.

A Najgebajde.

Az «Ujépület» név alatt ismeretes nagy kaszárnya eltávolitásának kérdése nem mai keletű. De ma az eszme megvalósitására bizonyos kényszeritő erővel látszik hatni az uj országház épitése. A Lipótváros e tájékának képét gyökeresen meg fogja változtatni a törvényhozás nagyszerű palotája. Nemcsak a tőszomszédságban levő Ujépület, de egész utczarészek kell hogy eltűnjenek s uj utczák, uj paloták épülnek, a régi rozzant házaknak nyoma se marad. Mindez rajzokban, tervekben elhatározva van, sőt gipszmintában a rendezés uj képe látható is volt az országház mintájának kiállitásakor a müegyetem épületében.

Az Ujépület eltávolitása iránti törekvés az alkotmányos korszak kezdetével egyidejű. 1867-ben került először napirendre. Gróf *Széchenyi* Béla több előkelő polgárral egyetemben egy értekezlet megbizásából ekkor nyujtotta be memorandumát Pest városa törvényhatóságához. A memorandumban hangsulyozták, hogy az Ujépület — melyre kivált akkor, minden magyar a keserűség és hazafias fájdalom érzetével tekintett, — a többi mellette levő kinestári épülettel együtt utjában áll a főváros fejlődésének, terjeszkedésének, azt le kell bontani, roppant területét fel kell osztani. Tervök az volt, hogy az Ujépület 24998 négyszögölnyi telkéből az *állandó országház* számára kell körülbelül 10,000 négyszögölet kihasitani, körülötte néhány kisebb parkkal; a többi, mintegy 14,879 négyszögölet pedig parczellázza a város és adja el háztelkekül.

E tervet a város akkor rokonszenvvel fogadta s az akkori szépitési bizottmány az eltávolitás eszméjét helyeslő véleménynyel kisérte. De abban a meggyőződésben, hogy a város határozottan addig nem nyilatkozhatik, mig a kormány az ügy felkarolása iránt hajlandóságát nem nyilvánitja és a várost erről nem biztositja, azt az előterjesztést tegye, hogy ebben az értelemben a közgyülés intézzen feliratot a kormányhoz.

A közgyülés a kaszárnya eltávolitása ügyében ekkor intézte a belügyminiszteriumhoz az első feliratot. A válasz soká késett, az ügyiratokban, melyek a városnál — fájdalom — csak hézagosan vannak összegyüjtve, 1869 október 15-ig valamely kormányi válasz nem található. 1869 október 15-iki kelettel érkezett Szende Béla akkori honvédelmi miniszteri tanácsos aláirásával e kérdésben leirat. Ekkor már magánosok is foglalkoztak az eszmével s a mozgalom nagyobb hullámokat vert. Konzorczium alakultak, a melyek feladatukká tették az Ujépület kisajátitásának pénzügyi keresztülvitelét. Az érintett miniszteri leiratban emlitve is van a magyar földhitelintézet, mely 1868-ban felség-folyamodványt nyujtott be a terv financzirozása érdekében, 69-ben pedig Schmittman Herman és társaiból álló konzorczium hasonló uton tett a végrehajtás iránt lépést. A leirat közli, hogy ezen ajánlatok következtében a főhadparancsnokság és hadmérnökkari igazgatóság utasittatott, hogy ezekkel az ajánlkozókkal bizonyos kiindulási pontok megállapithatása végett, *esetleg csere fejében uj laktanyák épitése czéljából* tárgyalásba bocsátkozzék. Miután — igy ir a kormány — a városnak saját érdekében fekszik, hogy a kaszárnya lebontassék s helyét lakóházak csoportjai foglalják el, lehetőleg iparkodjék siettetni az emlitett pénzcsoportokat konkrét ajánlataik benyujtására.

Ebből kiviláglik, hogy 1869-ben ugy a közös, mint a magyar kormány elvileg hajlandók voltak már az Ujépület lebontására nézve még puszta csere utján is tárgyalásokba bocsátkozni.

E leirat folytán 1869 november hóban Pest város közgyülése Gamperl főpolgármester elnöklete alatt bizottságot küldött ki az ügy részletes előkészitésére. A bizottság az általa is elismert üdvös terv dolgában a budai főhadparancsnokságnál való tudakozódásra és tárgyalás kezdésére *Gamperl* Alajos és *Weisz* B. F. urakat küldötte ki. *Joelson* lovag, a budai főparancsnok azon értesitést adta, hogy hivatalos tudomása ugyan nincs az Ujépület átengedése felől, de magántudomása szerint *az államkormány hajlandó rá, ha helyébe két kaszárnyát épitenek*, egyet-egyet legalább is 4000 négyszögölnyi telken. Igérte, hogy a kormánynál irásbeli előterjesztést tesz.

A válasz kielégitő volt s a legjobb reményekre jogositott. A bizottság a kiküldöttek jelentése alapján az uj kaszárnyák számára helyeket szemelt ki, többek közt a Wahrmann-féle telkeket is, a melyek a gyár-utczától nyultak a városligetbe ki és később mintegy harmincz háztelekre osztattak föl. Készitettek költségvetést is. Számitásuk szerint az egyik kaszárnya 6000 négyszögöllel à 16 frt, a másik 4000 négyszögöllel à 20 frt, mintegy 180,000 frtot igényel vala a telekre. A tűzérségi kaszárnya mintegy 1½ milliót, a gyalogsági kaszárnya 1.340,000 forintot szükségel épitési anyagban, munkában és fölszerelésben.

1871 márczius 8-dikán került ez az előterjesztés a közgyülés elé. Itt az érdemleges határozatot felfüggesztették, hogy előbb a közmunkatanács szabatosan állapitsa meg az Ujépület területének szabályozási tervét a környékkel együtt, — mire nézve át is irt a közmunkatanácshoz — másfelől pedig a bizottság által készitett költségvetést szakértők vizsgálják felül.

Ebben a stádiumban volt a tárgy, midőn a város és kormány egyéb kérdésekkel kezdték az eltávolitandó kinestári épületek kérdését összekeverni s az Ujépület mint külön kérdés többé nem merült föl. Részint az *ujpesti kikötő sziget*, részint az *összekötő vasut* és *tábori kórház*, majd a *nagy körut* kiépitése és az *uj lóversenytér* ügyével kapcsolatban merült fel ezután az Ujépület és a többi kinostári szertár és raktár kérdése.

Kerkápoly minisztersége idejéből 1872 ápril 8-ról van egy leirat, a miben a cserébe épitendő lovaskaszárnya helyéül az omnibusztelepet jelöli ki a kormány, a hol a központi pályaudvar van s volt már akkor is tervezve. A pályaudvar mellett lett volna laktanya, a mit a város is, a kormány is igen helyesnek talált s csak egy alsóbbrendű kérdésben czivódtak kissé hosszan. A gyalogkaszárnyának pedig az osztrák államvasut melletti Kund-féle telkeket szemelték ki a fegyvergyár-utczában, azonban erre a számitásra keresztet vont a nagy-körut terve, egy vastag szabályozási vonal, mely a telkeket ketté metszette. Kerkápolynak 1873 ápril 29-ről is van leirata, a mely a kaszárnyák építési ügyével foglalkozik.

A tanácskozások tehát folyton folytak, az előzetes kérdések megoldását kisérelgették, de a mire a pénzcsoportok szerepe következett volna be — beütött a nagy krach s az 1873-iki válság véget vetett a tervezéseknek. Az ajánlkozó konzorczium eltűntek. A bizottsági működésben is szünet állt be, mert a főváros egyesitésekor 1873 novemberben az Ujépület ügyében kiküldött bizottság is lejártnak tekintette mandátumát s Kada alpolgármester meghivására nem jelent meg.

Ugyancsak Kerkápolynak 1873 november 4-éről kelt leirata sürgeti, hogy a bizottság a tábori kórház, uj lóversenytér, kinestári épületek dolgában ujra küldessék ki s vegyes bizottság alakjában a kormány és közmunkatanács küldötteivel folytassa működését. A november 4-iki tanácsülésből a tagok javaslatba is hozattak, a közgyülés ki is küldte őket, de a bizottság nem munkálkodott.

Az idő megha ladta tárgyalásait. A vasuti politika kezdte Budapest felé terelni a vonalakat; a tábori kórház helyét a teherpályaudvar levén hivatva elfoglalni, külön kérdés alakjában megoldatott; a lóversenytért is nem a katonai lőportári telkekre szánták többé, s külön tárgyalások indultak meg ez irányban is.

Évek mulva, 1877. aug. 3-án egyik elhalt tanácsnok az ujépület ügyiratait levéltárba tette azzal az indokolással, hogy a kinestári épületek lebontása s áthelyezése ügyében a tanács elnöksége utján nyert értesülés szerint a pénzügyminisztérium tárgyalásokat inditani nem hajlandó.

Azóta hét év mult el. Fölépült a tüzérségi laktanya, most épül egy lovaslaktanya — s ez az ujépületért mind nem viszontszolgálat.

Mintegy félévvel ezelőtt a fővárosi egyletben az eszmét föltámasztották halottaiból s a főváros törvényhatóságánál a tárgyalások fonalának ujból való fölvételét kérték. Az ügyiratok elő is kerestettek részint a leveltárból, részint a VII. ügyosztályból s egy hó alatt a III-dik ügyosztály valószinűleg azon helyzetben lesz, hogy a most már aktuális kérdésben valamely konkrét előterjesztést tehet s az ujépület lerontása ügye egy lépéssel közelebb ér a megvalósuláshoz.

EGYLETEK, TÁRSULATOK.

— **Az orsz. honvédegyletek központi választmánya** ma délután az első magyar általános biztositó társaság igazgatóságának termében gyülést tartott *Tisza* László elnöklete alatt. Tisza László a gyülés czéljaképen azt adja elő, hogy értesült róla, miszerint egy budapesti honvédegylet országos általános honvédgyülést hivott egybe, miután pedig erről a központi választmányt nem értesitették, szükségesnek tartotta, hogy e gyülésben intézkedés történjék e tárgyban, mivel országos gyülést egybehivni csakis a központi választmány kompetens. *Jekelfalussy* Lajos min. tanácsos szükségesnek tartja az intézkedést és inditványozza, hogy a honvédegyleteket a sajtó utján értesiteni kell, miszerint a központi választmány tiltakozik a honvédgyülés összehivása ellen. *Csolnaky* választmányi tag, miután ez évben a köteles országos ülést még meg nem tartották, szükségesnek tartja a gyülés egybehivását, de csakis a törvényes uton, a közp. választmány utján. Az *elnök* nem tartja lehetetlennek a gyülés egybehivását, de be kell várni, mig a kiküldött albizottságok a honvédmenház és a honvédsegélyzés ügyével elkészülnek. Inditványozza, hogy e tárgyban f. hó 29-én közp. választmányi ülés tartassék és hogy az országos gyülés december 15-ére hivassék egybe. E közben V. *Kovács* László megfogalmazta a kibocsátandó nyilatkozatot, mely egyhangulag elfogadtatván, a napilapoknak és az orsz. honvédegyületeknek meg fog küldetni. A nyilatkozat igy szól: *Nyilatkozat.* Az 1848—49-iki honvédegyletek orsz. egyesületének központi választmánya értesülést vett arról, hogy valamely honvédegylet által Budapestre országos általános honvédegyesület egybehivása szándékoltatik; miután az orsz. honvédgyülésnek egybehivására senki más nincs jogositva, mint ezen orsz. egyesület központi választmánya az alapszabályok 8. §-ának rendelkezése szerint, ennek folytán ezennel kijelenti az országos honvédegylet központi választmánya, hogy közgyülést mai napig nem hirdetett s ily gyülés törvényes alapon mindaddig nem lesz tartható, mig tisztelettel alulirott ily gyülés tartását az orsz. honvédegylet közp. választmányának határozatául hirdetni nem fog. Kelt Budapest, 1884. november hó 6-án. *Tisza* László, mint az orsz. honvédegyletek közp. választmányának elnöke.

— **A Petőfi társaság** e hó 10-én (vasárnap) d. e. 10 órakor az akadémia első emeleti termében felolvasó ülést tart. Tárgyak: 1. Az arczképről (mütörténelmi tanulmány) dr. *Prém* József r. tagtól, 2. «Mi az ára egy gyermeknek? (rajz) *Tolnay* Lajos r. tagtól, 3. «Meczénhez», (Horác ódája) forditotta *Tóth* Endre r. t. 4. «Az anyós» (rajz) *Balázs* Sándor r. tagtól. A felolvasásokat zárt ülés követi.

— **A magyar jogász-ifjuság** orsz. egyesületének ujonnan alakitott igazgató választmánya e hó 4-én tartotta első rendes havi ülését. Dr. Décsy Gyula meleg szavakkal üdvözölte az uj elnököt dr. Pásztélyi Jenőt, kinek választát a választmány zajos éljenzéssel fogadta. A felügyelő bizottság hiányzó ügyvédjelölt tagjává Pogány József egyhangulag megválasztatott. Az alapszabályok 12. §-a értelmében a közvetitő iroda tanácsa is ujból alakittatott át; rendes tagjává Szántó István, Rajeczky József és dr. Polacsek Károly, póttagokul pedig Leitner Adolf, Bihary Móricz egyhangulag választattak meg. A választmány végül az alap és ügyviteli szabályok módositásának tervezetére, a fölolvasások rendszeres előkészitésére és megfelelőbb helyiség kibérlésére bizottságokat küldött ki.

— **A legrégibb magyar asztaltársaság** tegnap ünnepelte meg fönállásának hatodik évfordulóját. A budapesti polgári dalkör hazafias dalokat adott elő. Az asztaltársaság jegyzője megemlékezett *Szabó* János pénztárosnak a társaság irányában 6 év alatt kifejtett ernyedetlen munkásságáról s emléktárgyat nyujtott neki át, mint a társaság ajándékát. A tisztikar következőképen alakult meg: elnök Biró János, alelnök Krószl János, jegyző Rónay Sándor.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

— **A rendőrség szennyese.** *Tóth* Gerő vizsgálóbiró, a ki a mai naptól kezdve a hatvani-utczai rendőrségi palotában hallgatja ki a feleket, tegnap és ma a Minorich-Schneider-féle ügygyel foglalkozott. Minorich ellen tudvalevőleg többen s ezek közt Schultheisz kávés is azt a vádat emelték, hogy ő Schneidert (egy azóta már elitélt orgazdát) a hivatalszobában felpofozta volna. A vizsgálóbirónak ugy látszik alapos oka van ama gyanura, hogy akkor sem Schultheisz, sem senki a Minorich szobájában ott nem volt. Palóczy börtönfelügyelő és Schultheisz vallomásai között ellenmondást vélt felfedezni a vizsgálóbiró. Ma Szombatfalvy rendőrtisztviselőt hallgatta ki ugyanebben az ügyben. Szombatfalvy szobája ugyanis szomszédos volt a Minorichéval, de akkor állitólag be lett volna zárva, e körülmény megdönténé egyik tanunak ama vallomását, hogy Schultheisz ezen ajtón lépett volna ki Minorich szobájából. *Jekelfalussy* miniszteri biztos még mindig a prostituczionális ügyekben elfordult botrányos visszaélések felderitésével foglalkozik. A mai napon felfüggesztették *Lestyák* fogalmazót, a prostituczionális ügyek előadóját különféle visszaélések miatt, melyek csak az utolsó napokban derültek ki. A polgári biztosok közül ma *Erzl* István mentették föl a szolgálattól, állitólag azért, mert sem irni, sem olvasni nem tud. Különös, hogy ebbeli fogyatkozását csak most fedezték föl, noha már tizenöt év óta szolgálja a rendőrséget. — *Thaisz* Elek főkapitány vasárnap kezdi meg szabadságidejét, de azért már ma is *Pekáry* József rendőrtanácsos, mint kinevezett főkapitányi helyettes irta alá a rendeleteket. Mint a félhivatalos *Nemzet* irja, három havi szabadságidejét oly módon nyerte a főkapitány, hogy ez időre minden teendőtől felmentetett, *utasittatván*, hogy a mennyiben a főkapitányi hivatal ügykezelésének megvizsgálása folytán *részéről felvilágositás vagy nyilatkozat előterjesztésének szüksége merülne fel*, ezt szabadságidejének tartama alatt is adja meg a kiküldött miniszteri biztosnak.

— **A kir. főügyész** átiratot intézett a kir. kuria elnökéhez, melyben felkéri, hogy annak esetekről, melyekben az ügyész a kuria nézete szerint nem jár el törvényesen vagy szabályosan, őt az ügy számának és a szabálytalan paszusnak megjelölésével értesitse a czélból, hogy ha valamely kérdésben téves felfogás uralkodnék az ügyészek közt, a bajon esetleg körrendelet által segithessen. A kir. kuria elnöke a kéréseknek helyt adott s az esetek feljegyzésével egyik tanácsjegyzőt bizta meg.

— **A csendőrök kinvallatása ellen.** A kir. kuria elnöke átiratot intézett az igazságügyminiszterhez, melyben felkéri, hasson oda, nehogy a csendőrök a letartóztatás alkalmával a vádlottakat kényszereszközök alkalmazásával birják vallomástételre s hogy egyáltalán ne vallassanak, miután ez hatáskörükön kivül esik. Mind gyakoribbá válnak ugyanis az esetek, hol a vádlottak a végtárgyaláson visszavonják a beismerést és hivatkoznak arra, hogy a csendőrök részéről erőszak lett ellenök alkalmazva. Ily körülmények közt igen meg van nehezitve a biróságra nézve a valóság megállapitása, mivel sem az egyik, sem a másik vallomás elfogadására nincs elegendő támpont. A fenforgó esetben, mely a kir. kuria elnökének az átiratra alkalmul szolgált — Ruszu Jocza és társa özv. Krecza Elmnia karánsebesi lakosok bűnügye — két tanu hittel erősitett vallomásával bizonyitva volt, hogy ugy a csendőrök, valamint a községi biró kényszereszközöket alkalmaztak.

— **A komáromi törvényszékhez** az igazságügyminiszter a következő rendeletet intézte: «A komáromi kir. törvényszék, teljes tanácsüléséről folyó évi október hó 27-én 994. szám alatt kelt folterjesztésében azon kérelmet intézte hozzám, hogy a Budapesten kiadott «Pesti Girlap» folyó évi október hó 25-én megjelent 295-iki számában «A komáromi törvényszék pusztulása» czim alatt közzé tett czikkben foglalt meggyalázás miatt a bünvádi eljárás megindításához kivánt felhatalmazást a btk. 271. §-a értelmében megadjam. — A czikkben foglaltak egy részét részemről is oly sértőknek találom, melyek igazolttá teszik a kir. törvényszék jogos megütközését és azon óhaj kifejezését, hogy a sertés megtorlatlanul ne maradjon. De mivel ezen sértéseknek, különösen a megvesztegetés vádjának, élét vette a legilletékesebb helyről, a vezetésem alatt álló igazságügyminiszteriumból származó s a fováros majd minden nagyobb lapjában, sőt az alaptalan vádat először nyilvánosságra hozó «Pesti Hirlap»-ban is közzé tett czáfolat; — továbbá, mivel maga a «Pesti Hirlap» levelezőjének téves értesitése alapján elkövetett hibáját jóvátenendő, a folyó évi október 30-án megjelent s alant mellékelt 300-ik számában «A komáromi biróságokról» feliratu közleményben maga szolgáltat elégtételt a komáromi kir. törvényszék elnökének és birainak: és végre, mivel meg vagyok győződve, hogy az igy nyert erkölcsi elégtétel mellett a jogi elégtétel mellőzésével mind a kir. törvényszék elnöke, mind birái megnyugvással vehetik: ennélfogva a btk. 271. §-ában foglalt felhatalmazást meg nem adom. Miről a közlemény 2, alatti visszaküldése mellett oly felhivással értesitem helyettes elnök urat, hogy rendeleteimet azzal hozza a kir. törvényszék teljes ülésében tudomásra, miszerint a kir. törvényszéknek szabadságában áll, a mennyiben szükségesnek találja jelen rendeletemet hirlapi uton is nyilvánosságra hozni. Budapesten 1884. évi október hó 30-án. Dr. Pauler Tivadar s. k.»

— **Elveszett bünjel.** A rendőri botrányokról szólva, emlitettük azt is, hogy a főkapitányságnál a lehető legnagyobb könnyelműséggel kezelték a foglyoktól elszedett pénzeket és ékszereket. Bizonyitja ezt a következő eset is: 1883. november 12-én egy Grotta Adolf nevü kereskedő több marhát vett 300 forintért egy fővárosi tisztviselőtől s ujdonatuj százasokkal fizetett neki. Később megszámlálta a tárczájában maradt bankjegyeket s megdöbbenve látta, hogy 11 százasa közül nem három, hanem négy hiányzik. Fölkereste azonnal az eladót, ki azt állitotta, hogy csak három százast kapott, de utóbb maga is észrevette, hogy tárczájában négy darab százas van, még pedig kettő egymáshoz tapadva. A bankjegyet azonban, mely illetéktelenül jutott hozzá, nem akarta visszaadni a kereskedőnek és e miatt heves szóváltás támadt közöttük. — Elmentek a főkapitányághoz, hol Szombatfalvy Albert irnok jegyzőkönyvbe foglalta Grotta panaszát s elvette az eladótól az egyik százast, mig a többinek számait beleiktatta a jegyzőkönyvbe. Ez még a multévben, november 12-én történt. Az iratok csak ez év május havában, tehát körülbelül hat hónap multán jutottak el a IV.—X. kerületi járásbirósághoz. A mint az iratokból kitünt, *Kállay* Viktor rendőrfogalmazó volt ez ügyben a referens. Az iratok mellett volt ugyan bünjelként egy százas bankjegy, de egészen kopott és szakadozott s nem azt a számot viselő, melyet a napidijas jegyzőkönyvbe iktatott. A jegyzőkönyvben világosan meglátszott a javitás, mert az eredeti szám ki volt törülve s melléje feketebb tintával irták a régi bankjegy számait. Nyilvánvaló volt tehát, hogy a rendőrségnél elkölötték az eredeti bünjelet s idegen bankjegygyel cserélték fel. A IV.—X. kerületi járásbiróság vezetője, *Siebenfreud* Béla járásbiró, e szabálytalanságot felfedezve, átiratot intézett a főkapitánysághoz s utalt arra, hogy a kérdéses ügyet, mint vásári affairet, azonnal el kellett volna intézni, s ennek daczára oly sokáig hevertették a rendőrségnél s az eredeti bankjegy kicserélése, bünjel hiányában, lehetetlenné teszi a további eljárást. A főkapitányság nem válaszolt a járásbiróság átiratára. Miután a járásbiró jó ideig hasztalan várt a feleletre, előterjesztést intézett a belügyminiszteriumhoz, leirva részletesen az ügy állását. Ez előterjesztésnek az lett az eredménye, hogy a mult (október) hónap 19-én megérkezett a főkapitányság átirata, mely tudtára adta a járásbiróságnak, hogy Szombatfalvy Albert irnokot a három századnak idő előtt való kiszolgáltatása miatt megdorgálták. A mi az ügy előadóját, Kállay fogalmazót illeti, ugy ezt hosszas betegsége gátolta meg az elintézésben s hogy az eredeti bankjegyet mással cserélték ki, az nem lehet befolyással a dolog érdemleges tárgyalására és elintézésére, mert a bankjegy számának semmi köze sincs az egész ügyhöz . . .

MULATSÁGOK.

— **Az árvamegyei társaskör** tegnap este társas összejövetelt tartott. A lakomán számos hazafias köszöntő volt, Székely István tanárjelölt pedig a tudós nőkről tartott szatirikus felolvasást. E fővárosi körnek magyar iránya igen dicséretes és kivánandó, hogy sikereket érjen el missziójában.

— **Az iparos-kör** termében e hó 8-án a fővárosi szeretetház javára táncczal egybekötött működési előadás és hangverseny lesz. Szinre kerülnek *A vároterem*ben és az *Apró félreértések* egyfelvonásos vigjátékok.

— **A kereskedő ifjak társulata** e hó 8-án családi estélyt rendez, hangversenynyel és táncmulatsággal egybekötve.

— **A tordai** szegényeket segélyző bizottság Tordán, nov. 8-án a kaszinó termeiben táncczal egybekötött hangversenyt rendez. A bizottság tagjai: Imecs Denesné, elnök, Dániel Ferenczné, Dulló Jánosné, Gombos Lászlóné, Harmath Luiza, Lengyel Kristófné, Székely Julia, Velits Ödönné. A hangversenyben közreműködnek Velits Károlyné, Thorotzky Klára, Szabó Lenke, Felszeghy Sándorné, Dessewffy Gizella, Csipkés Ödön, Benedek Árpád és Veress Lajos.

HÁZASSÁG.

— Dr. kis-zsami **Pesoha Miklós**, fehértemplomi királyi alügyész ma tartotta a budapest-tabáni templomban esküvőjét Sztojácskovics Olga kisasszonynyal, Sztojácskovics Sándor országos képviselő és nyugalmazott miniszteri tanácsos leányával.

— **Baán Lajos** nemes hollósi fiatal földbirtokos eljegyezte Koller Elvira kisasszonyt, Koller Kálmán vasmegyei alszámvevő leányát.

GYÁSZROVAT.

Horváth Cyrill ravatalát ma délután állitották föl a kegyes-tanitórendiek városháztéri épületének kápolnájában. A holttestet ma délelőtt tették egyszerű fekete koporsóba. Az elhunyt szelid arczkifejezéssel, lecsukott szemekkel nyugszik, arczán azzal a békés nyugalom, melylyel egész életében bírt. *Horváth* Dóme kir. kuriai tanácselnök ma délelőtt küldte el bátyja ravatalára óriási pálmakoszorját, melynek hosszu fehér szalagján a következő feliirat van: «Szeretett és tisztelt testvérének, hálás kegyelete jeléül Horváth Dóme.» Egy másik hasonló koszoru érkezett: «Nemes szivü rokonának, a Horváth-családnak.» Ezenkivül be van jelentve a bölcészet hallgatók segitő egyesületének koszoruja, a «Kecskeméti kör» koszoruja és a kegyes-tanitórend koszoruja, melynek szalagján «A kegyes tanitórend nagyérdemü tagjának, Horváth Cyrillnek» fölirat van. Az elhunyt tudós utolsó perczeiben még teljesen eszméleténél volt. A kegyesrendiek kapusa ápolta őt, s a beteg rendkivüli ragaszkodással viseltetett hozzá. Halála előtt egy negyed órával magához intette ápolóját s gyönge hangon, de mosolyogva mondta, hogy jobban van és hogy föl akar kelni. Fölemelték székéből, de nem tudott egy lépést se tenni. Ketten támogatva elvihették nagyhezen egy pár lépésnyire, de ekkor visszakivánkozott üllőhelyére. Halkan kendőt kért, melylyel a vertéket törülte le homlokáról, mely mindig újra és újra gyöngyözött egész arczán. A kendőt visszaadta, hátradőlt és három gyenge sohajtás után meghalt. A házfőnököt azonnal értesitették az esetről s csakhamar megtelt a halottas szoba a rend tagjaival, kik imát mondottak az elhunyt tag lelki üdvéért. — A bölcészethallgatók segitő egyesülete ma délelőtt gyülést tartott, elhatározva, hogy 12 tagu bizottságot küld ki, mely az egyesület elhunyt pártoló és tiszteletbeli tagjának ravatalánál diszörséget fog állani. Megbizták ezenkivül Négyessy László bölcészethallgatót, hogy a temetés alkalmával a sir előtt gyászbeszédet mondjon. Az egyesület által kiadott gyászjelentés igy hangzik: «A budapesti tud. egyetemi bölcészethallgatókat segitő egyesület mély részvétellel és fájdalommal jelenti dr. Horváth Cyrillnek, az egyesület pártoló és tiszteletbeli tagjának e hó 5-én történt gyászos elhunytát. A béke angyala lebegjen porai fölött! — A tudomány-egyetem bölcészeti karának tanárait, dr. *Lengyel* Béla dékán holnap délelőtt 9 órára rendkivüli ülésre hivta össze, melyen a temetésen való részvétel módozatait fogják megállapitani. — A kegyes-rendiek több vidéki házháza küldöttségileg fogja magát képviseltetni a holnapi temetésen. Eddigelé még csak a váczi küldöttség érkezett meg.

Gelletich N. Tomasso kereskedelmi tengerész-kapitány, fiumei patriczius-család tagja, kiváló müveltségű ember, ki a sulinai hajótöréskor számos életet mentett meg, 56 éves korában Fiumében meghalt.

Dr. Schlenmer József, a pozsonyi orsz. kórház orvosának temetése rendkivüli részvét mellett ment végbe. A gyászszertartást Heiller püspök végezte s jelen voltak gróf Esterházy István főispánon, Rohan herczegen, gróf Palffy Istvánon és családján kivül a városi hatóságok fejei, számos orvos, egyesületek, a megyei és városi hivatalnoki kar stb.

Gamsz Szaniszló el ó éves bölcselet-hallgató tegnapelőtt hagymazban meghalt. Temetéséről a bölcselethallgatók segitő egyesülete gondoskodott s az ifjuság testületileg megjelent a gyászszertartáson.

Dr. **Matics Demeter**, Szerbia volt kultuszminisztere, meghalt Belgrádban.

Szulcsányi Leon szent-ferenczrendi szerzetes, elhunyt Egerben. Halála nagy részvétet keltett mindenütt, a hol önfeláldozó munkásságával tisztelőket szerzett.

Dr. Fauvel párisi orvos, ki a kolerajárvány alatt nagy feltünést keltett uj elméletével, mint Párisból táviratozzák, meghalt.

Stadion Ede grófot, Csehország egyik leggazdagabb főurát, vadászat közben szélhüdés érte s halva esett le lováról. Holttestét Slatinauba szállitották s a családi sirboltban temették el.

A hivatalos lap nov. 6-iki számából.

Kinevezés. A belügyminisztérium vezetésével megbizott magyar kir. miniszterelnök, a budapesti országos tébolydánál másodorvossá *Schimann* Jánost, az egyetemes gyógyászat tudorát, — a m. kir. igazságügyminiszter, *Makkay* János zirczi szolgabirósági irnokot a zirczi kir. jbiróséghoz végrehajtóvá, — a budapesti kir. főügyész, *Tóth* Lajos szatmári m. kir. illetékkiszabási hivatali díjnokot, a debreczeni kir. ügyészséghez irnokká, — a kassai m. kir. pénzügyigazgatóság, *Nemessányi* Gyula adóhivatali gyakornokot a miskolczi kir. adóhivatalhoz VI. oszt. adótisztté, — a zombori kir. törvényszék elnök urat, hogy rendeleteimet azzal hozza a kir. törvényszék teljes ülésében tudomásra, miszerint a kir. törvényszéknek szabadságában áll, a mennyiben szükségesnek találja jelen rendeletemet hirlapi uton is nyilvánosságra hozni. Budapesten 1884. évi október hó 30-án. Dr. Pauler Tivadar s. k.»

— **Elveszett bünjel.** A rendőri botrányokról szólva, emlitettük azt is, hogy a főkapitányságnál a lehető legnagyobb könnyelműséggel kezelték a foglyoktól elszedett pénzeket és ékszereket. Bizonyitja ezt a következő eset is: 1883. november 12-én egy Grotta Adolf nevü kereskedő több marhát vett 300 forintért egy fővárosi tisztviselőtől s ujdonatuj százasokkal fizetett neki. Később megszámlálta a tárczájában maradt bankjegyeket s megdöbbenve látta, hogy 11 százasa közül nem három, hanem négy hiányzik. Fölkereste azonnal az eladót, ki azt állitotta, hogy csak három százast kapott, de utóbb maga is észrevette, hogy tárczájában négy darab százas van, még pedig kettő egymáshoz tapadva. A bankjegyet azonban, mely illetéktelenül jutott hozzá, nem akarta visszaadni a kereskedőnek és e miatt heves szóváltás támadt közöttük. — Elmentek a főkapitánysághoz, hol Szombatfalvy Albert irnok jegyzőkönyvbe foglalta Grotta panaszát s elvette az eladótól az egyik százast, mig a többinek számait beleiktatta a jegyzőkönyvbe. Ez még a mult évben, november 12

Nevada és Oregon államokban a köztársasági párt aratott győzelmet.

New-York, nov. 6. reggel. A lapok szüntelen egymásnak ellentmondó hireket közölnek a választásokról. A «Times», «Herald» és «World» Cleveland pártjabeli lapok azt állitják, hogy *Clevelandnak* némi többsége van a new-yorki államban és hogy *Cleveland* már megválasztottnak tekinthető. A «Tribune», *Blaine* közlönye, ragaszkodik ahhoz az állitásához, hogy *Blaine* 1236 szavazattöbséget kapott, tehát megválasztatott. — A «Sun», mely ellenzi *Cleveland* jelöltségét, azt irja, hogy *Cleveland* 1643 szavazattöbséget kapott, de megjegyzi, hogy az eredmény bizonytalan.

Lew-York, nov. 6. (Délután 1 órakor.) A New-York állam távolabb eső választókerületeiből érkező hirek kedvezőbbek *Clevelandre* nézve. Párthivei ismét reményteljesebbek, de elismerik, hogy az elnökválasztás eredménye csak kevés szavazattól függ és bizonytalan. E pillanatban azt hiszik, hogy *Cleveland* pártja van többségben.

A KOLERA.

Berlin, nov. 6. A «*Deutsche medizinische Wochenschrift*» legujabb száma *Koch* tanár tollából értekezést közöl a kolera-bacillusokról. *Koch* tanár különféle eltérő tudományos fejtegetésekkel, mint *Prior* és *Finkler* bonni tudósok és *Lewis* angol tudós fejtegetéseivel szemben kimutatja, hogy a kolera-bacillusok specziflkus bakteriumok, melyek kizárólag az ázsiai koleránál fordulnak elő.

Róma, nov. 6. Tegnap a casertai kerületben két és a nápolyi kerületben szintén két koleraeset fordult elő.

Nantes, nov. 6. A tegnapi nap folyamán itt öt kolera-halálozás fordult elő.

Páris, nov. 6. Oranban tegnap egy ember halt meg kolerában.

Páris, nov. 6. A «National» és a «Presse» szerint ma a Coquillière-utczában kolera-halálozás fordult elő. A «Temps» azt irja, hogy nagyon csekély számban ugyan, de ezenkivül még több esetet is figyeltek meg a kórházakban és a városban. Minden szükséges egészségügyi intézkedést megtettek.

KÖZGAZDASÁG.

Bécs, nov. 6. (Az «Egyetértés» távirata.) Mint a Pol. Corr.-nek Budapestről jelentik, a magyar kormány a *valuta rendezésének* kérdését még nem tartja időszerűnek, minélfogva ez ügyben eddig tanusitott passziv magatartásáról nem szándékozik lemondani.

Bécs, nov. 6. Az *északi vasut* a morva- és cseh-országi gabona Svajczba és Franczia ország ba való kivitelének megkönnyitése czéljából az illető szállitási díjtételeket jelentékenyen le zállitotta, minek következtében az északi vasut számos állomása bevonható az arlbergi vonalon át irányuló, ausztria-svájczi közvetlen gabnaforgalom keretébe.

London, nov. 6. Az angol bank a leszámitolási kamatlábot 5%-ra emelte.

Páris, nov. 6. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata.) *Boulevard-forgalom.* 12 ó. 40 percz. 3 százalékos franczia járadék 78.40, 4½ százalékos franczia járadék 107.85, olaszjáradék 96.65, ottomán bank 576.25, török dohány-részvény —.—. Baisse.

A budapesti kereskedelmi és iparkamara közös ülése.

— nov. 6.

A budapesti kereskedelmi és iparkamara ma délután számos tag által látogatott közös ülést tartott.

Báró *Kochmeister* Frigyes elnök megnyitván az ülést, a napirend érdemleges tárgyai előtt válaszolt a Kohn Gábor kamarai tag által a kölnayai sertéshizlaló részvénytársaság ügyében tett interpelláczióra. A nevezett kamarai tag ugyanis abból a felvetésből indulván ki, mintha a kamara elnöksége által a folyó évi január havában a nevezett társaság ügyleteiről való véleményadás végett kiküldött bizottság azt jelentette volna, hogy a társaság kamatokra czélegeket nem adott, holott a társaság maga a lapokban megjelent nyilatkozatában elismeri, hogy 8%-os kamatot szed: arra kérte a kamara elnökét, hogy az érintett bizottság jelentését átvizsgálván, a netán téves információ kiigazitására gondoskodjék.

A kamara elnöke ennélfogva az iratok alapján részletesen előadván az ügy állását, kimutatta, hogy emlitett bizottság jelentése kamatokról egyáltalán nem szól, hanem csak azon kérdésre terjeszkedik ki, vajjon a nevezett társaság foglalkozik-e előlegezési üzlettel? Különben konstatálhatja, hogy a társaság e tekintetben a felekkel szemben csak mint bizományos szerepel, a mennyiben a szállásaiba küldött sertéseket a vasuton átveszi, azokért esetleg a viteldijt kifizeti s ha az eladással is megbizatott, az eladásig és a körül felmerült költségeket ideiglenesen fedözi, a mit nem lehet előlegezési üzletnek tekinteni, mert az nem egyéb, mint a rendes üzlet természetszerű folyománya.

Kohn Gábor nem fogadhatja el az elnök válaszát s kéri, hogy ennek indokolását a jegyzőkönyvbe szószerint felvegyék, hogy azt az illetékes helyen szintén tudomásul vehessék. Az adó is illeték kiszabási hivatal nem csupa kiváncsiságból kérdezte, hogy a sertéshizlaló társaság előlegezési üzlettel és foglalkozik-e, hanem azért, hogy megtudhassa, vajjon ez az üzlet nem képez-e adótárgyat, mely ép ugy mint a takarékpénztárak és bankoknál a betétek, külön megadóztathatnék s vajjon az előlegezésnél igénybe vett okmányok a szabályszerű bélyegekkel ellátatnak-e. Interpelló abból a szempontból indul ki, hogy mindenki, a ki adót fizethet, azt az iutolsó rajczáig le is fizesse, különösen pedig, ha az adózni köteles részvénytársaság, mely igen magas osztalékokat fizet. Kéri ennélfogva, hogy a kamara az illetékkiszabási hivatalnak adott első feleletét vonja vissza s uj alapos felvilágositással szolgáljon neki.

Kochmeister Frigyes báró elnök nagyon különösnek találja, hogy az interpelláló mint kereskedő oly ügyet bolygat, mely az összes kereskedőkre igen végzetes lehet, miután azt, a mit az első magyar sertéshizlaló társaság feleivel szemben tesz, bár mely más bizományos is megteszi, ennélfogva határozottan tiltakozik az ellen, hogy Kohn Gábor indokolása a jegyzőkönyvbe foglaltassék.

Légrády Károly a napirendhez szólva, kéri hogy a kamara az elnök válaszát tudomásul vegye.

Kohn Gábor az elnök felszólalása következtében kijelenti, hogy ha felszólalása a jegyzőkönyvbe fel nem vétetik, külön fog az illető miniszteriumnál remonstrálni.

A kamara az elnök válaszát tudomásul vette.

Ezután *Fromm* Antal tekintettel arra, hogy a delegacció elé terjesztett közös költségvetés szerint a konzuli hivatalnokok fizetésének felemelése terveztetik, mi által, ha, mint hiszi, ez meg is történik, e pályára több magyar ifju is lesz hajlandó készülni, kérdi az elnököt, nem tartaná-e czélszerűnek lépéseket tenni az iránt, nogy nálunk egy konzuli akadémia felállittassék, a hol a magyar ifjak a konzuli pályára kiképeztethetnének.

Kochmeister Frigyes báró elnök helyesli a Fromm által felujitott eszmét, de nem hiszi, hogy az a legközelebbi jövőben már megvalósitható lehetne.

Ezután az *elnök* bemutatta a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium leiratát, mely szerint a kamara 1883. évi zárszámadása jóváhagyatott, jelenti, hogy az osztrák-magyar bank budapesti főintézetéhez, illetőleg szegedi fiókintézetéhez a kamara állandó kijelölő bizottsága váltóbirálokul kijelölte, még pedig: Budapestre: *Aebly* Adolf, *Kohner* Zsigmond, *Leipziger* Vilmos, *Neumann* Frigyes, *Ullmann* Mór György, *Schmidl* Sándor és *Mendl* István; Szegedre: *Aigner* József, *Eisenstädter* Antal, *Gál* Ferencz, *Zsótér* Andor, *Schember* Antal és *Schlauch* Károly kereskedőket, illetőleg iparosokat; — továbbá, hogy a budapesti állami középipartanodánál a kamara által alapitott ösztöndijakat az e végből kiküldött bizottság Aigner Lajos, Grünwald Adolf, Marcsekényi Ottomár, Papszt Árpád, Pongrácz Antal, Szentey Géza, Urbányi Jenő és Walter Ferencz középipartanodai tanuloknak adományozta; — valamint, hogy a gyapju- és bőrneműek szeptember havi állagos árai az állandó szakbizottság által megállapittatván, a közös hadügyminiszteriumhoz felterjesztettek; — végre, hogy az uj gyáraknak biztositott állami kedvezmények iránti folyamodványok közül Laczkó Antal és társai folyamodványát az állandó szakbizottság elintézte, Adler Lajos budapesti épületvasalási gyáros folyamodványát pedig eldöntés végett a kamarai közös ülésnek mutatta be.

Korompay kamarai tag melegen pártolta Adler kérvényét, miután oly tárgyakat állit elő, melyeket eddig külföldről, Marienthalból kellett behozatni, hasonlóan pártolva szólalt fel Ráth Károly alelnök is, hangsulyozva, hogy az olyan kisiparos, a ki önszorgalma által annyira felküzdi magát, hogy gyárat állithat fel, megérdemli a támogatást.

A kamara, miután még *Csepreghy* János, *Weitzenfeld* és *Légrády* felszólaltak, a Laczko Antal és társai kérvényének elintézését tudomásul vette, Adler Lajos kérvényére nézve pedig kijelentette, hogy azt is pártolja.

Ezután az ülés áttérvén a napirend tárgyaira, Obrovácz községnek a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium által leküldött kérvénye — hetivásár engedélyezéseért — a kamara által pártoltatik.

Ugyane miniszterium leirata, mely szerint a fővárosi VI. és VII. kerületi kir. járásbiróságnál a kamara kérvénye folytán egy uj albirói állomás rendszeresittetett, tudomásul szolgál.

Ezután előterjesztetett a kereskedelmi osztály jelentése a következő tárgyakról. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium véleményadásra hivta fel a kamarát az iránt, hogy a nyers sertésbőr miért nem képezi nagyobb mérvű kereskedés tárgyát, és hogy a nem ragályos betegségben elhullott sertések bőrét miképp lehetne az eddiginél nagyobb mértékben értékesiteni. A kereskedelmi osztály az e részben meghallgatott szakértők nyilatkozatai alapján jelenti, hogy Magyarországban leginkább hizott sertések vágatnak, melyek bőre vagy a szalonnán marad, vagy töpörtünek használtatik. A bőrt lenyuzni csakis az elhulló sovány sertésekről szokás. Az ilyen bőr, mely az országban aránylag nagyon kevés nyeretik, ma is eladható, azonban csak 1—2 forintnyi áron, ily olcsón azért, mivel a magyar sertésfaj bőre kicsiny, és mivel a nyuzók a bőrt gondatlanul kezelik, megvagdalják és átszurkálják, mi által az, mint egyes budapesti timárok tett kisérletei megmutták, czélszerűen fel nem használható, a bajok részbeni elháritására hatni az osztály nézete szerint a gazdasági egyletek volnának hivatva. A kamara az osztály előterjesztését tudomásul vette.

Most Budapest főváros tanácsának átirata olvastatott, melyben, megküldvén egy budapesti vásárfelügyelőnek és Pettykó János fővárosi vásárigazgatónak a tanács elé terjesztett javaslatait a fővárosi lóvásáron az alkuszi, közvetitői és bizományi szolgálat szabályozása tárgyában, felkéri a kamarát, hogy e javaslatokra nézve véleményt mondjon, esetleg a fenforgó ügyre nézve maga is javaslatokat tegyen. A kereskedelmi osztály az általa meghallgatott szakférfiak nyilatkozatai alapján előadván a lóvásáron fenforgó bajokat, ezek orvoslása végett oly szabályrendelet alkotását javasolja, mely szerint a budapesti lóvásáron csakis arra képesitett és külön feljogositandó alkuszok, ügynökök és közvetitők működhessenek. Ezek közvetitési dija az érték 2%-ában volna megállapitandó, a dij fizetésére csak azon fél köteleztetvén, ki az alkusz, ügynök vagy közvetitő szolgálatát igénybe veszi. Vidéki ügynököknek a lóvásáron való működés csak dij követelése nélkül volna megengedendő. A közvetitésre feljogositandó alkuszok, ügynökök és közvetitők kijelölését egy szakértő bizottságra kellene bizni, melynek tagjai volnának: a fővárosi vásárigazgatóság képviselője, a lótenyésztés emelésére alakult részvénytársaság képviselője és a budapesti tekintélyesebb lókereskedők. A kamara szintén ily értelemben nyilatkozott.

Több fővárosi kereskedő beadványban kérte a kamarát, hogy a dunai rakpartok ügyének rendezése tárgyában a fővárosi tanácshoz intézett folyamodásukat megtelelőnek látszó alakban saját felszólalásával támogassa. A kereskedelmi osztály jelentése szerint a dunai rakpartok eléglelen volta, melyből az érkező magán hajók kirakodásának nehézsége és késleltetése ered, csakugyan komoly és figyelmet érdemlő bajt képez a fővárosi kereskedésre, különösen a gabonakereskedésre nézve. Minthogy pedig a bajon segiteni csakis a Margit-hidon felüli rakpart kiépitése által lehet, és e kiépités annál inkább sürgős és szükséges, mivel a Margit-hidon aluli rakpart egy része az országházi épitkezés által évek hosszu során át el lesz foglalva a kereskedelmi forgalom elől, az osztály a felső rakpartnak sürgősen eszközlendő kiépitése iránt felterjesztést javasol intézni a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteriumhoz, mely inditványt a közös ülés egyhangulag elfogadta.

Több kamarai tag utalva ama nagy fontosságra, melylyel a svájczi piacz kiviteli kereskedésünknek csaknem minden ágára nézve bir, és mely az arlbergi vasut megnyitásával még fényegesen fokozódott is, utalva továbbá arra, hogy Svajczban Ausztria-Magyarországnak nincsenek fizeteses konzuljai, holott a Magyarország és Svájcz közti forgalom élénksége, a szóban forgó érdekek hathatós védelmi szempontjából, ily hivatásszerű konzulok alkalmazását legalább Zürichben és Baselben mulhatatlanul megkivánna, megkeresést javasol intézni a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumhoz oly értelemben, hogy ily fizetéses konzuloknak Svájczban leendő alkalmazását a közös külügyminiszteriumnál kieszközölje. A kereskedelmi osztály ezen inditványt a maga részéről is pártolja és annak elfogadását melegen ajánlja. Elfogadtatott.

A kamara iparosztályának az ez évi szeptember havi közös ülése által elfogadott és az uj ipartörvény végrehajtása körül kifejtendő működésre vonatkozó inditványa értelmében a kereskedelmi osztály részéről kiküldendő szükebb bizottságba *Strasser* Alajos kamarai alelnököt, *Diviaczky* János, *Freyberger* Pál, *Heinrich* Ferencz, *Müller* Vilmos, *Schmidl* Sándor és *Weitzenfeld* Jakab kamarai tagok választattak meg.

Ezután előterjesztelett az iparosztály jelentése a budapesti kávés iparfarsulat ama beadványa tárgyában, melyben a kamarát felkéri, hogy a főváros tanácsánál oda has on, hogy az uj ipartörvény 11. §-a értelmében a kávés iparra nézve alkotandó törvényhatósági szabályrendeletbe némely a beadványban kifejtett elvi intézkedések felvétessenek. Az iparosztály csatlakozik a beadvány ama pontjához, mely szerint a kávésipart üzők irányában szükséges felügyelet és ellenőrzés sikeresebb gyakorlása végett kivánatos volna, hogy a fővárosi szálloda sok, vendéglősök és korcsmárosok kötelezői ipartársulatának mintájára, az összes fővárosi kávések és kávémérők is tagjai legyenek az illető ipartársulatnak; továbbá általánosságban pártolja a beadványban foglalt azt az óhajt, hogy uj kávésüzleti engedély kiadása előtt az üzlet szükséges volta és az engedélyt kérőnek megbizhatósága tekintetében az illető ipartársulat véleménye hallgattassék meg. A kamara a kérvényt pártolólag tudomásul vette.

Posner Károly Lajos fővárosi czég kérte a kamarát, hogy őt a női kézi munkák rajzait tartalmazó Lachenmayer-féle atlasz kiadásánál támogassa. Az iparosztály ajánlja, hogy az érdekes és pártolásra méltó atlasznak egy példánya a kamara könyvtára számára megrendeltetvén, a vállalatnak egyébkénti erkölcsi támogatása a czég részéről nyilvánitandó konkrét óhajoktól tétessék függővé. Megtörténik.

Vonatkozással a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium leiratára, melylyel a hazai vasutak által az 1882. évben beszerzett anyagok és tárgyak összeállitását oly felhivással küldötte meg a kamarának, tegyen részletes javaslatot arra nézve, hogy mely czikkeket lehet a hazai ipar utján helló árért beszerezni: Ráth alelnök előterjeszti az iparosztály megbizása folytán beszerzett részletes adatokat és szakértói információkat. Ezen adatok és információk csoportositás végett a kamarai irodának adatván ki, elhatároztatott, hogy az ennek alapján készitendő előterjesztés a jövő osztályülésben vétessék érdemleges tárgyalás alá.

Az 1882. és 1883. évekről szóló kamarai jelentés az iroda által elkészittetvén, a kamara megbizza az elnökséget, hogy a jelentést átvizsgálja s annak kinyomtatásáról és szétküldéséről intézkedjék.

Az elnökség előterjesztette a kamara 1885. évi költségvetésének tervezetét, melyben a rendes kiadások ugy mint a mult évben, 27,788 frt 20 krral irányoztatnak elő; rendkivüli kiadások czime alatt ösztöndijakra és a műszaki iparmuzeum segélyezésére összesen 3300 frt, a kamarai alkalmazottaknak a kiállitási évre nyujtandó drágasági pótlék czime alatt 2875 frt megszavazása hozatik javaslatba. Az előterjesztés elfogadtatván, elhatároztatott, hogy a kamara 1000 forinttal a kereskedelmi akadémia alapitó tagjai közé lép.

Végül előterjesztettek a budapesti helyi és kerületi kiállitási bizottságok megkeresései 1885. évi költségeinek fedezésével való hozzájárulás iránt.

A kamara a helyi bizottság részére a javaslatba hozott 3600 forint helyett 3000 forintot, a kerületi bizottság részére 200 forintot szavazott meg.

Ezzel a napirend kimeritettevén, az ülés véget ért.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

⁑ **A valuta helyreállitása.** A féllivatalos Bud. Corr. irja: A valuta rendezésének kérdése az utóbbi napokban több oldalról kimeritően megbeszéltetett, mintha ez az ügy tényleg s jelenleg aktuális lenne. Semmi esetre sem lehet hátrányos ugyan, hogy ez a felette fontos kérdés behatóan tárgyaltatik, — de okunk van azt hinni, hogy mindkét kormány iránytadó férfiai e feladat megoldásával elébb *érdemlegesen* aligha foglalkozhattak, a mig a két kormány között a vám- és kereskedelmi szövetség megujitására vonatkozó tárgyalások *befejezéshez nem jutottak.* Ez természetesen sehogy sem zárja ki azt, hogy mindkét pénzügyminiszterium kebelében behaló tanulmányok tétettek ama kérdés körében, hogyan kelljen a valuta-rendezést megvalósitani, a minthogy is az illető szakelőadók évek óta tényleg foglalkoznak e kérdéssel. Mint a Neue Fr. Pressének Budapestről távirják *Szapáry* gróf a valuta szabályozása ügyében szakemberekből álló enquête egybehivását fogja javasolni, hogy legalább jó akaratát mutassa e kérdésben.

⁑ **Az osztrák-magyar vámkonferenczia** tanácskozásait a vámtarifák árulajstromának modificálása ügyében befejezte és mind ama tételekre nézve, a melyekre vonatkozólag javaslatok nyujtattak be, megegyezés jött létre.

⁑ **Német-magyar vasuti kötelék.** Folyó évi november hó 15-től fogva az 1880. évi január hó 1-től érvényes köteléki áruczikk-díjszabáshoz való XXII. pótlék lép hatályba, mely Swinemünde állomással forgalomra vonatkozó általános határozmányokon kivül uj díjtételeket tartalmaz a 7a és 7c sz. kivételes díjszabásba sorozott áruczikkek, mint gabona, őrlemények, hüvelyek stb., nemkülönben a 16. sz. kivételes díjszabásba sorozott áruczikkek mint korpa, olajvetemények stb. szállitására. E pótlék egyes példányai az érdekelt vasutigazgatóságoknál kaphatók.

⁑ **Szász-magyar vasuti kötelék.** Folyó évi november 15-től fogva az 5. sz. uj kivételes díjszabás (II. rész, 2. díjszabási füzet) lép hatályba, mely közvetlen díjtételeket tartalmaz mindennemű gabona, liszt, őrlemények, hüvelyesek, olajvetemények, olajpogácsák stb. szállitására. E kivételes díjszabás egyes példányai az érdekelt vasutigazgatóságoknál kaphatók.

⁑ **Szab. osztrák-magyar államvasuttársaság.** A csácza-zwardoni vonalrész megnyitása alkalmával következő díjszabási pótlékok fognak érvénybe lépni, u. m.: 1. A helyi árudijszabás II. rész 1. füzetéhez a III. pótlék, mely állomási díjszabásokat Skalite és Zwardonról Bécsbe, Stadlaura, Gross-Enzersdorfra, Siebenbrunn-Leopoldsdorfra és Schönfeld-Lasseera; 2. a II. rész 2. füzetéhez a VII. pótlék, mely állomási díjszabásokat Skalite és Zwardon állomásokról a fővonalak állomásaira kilométermutatót és helyesbitéseket — végül 3. a személy és podgyász díjszabáshoz a X./XIX. pótlék, mely díjkiszámitási táblázatokat, kilométer mutatót és helyesbitéseket tartalmaz. E pótlékok a szab. osztrák-magyar államvasut igazgató-bizottságánál Teréz-körut 48 illetőleg 50. sz. a. kaphatók.

⁑ **Hannover-Magdeburg-magyar vasuti kötelék.** F. é. november hó 15-ével az 1880. évi május hó 15-től érvényes köteléki árudijszabás II. részéhez való XIII. sz. pótlék lép hatályba, mely uj közvetlen díjtételeket tartalmaz aszalt szilva, szilvapép és aszalt gyümölcs szállitására. E pótlék egyes példányai az érdekelt vasutigazgatóságoknál kaphatók.

⁑ **A porosz felső-sziléziai állomásokról** a szab. osztrák-magyar államvasut (magyar vonalak) állomásaira *1884-ik évi november hó 10-én* egy uj kivételes kőszéndijszabás lép hatályba. E díjszabás által az 1884. márczius hó 15-től érvényes hasondijszabás, ugy szintén az 1879. évi augusztus hó 10-étől a Rechte-Oderufer vasut állomásairól a szab. osztrák-magyar államvasuttársaság állomásaira szóló díjszabás a hozzá tartozó a déli-keleti és vágvölgyi vonalakra vonatkozó pótlékaival együtt hatályon kivül helyeztetnek.

⁑ **Osztrák-magyar kőszénforgalom.** Hruschau, Ostrau, Oderberg, Dombrau, Karvin és Trzynietz állomásokról a szab. osztrák-magyar államvasut (magyar vonalak) állomásaira *1884. évi november hó 15-én* egy uj kivételes kőszéndijszabás lép hatályba. E díjszabás által az 1884. év márczius hó 1-től érvényes hasonnevű díjszabás hatályon kivül helyeztetik.

⁑ **Az osztrák-magyar-svájczi köteléki forgalom.** Folyó évi november 1-ével az osztrák-magyar-svájczi köteléki díjszabáshoz egy V. rész 2 füzet jelent meg, mely bor, must és szesz szállitására ugy hordókban, mint tartány, illetőleg kazánkocsikban legalább 5000, illetve 10,000 kilogramm feladása mellett kivételesen olcsó díjtételeket tartalmaz. E díjszabás példányai az érdekelt igazgatóságoknál kaphatók.

⁑ **Német-osztrák-magyar kikötőkkeli forgalom.** Az 1884. évi január hó 1-jétől német kikötőkkeli forgalomban fennálló kivételes díjszabásokhoz való ez évi november hó 15-étől érvényes és VI. számu pótlék lép hatályba, mely által az 1. sz. kivételes díjszabásban foglalt közvetlen díjtételek mindennemű gyapju és gyapjuhulladékok szállitására 1885. január hó 1-jével érvényen kivül helyeztetnek. E pótlék egyes példányai az érdekelt vasutigazgatóságoknál kaphatók.

IPARÜGYEK.

— **Az ipartörvény végrehajtása** tárgyában a kereskedelmi miniszter a következő rendeletet intézte a *közigazgatási bizottságokhoz:*

«Az 1884: XVII. törvényczikkbe igtatott uj ipartörvény f. évi október hó 1-én hatályba lépvén, ezen törvény 166. §-a értelmében iparügyeknek harmadfoku ellátása ezentul hatáskörömbe esik, s ez által az 1878. évi május hó 14-én 9027. sz. a. hivatalbeli elődöm által kiadott azon rendelet, melynélfogva iparügyeknek harmadfokban való felülvizsgálata a közigazgatási bizottságokra ruháztatott, hatályát vesztette. A bizottság ezen működése tehát emlitett napon megszünvén, felülvizsgálati hatáskörét ezuttal azon ügyekre nézve is megszüntetem, melyek a régibb ipartörvény (1872. VIII. t. cz.) hatálya alatt tétettek folyamatba, és harmadfoku elintézés végett a bizottsághoz lettek folterjesztve.

Ezen ügyeknek kezelése iránt a következőket rendelem:

1. Azon ügyek, a melyek az alsóbb foku hatóság által III-ad foku elintézés végett már felterjesztve lettek, de a bizottság által jelen rendeletem vétele napjáig elintézést még nem nyertek, illetékes további eljárás végett haladéktalanul hozzám terjesztendők fel.

2. Hasonlóan haladéktalanul hozzám felterjesztendők azon ügyek is, a melyek iránt a bizottság esetleg folyó évi szeptember hó 30-dika után érdemileg, vagy egyéb modon határozott ugyan már, de ez a biztarozat a felekkel leendő közlés czéljából még ki nem adatott. — E határozatok tehát a felekkel már nem lesznek közöltetnek.

3. Azon felfolyamodási kérvények, melyek a felek által közvetlenül nyujtattak vagy nyujtatnának be a bizottságnál, felszerelés végett azonnal az alsóbb foku iparbizottsághoz juttatandók azon utasitás mellett, hogy a felszerelt tárgyiratok a bizottság mellőzésével hozzám felterjesztendők.»

— **Az iparhatósági megbizottak választása** tárgyában kiküldött IV. kerületi (belvárosi) bizottság tegnap este tartotta kandidáló ülését, a melyen a következőket jelölte ki. Iparosok közül: Bátory Mihály kávés, Forgó István üveges, Geller József könyvkötő, Gundel János vendéglős, Huber Antal szabó, Janitsek Károly czipész, Kokesch Sándor szűcs, Lechner József órás, Matheidesz István sütő, Mauritz Vilmos lakatos, ifj. Reichl Károly mészáros, Zitterbarth Károly aranyműves. Kereskedők: Brázay Kálmán (fűszerkereskedő), Dietzl József (bor- és termény), ifj. Heinrich Alajos (vas), Marton Alajos (diszmű), Nádossy György (posztó), Reitsam József (női divatáru), Seefehlner J. L. (papir) s Szpevák Károly (vászonkereskedő.)

KERESKEDELEM ÉS TŐZSDE.

⁑⁑ **Magyar 4%os aranyjáradék.** Mint Párisból jelentik, «Bardac ainé» és «Ferdinand Goldschmidt» ottani czégek a Rothschild-hitelintézeti csoporttól hét millió forintnyi magyar 4 százalékos aranyjáradékot vettek át 78⅞ százalékos árfolyamon párisi usanceok szerint, továbbá ugyantly összegű czimleteket openióban, mit e hó 15-dikéig kell gyakorolni, 78⅝ százaléknyi árfolyamon. Ez eladásokon kivül a konzorczium csak lassankint ad el uj anyagot, mert a járadék kedvező árfolyamfejlődését nem akarják zavarni és ugy saját, mint a magánbirtokosok érdekében további áremelkedésre számitanak. Szapáry pénzügyminiszter a konverzió megkötésénél tudvalevőleg megigérte, hogy a műveletet nem fogja uj aranykibocsátások által zavarni, és uj járadékkölcsönök végett nem fordul mas konzorczium hoz. Mint most a «Presse» irja későbbi megállapodások értelmében Szapáry ez igéretét egész 1885. végéig terjesztette ki, ugy hogy a jövő évben sem várható uj aranykibocsátás.

⁑⁑ **A kereskedelmi ifjak társulatának** esti szaktanfolyama tegnap este nyilt meg a társaság Gizellatéri helyiségében.

BUDAPESTI ÁRU- ÉS ÉRTÉKTŐZSDE.

— November 6. —

Gabonatőzsde.

A *buza-üzlet* ma is szilárd irányt követett. A kinálat mérsékelt volt, a vételkedv kedvező és mintegy 12,000 mm. adatott el valtozatlanul szilárd árakon. — Egyéb gabonanemekben csak gyenge volt a forgalom és az árak általán szilárd irány mellett teljesen változatlanok. — Eladatott:

Buza. *Tiszavidéki* 500 mm. 78.4 k. 8.45 frt, 100 mm. 78.4 k. 8.15 frt sárga, 100 mm. 78.5 k. 8.30 frt, 200 mm. 78.5 k. 8.20 frt 300 mm. 78.3 k. 8.35 forint, 100 métermázsa 78 k. 8.25 frt, pótlékos, 300 métermázsa 78.5 k. 8.20 frt, 300 mm. 77 k. 8.15 frt, 100 mm. 76 k. 8.10 frt, 100 mm. 75 k. 7.90 frt, 100 mm. 73 k. 7.50 frt, mind három hóra.

Pestvidéki 200 mm. 78.3 k. 8.25 frt, 100 mm. 77.5 k. 8.15 frt, 100 mm. 77 k. 8.05 frt. 900 mm. 76.4 k. 8.05 frt, 100 mm. 76 k. 8.05 frt, 300 mm. 76 k. 7.90 frt, 100 mm. 76.2 k., 200 mm. 77.5 k. és 100 mm. 74.5 k. 8 frt. 800 mm. 75.8 k. 8.20 frt, mind három hóra.

Fejérmegyei 200 mm. 75 k. 8.05 forint, három hóra.

Felső tiszavidéki 100 mm. 79.2 k., 200 mm. 78 k., 100 mm. 77.2 k. és 100 mm. 77 k. 8.15 frt, mind három hóra.

Erdélyi 200 mm. 74 k. 7.70 frt, három hóra.

Dunavidéki 2500 mm. 75.5 k. 7.85 forint, három hóra.

Északmagyarországi 300 mm. 77 k. 7.90 frt, 100 mm. 77 k. 7.90 frt, mindkettő három hóra.

Alföldországi 1500 mm. 77 k. 7.60 frt, 100 mm. 76.5 k. 7.40 frt, 100 mm. 75.2 k. 7.10 frt, 100 mm. 75 k. 6.55 frt, mind három hóra.

Rozs 100 mm. 6.75 frt, 200 mm. 6.95 frt, 200 mm. 7.10 frt, mind készpénzen.

Zab 100 mm. 6.45 frt, 200 mm, 6.50 frt, 200 mm. 6.65 frt, mind készpénzen.

Mai hivatalos effektiv árak:

Buza	uj, bánsági	75—80 ℔	—.—	frttól	—.—	frtig
—	» tiszavidéki	75—80 ℔	7.70	»	8.40	»
—	» pestvidéki	75—80 ℔	7.60	»	8.30	»
—	» fehérmegyei	75—80 ℔	7.60	»	8.30	»
—	» bácskai	75—80 ℔	—.—	»	—.—	»
—	» északmagyarországi	75—80 ℔	7.50	»	8.05	»
Rozs	uj,	70—72 ℔	6.85	»	7.10	»
Árpa	» takarmany	60—62 ℔	6.40	»	6.75	»
—	» égetni való	62—64 ℔	6.90	»	7.90	»
—	» sörfőzdei	64—66 ℔	8.35	»	9.60	»
Zab	»	39—41 ℔	6.30	»	6.60	»
Tengeri	ó, bánsági	75 ℔	6.70	»	6.75	»
—	» másnemű	78 ℔	6.65	»	7.—	»
—		— ℔	—.—	»	—.—	»
Köles		— ℔	6.20	»	6.50	»
Repcze	uj, káposzta	— ℔	—.—	»	—.—	»
—	» bánsági	— ℔	—.—	»	—.—	»

Határidőüzlet gyenge forgalom mellett csendes irányban nyilt meg. — Köttetett:

Délelőtt.

Szokványbuza tavaszra mintegy 5000 mm. 8.29, 8.30 és 8 31 frton.

Uj szokványbuza 1885. szept.—októberre 1000 mm. 8.84 frton.

Tengeri május—juniusra mintegy 2000 mm. 5.80 és 5.81 frton.

Szokványzab tavaszra 1000 mm. 6.65 frton.

Hivatalosan *felmondatott* e hó 11-ikére 2000 mm. *szokványbuza.*

Déli tőzsde.

A déli tőzsde teljesen üzlettelen volt és egy kötés sem jött létre.

Déli 1 órakor hivatalosan zárulnak:

Szokványbuza tavaszra	frt	8.30 — 8.31—
Tengeri május—juniusra	»	5.81 — 5.82—
Szokványzab tavaszra	»	6.62 — 6.66—

Délutáni forgalom.

A délutáni forgalom csekély volt, az irány alacsonyabb berlini és párisi zárlati árfolyamokra elgyengüll. — Köttetett:

Szokványbuza tavaszra 2000 mm. 8.30 és 8.29 forint.

Uj szokványbuza 1885. szeptember—októberre 1000 mm. 8.84 frt.

Tengeri május—juniusra 1000 mm. 5.82 forint.

Este 6 órakor zárulnak:

Szokványbuza tavaszra	frt	8.28 — 8.30—
Tengeri május—juniusra	»	5.81 — 5.83—
Szokványzab tavaszra	»	6.63 — 6.65—

Terménytőzsde.

Terményekben mérsékelt volt a forgalom.

Szilva változatlan, *bosznai* zsákáru kész szállitásra 100—104 db ½ kilóra, 10.75 frton köttetett 56 kilókint.

Szilvaiz *szlavoniai* uj áru 19½ frton, *bánsági* 20 frton adatott.

Disznózsir pesti áru hordóval együtt 52 frton vásároltatott.

Termények mai hivatalos jegyzése 100 kilónkint

Különféle termény	Irányzat.	Faj	Pénz frt	Áru frt
Heremag	—	luczerna magyar	50.—	56.—
	—	francia	—.—	—.—
	—	olasz	—.—	—.—
		vörös	50.—	54.—
Repczeolaj	csendes	nyers azonnali száll.	—.—	—.—
	»	finomitott	33.—	34.—
	»	őszi, kétszer finomitott	—.—	—.—
Lenmagolaj	csendes		—.—	—.—
Olajpogácsa	csendes	repcze, egyez. préseit	—.—	—.—
Disznózsir ingyen hordó netto tara	kellemes	pesti	52.—	52.—
		vidéki	—.—	—.—
Szalonna	lanyha	Ia légensz. áru m. sz.	40.—	40.50
		városi légensz.	45.—	46.—
		füstölt, azonnal	51.—	52.—
Fagygyu	szilárd	olvasztott	47.—	48.—
Szilva ingyen hordó t. s. hordó és zsákokban	csendes	bosznai, hordóban	—.—	—.—
	»	bosznai, zsákokban	16.50	17.—
	»	szerbiai, hordóban	—.—	—.—
	»	szerbiai, zsákokban	16.—	16.50
Határidő **Szilva** ingyen hordó t. s. hordó és zsákokban	kellemes	bosznia, hordó okt—nov.	—.—	—.—
		zsákokban «	17.—	17.25
		szerbiai hordó «	—.—	—.—
		« zsákokban «	16.75	17.—
Szilvaiz ingyen hordó netto tara	1 nyha	szlavoniai Ia uj	19.50	20.—
		bánsági uj	18.50	19.—
Határidő **Szilvaiz** ingyen hordó netto tara	—	slavoniai sept—okt.	—.—	—.—
		bánsági «	—.—	—.—
Dió	—	magyar min. szerint	—.—	—.—
	—	szerbiai	—.—	—.—
Gubacs burok

és változatlan. — Zárulnak: *Buza* tavaszra 8.60—8.62, *rozs* tavaszra 7.43—7.45. *zab* tavaszra 6.96—6.98. *tengeri* máj.—júniusra 6.30—6.32.
Kész áru teljesen üzletlelen.

KÜLFÖLDI ÉRTEKTŐZSDÉK.

Berlin, nov. 6. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata.) A tőzsde kezdetén magasabb árfolyamok mellett igen szilárd irány uralkodott; csakhamar azonban, minthogy attól tartottak, hogy az angol bank a kamatlábat ismét felemeli, az összes árfolyamok esni kezdtek, mit bécsi eladások is elősegitettek. Bank-, bánya- és vasuti értékek jelentékenyen estek, kivévén osztrák-magyar államvasut, mely javult. Győr-soproni törzsré-zvényekben élénk ultimoüzlet volt 32½—33-ig. Járadékok gyengék voltak. Zárlat változatlan. Magánkamatláb 3½%.

Berlin, nov. 6. (Tőzsdei jelentés.) Nyugodt. Eleintén szilárd, valuta rendezés nehézsége és londoni bankkamat fölemelése nyomasztólag hatott. Hitelrészvények és bankpapirok árfolyamai emelkedtek. Vasuti és orosz értékek piaczain csendesség; bányaértékekben szilárd az irányzat. Kamatláb 3¼%.

Berlin, nov. 6. (Utótőzsde.) *Magyar 4%-os aranyjáradék* 78, osztrák hitelrészvény 492, osztrák-magyar államvasut 504.50, osztrák déli vasut 248, Károly-Lajos vasut 113¾. Nyugodt.

Frankfurt, nov. 6. (Esti tőzsde.) *Magyar 4 százalékos aranyjáradék* 78.1/8, osztrák hitelrészvény 244, osztrák-magyar államvasut 251.25, Károly-Lajos vasut 225.62, osztrák déli vasut 122.62. Gyenge.

Páris, nov. 6. (Az «Egyetértés» tudósitójának távirata.) A londoni bankkamatlábnak fölemelése semmi hatást sem gyakorolt a tőzsdére.

1 óra 10 perczkor zárulnak: 4½ százalékos francia járadék 108.26, osztrák-magyar államvasut 630, osztrák déli vasut 316.25, olasz járadék 96.97, török kölcsön 8.32, egyiptomi kölcsön 338.75, török sorsjegy 46.25, ottomán bankrészvény 582.50, Crédit Foncier 1310, osztrák tartományi bank 471.25, Szuez részvény 1920, spanyol kölcsön 59.37.

3 óra 40 perczkor zárulnak: 3 százalékos francia járadék 78.70, 4½ százalékos francia járadék 108.10, osztrák-magyar államvasut 628, francia törlesztheto járadék 80¼, *magyar négyszázalékos aranyjáradék* 78¾, ottomán bankrészv. 580. Renyhe.

London, nov. 5. *Magyar 4%-os aranyjáradék* 77.75 osztrák aranyjáradék 85.50, osztrák ezüstjáradék 68, angol consolok 100.08, ezüst 50.25.

Newyork, nov. 5. (Kabelsürgony.) Váltó Berlinre 400 márka után (60 napi látra) 94¾, váltó Londonra 4.80, négyszázalékos tőkesitett kölcsön 1877-ből 121¾, Erie-vasut 12¾, váltó Párisra 5.26⅞.

Külföldi értéktőzsdék zárlata

Az árfolyamok az illető helyi szokványok szerint készpénzben, mediőra vagy ultimóra értendők, e szerint a mellékelt paritás is készpénzre vagy mediőra illetőleg ultimóra értendő. A készpénz-árfolyamok *K*-val, a mediőra *M*-mel, az ultimóra *U*-val vannak megjelölve. Magától értetődik, hogy a feltüntetett átszámitásokban még a transakció-költségek, továbbá a mediő- és ultimó-árfolyamok közt azonkívül meg a mindenkori budapesti prolongáczió-tételek is számitásba veendők. A ⅓-gal jelölt értékeka budapestitőrsöden nemjegyeztetnek. Átszámitási árfolyam 100 márka vista = 59 frt 80 kr. 100 frk vista = 48 30 kr.

November hó 6.		Árfolyam	Budapesti egyenleg	Különbözet az utolsóz-lathoz képest osztr. é
PARIS.				
*Franczia 3%-os járadék		78.70	—.—	—.—
« 4%-os «		108.10	—.—	—.—
Osztrák-magyar államvasut	M	628.—	300.67	+ 2.55
Osztrák déli vasut	M	316.—	152.20	—.—
*Osztrák földhitel-részv.-társaság		—.—	—.—	—.—
*Francia törlesztheto járadék		80.25	—.—	—.—
Magyar 6%-os aranyjáradék	U	—.—	—.—	—.—
Osztrák 4%-os aranyjáradék	M	—.—	—.—	—.—
Magyar vasuti kölcsön	U	—.—	—.—	—.—
Magyar jelzáloghitelbank	K	—.—	—.—	—.—
Bécsi unióbank	K	—.—	—.—	—.—
Magyar 4%-os aranyjáradék	U	78.75	93.57	+ 0.15
Magyar 5%-os papirjáradék	U	—.—	—.—	—.—
Magy. leszám. és pénzv.-bank	K	—.—	—.—	—.—
Magyar országos bank	K	—.—	—.—	—.—
BERLIN				
Osztrák 4.%-os papirjáradék	K	68.—	81.53	— 0.11
« 5 %-os «	K	80.60	96.64	—.—
« 4%-os ezüstjáradék	K	68.70	82.45	— 0.05
« 4 %-os aranyjáradék	K	86.70	103.77	+ 0.22
Magyar 6%-os aranyjáradék	U	102.20	122.64	— 0.11
« 4%-os «	U	78.25	93.89	—.—
« 5%-os papirjáradék	U	74.70	89.84	— 0.22
« keleti vasuti kötvények	K	81.70	98.09	— 0.22
Keleti 5%-os v. elsőbbs. kötv.	K	99.40	119.20	—.—
Osztrák hitelrészvény	U	492.—	293.94	— 1.52
Magyar hitelbank	U	—.—	—.—	—.—
Osztrák-magyar államvasut	U	504.—	301.21	+ 0.60
Osztrák déli vasut	U	248.—	148.11	— 0.57
Károly-Lajos vasut	U	113.60	271.33	— 0.35
Kassa-oderbergi vasut	K	61.40	147.40	— 0.80
*Román vasuti részv.		—.—	—.—	—.—
Orosz bankjegy		208.70	124.81	+ 0.07
Váltó bécsi piaczra		166.90	59.84	+ 0.10
*Keleti kölcsön II. kib		68.90	—.—	—.—
Magyar jelzáloghitelbank	K	—.—	—.—	—.—
Magy. leszám. és pénzv.-bank	K	—.—	—.—	—.—
Magyar országos bank	K	—.—	—.—	—.—
FRANKFURT.				
Osztrák 4.%-os papirjáradék	K	67.88	81.44	— 0.48
« 5 %-os «	K	80.—	95.85	— 0.93
« 4.%-os ezüstjáradék	K	68.75	82.51	—.—
« 4 %-os aranyjáradék	K	86.63	103.69	+ 0.07
Magyar 6%-os aranyjáradék	U	102.57	122.83	+ 0.14
« 4%-os «	U	78.18	93.81	+ 0.06
« 5%-os papirjáradék	U	74.81	89.96	— 0.08
Osztrák hitelrészvény	U	244.75	294.20	— 0.14
Osztrák-magyar bank	K	—.—	—.—	—.—
Osztrák-magyar államvasut	U	251.75	301.94	+ 2.69
Károly-Lajos vasut	U	226.62	271.63	—.—
Osztrák déli vasut	U	123.37	148.72	+ 0.42
Erzsébet-osztrák nyugoti vasut	K	195.25	234.03	— 0.14
Magyar-gácsországi vasut	K	143.62	172.49	— 0.29
Tiszavidéki v. elsőbbs. kötv.	K	—.—	—.—	—.—
Váltó bécsi piaczra		166.85	59.86	+ 0.05
4%-os földhitelint. záloglevél	K	—.—	—.—	—.—
Magy. leszám. és pénzv.-bank	K	—.—	—.—	—.—
Magyar hitelbank	U	—.—	—.—	—.—
Magyar jelzáloghitelbank	K	—.—	—.—	—.—
Magyar országos bank		—.—	—.—	—.—

KÜLFÖLDI ARUTŐZSDÉK.

Páris, nov. 6. *Buza* és *olaj* csendes, *liszt* hanyatlik, *szesz* tartva.

Berlin, nov. 6. *Buza* és *rozs* bágyadt, *zab* szilárd, *olaj* csendes, *szesz* lanyha.

London, nov. 5. *Buza* csendes, névleg változatlan; felhozatal tartott, csendes. *Liszt* renyhe; *tengeri* és *árpa* gyengébb. Ó *zab* tartott, csendes; uj olcsóbb. — *Olaj* helyben 25.75. — Felhozatal: Buza 21,719, árpa 17,330, zab 47,990 quarter. — Időjárás: enyhe.

Newyork, nov. 5. (Kabelsürgony.) Gyapot New-Yorkban 9⅞, Neworleansban 9½. Petroleum finomitott 70° Abel Test Newyorkban novemberre 7⅞ — Philadelphiában novemberre 7⅞ — Nyers petroleum 6⅝. United pipe line certificates 73¾. — Liszt 3.35. — Piros őszi buza helyben 85.50 (= 7.79 forint), novemberre 84.25 (7.67 frt), deczemberre 85⅝ (= 7.81 frt), januárra 87¼ (= 8.— frt.) 100 kilokint. Tengeri 55½. — Czukor (Fair bank jegyű) —.—. Czukor. (Fair refining Muscovados) 4.97½ Rio kávé 9.50. — Zsir (Wilcox jegyű) 7.90, (Fairbank jegyű) 7.80. Gabonafuvardij imperial-quarterenkint Észak-Amerikából az angol kikötőkbe és az ezekkel egy magasságon fekvő kontinentális kikötőkbe 4.75 (= 1.28 frt 100 kilokint.) Napi felhozatal gyapotból 81,000 bál.

Külföldi árutőzsdék zárlata.

Gabonaszállitási díj waggonrakományokban 100 kilónkint értendő. Bevitelivám Németországba 100 kilo buzáért, rozsért és zabért 1 márka, árpáért, tengeriért s bükkönyért 1 márka, lisztert 3 márka, malátáért 1.20 márka. Beviteli vám a Svájczba 100 kilo gabonáért 0·30 frank, malátáért 0.60 frank, lisztért 1frank. Átszámitási árfolyam a német piaczokra 100márka vista 50 forint 80 kr. Pársra 100 frk vista 48 frt 30 kr.

November hó 6.	Árfolyam	Budapesti egyenleg	Különbözet az utolsóz-lathoz képest osztr. értékben
PARIS.			
Buza folyó hóra	21.25	10.26	— 0.08
— deczemberre	21.50	10.38	— 0.05
— első 4 hóra	21.20	10.53	— 0.14
— márcziustól 4 hóra	22.40	10.82	— 0.10
Liszt folyó hóra	45.10	13.71	— 0.15
— deczemberre	45.50	13.83	— 0.18
— első 4 hóra	46.—	13.98	— 0.09
— márcziustól 4 hóra	46.75	14.0	— 0.11
Olaj folyó hóra	66.75	32.4	— 0.12
— deczemberre	67.25	32.48	+ 0.12
— első 4 hóra	69.—	33.33	— 0.24
— májustól 4 hóra	—.—	—.—	—.—
Szesz folyó hóra	46.50	24.46	+ 0.26
— deczemberre	46.25	24.33	+ 0.13
— első 4 hóra	46.25	24.33	+ 0.13
— májustól 4 hóra	47.25	24.85	+ 0.26
Szállitási díj: Budapestről	8.27	3.93	
— « Bécsből	7.87	3.74	
BERLIN.			
Buza november-deczemberre	152.75	9.13	— 0.02
— április-májusra	162.75	9.73	— 0.03
Rozs novemberre	147.—	8.79	— 0.03
— április-májusra	140.50	8.40	— 0.03
Zab novemberre	127.75	7.64	+ 0.01
— április-májusra	130.75	7.81	—.—
Olaj novemberre	50.70	30.32	—.—
— április-májusra	52.—	31.10	— 0.06
Szesz novemberre	44.50	26.61	— 0.36
— április-májusra	46.50	27.81	— 0.23
Szállitási díj: Budapestről	3.93	2.30	
— « Bécsből	3.24	1.90	
STETTIN.			
Buza novemb.-deczemberre	153.50	9.18	+ 0.09
— április-májusra	164.50	9.83	+ 0.05
Rozs novemb.-deczemberre	135.50	8.—	— 0.03
— április-májusra	137.50	8.22	— 0.03
Olaj novemb.-deczemberre	50.—	29.90	—.—
— április-májusra	51.50	30.80	—.—
Szesz kész szállitásra	—.—	—.—	—.—
— novemberre	44.—	26.31	—.—
— novemb.-deczemberre	44.—	26.31	—.—
— április-májusra	46.20	27.63	— 0.18
Repcze	—.—	—.—	—.—
Szállitási díj: Budapestről	4.81	2.80	
— « Bécsből	3.62	2.10	
KÖLN:			
Buza novemberre	15.80	9.45	+ 0.11
— márcziusra	16.50	9.87	—.—
Rozs novemberre	13.90	8.31	— 0.06
— márcziusra	14.30	8.55	—.—
Olaj kész szállitásra	38.—	33.46	—.—
— májusra	27.70	33.12	—.—
Szállitási díj: Budapestről	5.95	3.45	
BOROSZLÓ.			
Buza	15.60	9.32	—.—
Zab	13.—	7.77	—.—
Olaj	42.90	25.65	— 0.12
Rozs	14.30	8.55	—.—
Repcze	23.90	14.21	—.—
Tengeri	14.50	8.67	—.—
Szállitási díj: Budapestről	2.95	1.71	

ÜZLETI TUDÓSITÁSOK.

Budapesti husárak.

— nov. 6.

Ökörhus 100 kilogramm	52	frttól	54 frtig.
Tehénhus 100 kilgr.	49	»	52 »
Borjuhus 100 kilogr.	44	»	48 »
Bivalyhus 100 kilogr.	46	»	50 »
Birkahus 100 kilogr.	—	»	— »

Marhavásár.

Budapest, nov. 6. (*Braun* József és fia czég jelentése az «Egyetértés» részére.) *Felhajtatott*: 443 drb magyar ökör, 708 drb magyar tehén, 512 drb szerbiai ökör, 192 drb bivaly és 45 drb bika, összesen 1960 darab vágómarha. A vásár menete ma sem mondható ugyan kedvezőnek, de az üzlet általában véve mégis kissé élénkebb irányzat mellett bonyolittatott le, mint a multhéten. — Az egységi árak változatlanok maradtak. — Következő árakat jegyeztünk:

Magyar ökrökért	48	frttól	55 frtig
« tehenekért	46	»	51 »
Bivalyokért	42	»	46 »
Bikákért	48	»	49 »
Szerbiai ökrökért	49	»	58 »

métermázsánkint.

A fővárosi vásárigazgatóság marhavására jelentése szerint a mai marhavásáron állott: 1918 drb nagy és 311 drb apró-marha. Ebből eladatott:

46 drb bika darabja	70	frttól	165 frtig.
827 drb ökör párja	175	»	310 »
700 drb vágó tehén párja	127	»	280 »
183 drb fejős tehén drbja	70	»	145 »
162 drb bivaly párja	140	»	200 »
286 borju darabja	6	»	15 »
25 drb bárány párja	8	»	10 »
— drb birka párja	6	»	14 »

Bécs, nov. 6. (Távirat.) *St.-marxi szurómarhavásár.* Készletben volt 2370 drb borju, 2650 db élő és 850 db leölt sertés, 6247 db élő és 664 db leölt juh és 177 bárány. A feldolgozott ?hus 38,700 kilót nyomott. A borju-üzlet gyengébb felhajtás következtében szilárd irányt követett, s az árak változatlanok maradtak. A juh-üzlet a párisi baisse miatt igen lanyha volt, és csak igen nehezen lehetett eladni. Fizettek: borjukért 44—65 forintot 100 kilogrammonkint, juhokért 11—22 forintot páronkint.

Páris (La Villette), nov. 3. Felhozatott 2191 drb ökör, 698 db tehén, 74 db bika, 960 db borju, 19,397 db ürü, 2416 db sertés. Eladatlan maradt 87 drb ökör, 66 db tehén, 4 db bika, 196 db borju, 1500 db ürü, 66 db sertés. Fizettek: Első rendű ökrölért 1.68, másodrendűért 1.52. harmadrendűért 1.24 frankot, legkisebb és legmagasabb ár 1.14—1.72; I. r. tehenekért 1,60. II. r. 1.36, III. r. 1.20; legkisebb és legmagasabb ár 1.04—1.64; I. bikákért 1.46, II. r. 1.36, III. r. 1.22; legkisebb és legnagyobb ár 1.10—1.50, borjukért I. r. 1.90, II. r. 1.78, III. r. 1.58, legkisebb és legnagyobb ár 1.38—2.10; I. r. ürükért 1.86, II. r. 1.66, III. 1.46; legkisebb és legmagasabb ár 1.36—1.90; I. r. sertésekért 1.28, II. r. 1.24, III. r. 1.18; legkisebb és legmagasabb ár 1.12—1.32. Ürübőr félgyapjas 2.75—3.75, gyapjus 4.50—6. (Az árak frankokban és kilogrammonkint értendők). Belföldi juhnak jó kelete volt, külföldinek jobb mint multkor. Az árak ez utóbbiaknál nem változtak. Magyar juh 3509 drb kelt el 1.56—1.76 frank közt kilogrammonkint.

Juhvásár.

Budapest, nov. 6. (Braun József és fia czég jelentése az «Egyetértés» részére.) A tegnapi birkavásárra felhajtatott 803 drb. Az üzlet élénk irányzat mellett ment végbe. — Következő árakat jegyeztünk: páronkint 8 frttól 15 frtig, métermázsánkint 34 frttól 38 frtig.

Pozsony, nov. 6. (Távirat.) A mai juhvásárra 3375 darabot hajtottak föl. A vásár élénk volt, vevők Franczia-országból is érkeztek. Kivitelre szánt áru 18—22.5 frton, silányabb minőségű 7—15 frton, czik-juh 10—16 frton kelt páronként.

Lóvásár.

Budapest, nov. 6. A mai napon tartott lóvásárra felhozatott 230 db ló. Ebből eladatott: átiratás mellett 23 drb, melyből bécsi vágóra ment 12 darab. Az árak 18 frttól 38 frtig, jobb kocsis lovakért 55 frttól 160 frtig váltakoztak drbonkint. A bécsi vágóra vásárolt lakért drbonként 18 frttól 27 frtig fizettek.

NAPIREND: November 7-én.

Naptár: Péntek. — Róm. kath.: Engelbert püspök. — Prot.: Adolf. — Görög-orosz: (okt. 26.) Demeter. — Zsidó: (markesván 19.) Böjt a sátoros ünnep emlékére. — Nap kél 6 ó. 55 p. nyug. 4 ó. 32 p. — Hold kel 8 ó. 47 p. este, nyug. 11 ó. 3 p. délelőtt.

Pénzügyminiszter fogad d. u. 3—4-ig.

Honvédelmi miniszter fogad d. u. 4—5-ig.

Horvát miniszter fogad d. e. 10-től d. u. 2-ig.

A magyar mérnök- és építész-egylet gepészeti és gyáripari szakosztályának ülései d. u. 6 órakor.

A magyar kereskedelmi csarnok férfi estélye 19 órakor saját helyiségében (Erzsébet-tér 8. sz.)

A fővárosi középitési bizottság ülése d. u. 5 órakor az uj városház ügyosztályi termében.

Ellenőrzési szemle az 66—92. honvédzászóaljbeli legénységével reggel 8 órától az üllői-uti laktanyában.

Országos képtár az akadémia palotajában d. e. 9-től d. u. 1.

Museumban: régiségtár d. e. 9-től d. u. 1.

Műszaki iparmuzeum a kerepesi-uton (Beleznay-kert) nyitva d. e. 9-től 1-ig.

Egyetemi fővösekert az üllői-uton ünnepnapok kivételével naponként látható d. e. 8—12 és d. u. 2—4.

Museumi könyvtár d. e. 9 d. u. 1 óráig.

Akadémiai könyvtár d. u. 3—7.

Egyetemi könyvtár d. u. 4—8-ig.

Állatkert nyitva egész nap.

Kivonat a hiv. lap nov. 6-i számából.

Arverések a fővárosban. Szikra Pál 450 forintra becs. ingall. decz. 4 (Ujpest, virág-utcza 1). Szautner Ferencz 514 forintra becs. ingall. nov. 19 (I—III). Schlesinger Éva 683 forintra becs. ingóságai nov. 11 (Révay-utcza 8). Schneckendorf Jakab 6000 frtra becs. ingóságai nov. 8 (sugár-út 46). Wittmann Antal 612 forintra becs. ingall. nov. 15 (I—III). Vogel Péter 598 forintra becs. ingóságai nov. 7 (koronaherczeg-utcza 16).

Arverések a vidéken. Hethéssy Elek 2090 forintra becs. ingóságai nov. 20 Zala-Egerszeg. Kreutz István 2275 forintra becs. ingall. decz. 11 Bakony-Sárkány (Moór)

Csődirdetmények. Gerson Fruchter beszterczei lakos ellen, bej. jan. 15. Csődbiztos: Tamás Károly törvényszéki biró, tömeggondnok: Lica Dániel ügyvéd.

Csődmegszüntetés. Pacher E. pécsi lakos ellen.

Pályázatok. A miskolczi kir. jbiróságnál járásbirói, — Szakolcza szab. kir. városnál erdőmesteri állomásokra.

Felelős szerkesztő: **Csávolszky Lajos.**

IDEGENEK NÉVSORA.

Hungária szálloda.

Martin N. B.-Ayres, Seenus A. br. Bécs, Hajós M. Forró, Bartelmus N. Pilsen, Rothschild S. Belgrád, Koch R. Belgrád, Markow V. Belgrád, Dr. Holitscher H. Lemberg, Nikolits D. Arad, Dr. Berkovits T. Nagyvárad, Rosenstein I. Ibrány, Schotka I. Prága, Mayer S. Köln, Simon M. Wornsbök, Schwarz I. Bordeaux, Kling F. Frankfurt, Fleischer A. Bécs, Blitz A. Bécs, Wührer F. Bécs, Mayer I. Bécs.

Fehérló szálloda.

Theisz Gy. Ujfalu, Horváth B. Erdély, Karniczky P. Szokola, Reichard F. Ipolyság, Mozer A. Bánság, Smolko A. Varsó, Umakovics M. Bukarest, Wodinszky I. Lemberg, Kerékgyártó I. Debreczen, Bodiczky S. Osdiu, Váradi I. T.-Szentmárton, Konz A. Szeged, Deutsch I. Vukovár, Meltzer I. Bécs, Fehér K. Debreczen, Gyönki M. Temesvár, Schwartz A. Miskolcz.

Holzwarth-Frohner száll.

Munk H. Bécs, Bader M. Bécs, Phillip I. Bécs, Schwartz I. Bécs, Felsenburg H. Bécs, Schlenker I. Bécs, Delej I. Komárom, Pollak E. Szeged, Wendtlandt K. Lábatlan, Mayer I. Warnsdorf, Pollak S. Madaras, Schustek A. Szentpéter, Schümek A. Szentpéter, Novák I. Aussig.

István főhg. szálloda.

Schlosser K. br. Prága, Németh I. Fiume, Menger S. Szőfia, Wawra E. Bécs, Pevny I. Bécs, Will K. Bécs, Stern G. Bécs, Spitzer M. Izsák.

London szálloda.

Mayer A. Temesvár, Deésy S. Dárda, Pfeifer M. Karánsebes, Regensdorf A. Bécs, Pollák Gy. Arad.

Marchall-szálloda az „Angol királynőhez"

Heberstein H. gr. Pozsony, Lónyay M. grné Tuzsér, Wenckheim grné Bécs, Apponyi A. gr. és grné Lengyel, Lyka D. Pázmánd, Kovácsy E. Debreczen, Inócz I. és B. N.-Szentmiklós, Dr. Sonnenfeld R. Arad, Fensterer N. München, Spitzer E. Bécs, Rosenzweig I. Münster, Löweny L. Bécs, Dachsler C. Bécs, Schilling A. Bécs, Konrád E. Pozsony, Herner I. Károlyvár, Bonzen V. Bécs, Schubert A. Prága, Gervay I. Mosony.

Magyar király szálloda.

Khuen gr. Horvátország, Wünsch F. Keszthely, Frank I. Zágráb, Lagler A. Szombathely, Vuketics I. Ujvidék, Zublin V. Winterthur, Plosz E. Asch, Krausz A. Szeged, Stoll P. Herndorf, Dietz L. Bécs, Grossmann F. Trautenau, Block F. Drezda, Schäffer A. Zombor, Block F. Drezda, Schäffer A. Zombor, Grünfeld D. Brünn, Steiner I. Vukovár.

Nemzeti szálloda.

Rosty M. Fehérvár, Magyar Gy. Szabadka, Vincze K. Nógrád, Schlesinger F. Bécs, Venter G. Arad, Bujacskovics F. Mitrovicza, Krausz F. Sz.-Vejth, Ney M. Lyon.

Pannonia szálloda.

Wazmer P. brné Dombegyháza, Mártonffy K. Zombor, Paray S. Kövessn, Lipcsey I. T.-Füred, Nehrer L. Csetnek, Likl L. Manók, Laszkáry A. B.-Bánya, Virágh E. Nagyvárad, Ferenczy I. Vaál, Nagy Gy. Nagyvárad, Murányi I. Dengeleg, Ehrlich A. Fegyvernek, Grosz A. V.-Csege, Fabry E. B.-Csaba, Wagner M. Prága, Bánffy F. Kolozsvár, Ozoray A. Kolozsvár, Papp M. Kolozsvár, Nagy M. Kolozsvár, Rosenfeld E. Gyöngyös, Stermer E. Komárom, Schwarz J. Domány, Müller I. Arad, Schwarz V. T.-Füred.

Páris szálloda.

Hold L. Bécs, Szabó I. Szeged, Reichmann D. Szikszó, Hofmeister I. Halas, Malovan A. Bécs, Lepoy I. Bécs, Fischer T. Bécs, Kohn S. Szered, Kohn I. Madaras, Ficker I. Anekna, Schwarz S. Trencsén, Stein A. Trencsén.

Vadászkürt szálloda.

Beckers A. gr. Pozsony, Andaházy G. Liptó, Végh G. Tass, Munkácsy Esztergom, Bökönyi I. Ludas, Vojnits S. Szabadka, Skerletz br. Pécs, Popovits I. Zomba, Drakulits P. Zomba, Levius I. Pozsony, Heinz K. Bécs, Pick A. Bécs, Berger I. Bécs.

Aranysas szálloda.

Farkas I.-né Czegléd, Salkház I. Esztergom, Kovácsov P. Privicze, Vitályos I. Kula, Klein M. Jászapáti, Árpásy I. Kunszentmiklós, Chriván I. Kunszentmiklós, Raisz A. Eperjes, Wolf A. Szeged, Nienstedt E. Bécs, Broeder Gy. Privicze.

Erzsébet szálloda.

Veigelsberg E. br. Abony, Dinnyés L. Dabas, Csukly I.-né Begöl, Dr. Udicky I. Nagykikinda, Csapó I. Tamási, Kalas E. Pánfalva, Szilagyi B. Gyömrő, Bogisich I. Zenta, Dr. Klenáns Gy. Zenta.

Európa szálloda.

Zdeborszky I. Véghles, Wilheim S. Fiume, Benics H. Bécs, Hahn L. Bécs, Schmidt N. Bécs, Frischauer B. Bécs, Dr. Bloch B. Bécs, Fridlinger K. Bécs, Milanovits P. Bécs.

Fehér hattyu szálloda.

Kosnreier I. Fiume, Bronner L. Árva, Berkovics A. Eger, Brayer M. Eger, Schwarz I. Igar, Schiff M. Nagykároly, Herczberger I. Mezőberény, Soós M. Nagyvárad.

Elhaltak Budapesten 1884. nov. 5.

Galler A. 47 é. hivt. neje VII. k. Lujza-u. 27. kimerülés. Raymanecz H. L. 36 é. mgző utról rák. Havrics A. 72 é. kofa VIII. k. bodzafa-u. 44. rák. Reich G. 4 é. szatócs leánya IX. k. Tompa-u. 14. agylob. Reichenstein Z. J. 33 é. könyvkötő neje IV. zöldfa-u. 18. tüdőbaj. Piskovics J. 48 é. kdő I. k kékgolyó-u. 12. agyhüdes. Schmalz H. T. 82 é. keztyűs özv. I. k. Attila-u. 135. aggkór. Richter V. 2 é. tüzér fia V. k. uj-épület tüdőlob. Kovács T. 3 é. miniszteri titkár fia V. k. József-tér 5. vörheny. Török J. 2 é. kocsis leánya V. k. Géza-u. 8. bélhurut. Tóth V. M. 40 é. molnár neje V. k. vizafogó 1427. vízkór. Erdélyi K. A. 73 é. III. k. tavasz-u. 7. béllob. Gancz Sz. 21 é. jogász VIII. k. akácfa-u. 40. hagymáz. Ruppert J. 40 é. se fözö utról kimerülés.

NYILT-TÉR.

Figyelmeztetés.

Vagyonbukott **Beneschovszky Lipót csődtömegéhez** tartozó összes kalap- és szőcsáruk nagyban és kicsinyben gyári áron alul eladatnak. IV. ker. Károly-utcza 22. boltszám. 11489

Bálint Ferencz ügyvéd, csődtömeggondnok.

Csődtömeg-eladás.

A vb. **Goldstein és Boscovitz** czég csődtömegét képező **kalap, karmantyu és szőcsáruk** valamint bolti felszerelések ajánlati verseny utján eladatnak. Ajánlatok a csődválasztmány által meghatározott külön csoportokra is tehetők. A lepecsételt irásbeli ajánlatok f. hó 9-ig bezárólag az alulirott tömeggondnoknál nyujtandók be az illető becsérték tiz százalékát tevő bánatpénzzel együtt, ugyanott adnak felvilágositást a csoportositott áruk és egyéb részletek tekintetében is. Az áruraktár a tömeggondnok előzetes értesitése után naponként déli 12 és 1 óra közt tekinthető meg. A hitelező választmány az ajánlatok el vagy el nem fogadása tekintetében a szabad elhatározás jogát magának fentartja. **Dr. Bosányi Iván,** 11510
ügyvéd, mint tömeggondnok IV. régi posta-utcza 10. I. e.

Általános panasz. Számtalanszor hallható e panasz: «Rosszul vagyok, nincs étvágyam, mit csináljak?» Be kell venni nehány szemet a Brandt-féle svájczi labdacsokból s az emésztési zavaroknak azonnal végök lesz. Brandt R. gyógyszerész svájczi labdacsai a magyarországi gyógyszertárakban kaphatók. Egy doboz ára 70 kr.
Főraktár Magyarország számára Török József gyógyszertárában király-utcza 12. szám kapható. 10769

SZINHÁZAK ÉS MULATSÁGOK.

NEMZETI SZINHÁZ.

Évi bérlet 133. Havi b. 4.

Budapest, november 7-én.

A SZIKRA.

Vigjáték 1 felv. Irta Pailleron E. Forditotta Huszár I.

Személyek:

De Géran, Benedek, Léonie, Helvey, Antoinette, G. Csillag T.

Ezt követi:

Poirier ur veje.

Vigjáték 4 felv. Irta Augier és Sandeau. Forditotta Feleki.

Személyek:

Poirier, Szigeti J., Presle Gaston, Náday, Montmeyran, Mihályfi, Verdelet, Ujházi, Antonia, P. Márkus E., Salamon, Körösmezei, Chavassus, Gabányi, Cogne, Pintér, Vatel, Vizvári, Kapus, Faludi, Szolga, Sántha.

Kezdete 7 órakor.

Holnap, november 8-án.

BLAHA LUIZA asszony mint vendég.

Először:

Az ezres bankó.

NÉMET SZINHÁZ.

Budapest, november 7-én.

Knack V. 7-dik vendégjátéka.

FATINITZA.

Komikus operette 3 felv.

Kezdete 7 órakor.

Holnap, november 8-án.

UGYANEZ.

VÁR-SZINHÁZ.

Budapest, november 7-én.

A vár-szinház zárva.

Hivatalosan megvizsgált, teljesá rtalmatlan készitmény az arczbőr szépitésére és az ifjudad kinózés fentartására!

RAVISSANTE Dr. LEJOSSE-tól PÁRISBAN.

A női szépség fehér, gyöngéd, tiszta arczbőrön alapszik.

Hölgyeknek, kiknek érdekükben van ezt fentartani, ápolni, a nap és erős levegő behatásától megóvni, ajánljuk ezen évtizedek óta i gelőnyösebben ismert, általánosan kedvelt kitünő arczbőrszépitő készitményt, mely a hölgyvilág pipere-asztalán nélkülözhetlennek és felülmulhatlannak találtatott.

Az arczbőr ápolására és szépitésére legjobban megfelelő, tökéletesen ártalmatlan alkatrészekből összeállitott börfinomító és börszenny eltávolító készitmény ez (nem kendőző!), mely a hölgyvilág általános elismerésében és kitüntetésében részesül s minden további dicséréstől nélkülöz. — Magyar használati utasitással:

nagy eredeti üveg ára fehér dobozban 2 frt 50 kr.
kis » « « rószaszin » 1 frt 50 kr.

☞ **Valódi minőségben** kaphatók nagyban és kicsinyben a központi főraktárban **ŠVARCZ F. U. Illatszertárában „a virágkosárhoz" Budapest, városháztér 9,** és **TÖRÖK JÓZSEF ur gyógyszertárában,** valamint az ismert gyógyfükereskedésekben. Raktár: Aradon stb. stb. **Raktár a legtöb vidéki gyógyszertárakban.** 11047

A FŐV. VIGADÓBAN

MAD. AMANDA,

a világhirü bűvésznő, spiritisztikai antispiritisztikai ködfátyolképek, szellemidézések és óriás fényképezővel összekötve tartja sikeres előadásait. — Kezdete ½8 órakor.

Jegyek előre válthatók a vigadó nappali pénztáránál és a Mayer-féle tőzsdében a váczi-utczában. 11560

IDŐJÁRAS nov. 6. regg. 7 órakor.

Az időjelző-intézet távirati jelentése.

Állomások	Légnyomás mm. 700 +	Szél iránya és ereje 1—12	A hőmérséklet Celsius-fokban	Csapadék mm.	Felhőzet
Arad	72.9	ENY 2	+ 0.8	—	≡
Besztercze	71.6	NY 1	+ 0.3	—	●
Beszterczebánya	71.4	EK 1	+ 3.6	—	●
Budapest	72.2	◎	+ 6.1	—	●
Csáktornya	71.7	E 1	+ 0.6	—	≡
Debreczen	71.1	DNY 1	+ 3.4	3	○
Eger	73.7	DNY 1	+ 5.4	—	◐
Eszék	—	—	—	—	—
Fiume	71.3	E 2	+ 5.6	—	○
Késmárk	—	—	—	—	—
Keszthely	72.1	DK 3	+§ 5.2	—	◑
Kolozsvár	72.4	DNY 1	+ 2.4	—	◑
Magyar-Óvár	72.2	K 1	+ 3.0	—	≡

Az egész értéket mint kölcsönt
VÖRÖS
KERESZT-SORSJEGYEKRE
és mindenféle 11364
bel- s külföldi-sorsjegyekre
valamint
ipar-papirokra
a legjutányosabb kamatok mellett. Költség vagy provizió felszámitása nélkül.
A kölcsön részletenként havonként vagy negyedévenként visszafizethető.
ERNYEI A. H.
bank- és váltó-háza
Budapesten, Dorottya-utcza 5. sz.
Igérvények minden huzáshoz, megfelelő foglaló mellett; a nyereményösszeg ut nyétellel.

FÁCZÁN,
nyul, fogoly, vadrucza, szarvas- és őzvad felvágva, vadsertés, és minden más idényszerü vad, ugyszinte valódi tejjel hizlalt stiriai kappan és poulard mindenkor kapható 11282
PÁL KÁROLY
VADKERESKEDŐNEL
Budapesten a haltér és toronyu. sarkán.

Párisi és bécsi modellek
BLÜHWEISS A. BUDAPESTEN
kigyó-utcza 1. sz. a.
Ádám és Eberling *urakkal szemben.*
Ajánlja a téli idényre dusan felszerelt raktárát kész
női- és leányköpenyekben
legolcsóbb szabott áron. 11468

AU BON MARCHÉ
Maison reconnue la plus digne de confiance et le bon marché réel de toutes les marchandises.
Maison Aristide Boucicaut.
Nouveautés.
PARIS.
Le système de vendre tout à petit bénéfice et entièrement de confiance est absolu dans les magasins du Bon Marché.
Les Magasins du BON MARCHÉ sont les plus grands, les mieux agencés, les mieux organises, et comptent à ce titre parmi les curiosités de Paris.
Une partie des constructions nouvelles vient d'être ouverte sur une surface de 1600 mètres carrés. — La superficie totale des batiments du Bon Marché est 10.000 M. Carrés.
Nous avons l'honneur d'informer les Dames que notre Catalogue illustré de la saison vient de paraitre et qu'il sera envoyé franco à toutes les personnes qui en feront la demande.
Nous envoyons de même franco sur demande les échantillon. de tous nos tissus nouveaux en soieries, lainages, draperies étoffes nouvelles, tissus imprimes etc., etc., ainsi que les albums, descriptions et reproductions de nos modèles en toilettes nouvelles robes, costumes, confections modes et coiffures, jupes, jupons, peignoirs, costumes et vêtements pour fillettes et garçons, lingerie, linge confectionné, ombrelles, Parapluies, gants, cravates, fleurs et plumes, chaussures pour dames, Fourrures, etc. etc.
Nous rappelons que l'installation de notre bureau d'expéditions à Cologne nous permet d'expédier franco jusqu'à la dernière gare ou jusqu'au dernier bureau de poste, toutes les Commandes pour l'Autriche-Hongrie atteignant une valeur de 25 francs à l'exception des meubles et de la literie.
La Maison du Bon Marché
n'a de succursales ou de représentans ni à Paris, ni en province, ni à létranger. 11484

FISCHER J.
porczellán- és majolica-gyára
BUDAPESTEN.
Főraktár: bécsi utcza 3-ik szám a.
Szeptember 15-től kezdve következő rendkivül mérsékelt és leszállitott árakat számit u. m.
Asztali készletek 6 személyre finoman sziszinezve és aranyozva 17 forinttól kezdve.
Tea, kávé- és fekete kávéskészletek 6 személyre a legujabb alak és mintákban, finom tollrajz dusan aranyozva 6 forttól kezdve.
Mosdókészletek a legszebb perzsa és japáni rajzokkal 7 forttól kezdve.
Árjegyzékek a folytonos váltakozó minták végett össze nem állithatók és ezért nem is küldhetők. – A fent emlitett tárgyakon kivül, legdusabb raktára mindennemü használati és diszt árgyaknak. 11015
Az elküldés utánvét mellett történik.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvárusnál kapható — az osztrák tartományok számára Szelinszki György cs. kir. egyet. könyvárusnál, Bécsben, I., Stefansplatz Nr. 6.
Lalla Roukh.
KELETI REGE.
IRTA
MOORE TAMÁS.
ANGOLBÓL FORDITOTTA
LŐRINCZI LEHR ZSIGMOND.
Ára füzve 1 frt 60 kr. Vászonba kötve 2 frt.

Sorsjegyek a magyarországi Sirók nyugdijintézete javára
főnyeremény **5000 frt** főnyeremény
1000, 500, stb. frt.
Összesen 1711 nyeremény 9000 forint értékben.
Huzás 1885. január 2.
Kaphatók 20 krajczárjával.
főelárusitás: 11322
FUCHS H. váltóháza
Budapesten, Dorottya-utcza 9.
valamint minden váltóüzletben, dohányözsdében és lottogyüjtődében. Teljes utánvétre semmi sem teljesittetik.
25 sorsjegy és ennél több megrendelésénél az utóbbiak, valamint nyeremény-lajstrom bérmentve küldetik meg.

POSZTÓVÉGEK
jó anyagból valódi szinűek méterje 1 frttól fölfelé. Mintákat szétküld a 11378
Tuchfabriksniederlage „Zum Weissen Lamm" in Brünn.

KÖLCSÖNKÖNYVTAR
STOLP K. O. UTÓDA
Budapest, IV. váczi-utcza 10. szám. 11301
A régi készlet folyton kiegészitettik és átvizsgáltatik. — **Az ujonnan megjelentek mindjárt még az nap készletben.**
Árak mérsékeltek. Belépés mindennap.
Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek.

A nekünk bemutatott számtalan megbizható hiteles köszönőirat folytán ezen intézet legmelegebben ajánlható.
Titkos betegségeket,
hugycsőfolyásokat és sebeket, az önfertőztetés utóhajait, az elgyengült férfierőt, magömléseket, a buja, kórnak utókövetkezményeit, nőknél fehér folyást bármennyire is idültek, valamint mindazon női betegségeket, melyeknek a magtalanság egyik főokozója, és bőrbetegségeket, gyógyit uj gyógymód szerint biztos sikerrel, gyorsan és alaposan
Dr. GARAI ANTAL
orvos, sebész, szülész és szemész tudor, volt cs. k. oszt.-főorvos.
Lakás: Budapest, Terézváros gyár-utcza 7. I. em. bejárat a lépcsőről, a sugár-uttól jobbra a második ház.
Rendel: naponta 10 órától d. e., egész 4 óra délutánig, este 7 órától 8 óráig. Dijazott levelekre a legnagyobb figyelemmel válaszoltatik és gyógyszerekről is gondoskodva lesz.
Nőknek külön várótorom. 10000

7724 szám. 1884

Hirdetmény.

A nagyméltóságu m. kir, közmunka- és közlekedési ministerium az 1884. évi szeptember 16-án kelt 12412 számu rendeletével a Debreczen-Nyiregyház-csapi hadászati-ut Hajdumegye területén átfutó 11.66 kilométer hosszuságu utszakaszának 3 év alatti kiépitését 93179 forint 80 kr összeg erejéig engedélyezve.

A fentemlitett munkálat foganatositásának biztositása czéljából az 1884. évi deczember hó 2-ik napjának d. e. 9 órájára Debreczenben Hajdumegye székházánál a megyei alispáni hivatal helyiségében tartandó nyilt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtók felhivatnak, hogy a fentebbi munkálat végrehajtásának elvállalására, az engedélyezett költség után számitandó 5%-nyi bánatpénzzel a kitűzött időben és helyen megjelenni szíveskedjenek.

Egyidejűleg megjegyeztetik, hogy a kitűzött határidőig zárt ajánlatok is kellőleg bélyegezve az alispán által elfogadtatnak, s a nyilt verseny befejezte után azonnal nyilvánosan felbontatván, szintén figyelembe vétetnek.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a hajdumegyei magyar királyi államépitészeti hivatalnál Debreczenben a rendes hivatalos órákban naponkint megtekinthetők.

Kelt deczemberben 1884. évi október 18-án.

Rázsó Gyula,
Hajdumegye alispánja,
11363

TITKOS
bőr- s nőibetegségeket elgyengült férfierőt, vizelési nehézségeket, mindennemű fekélyeket, valamint száj-, nyak- s végtagokat alaposan és tartós sikerrel gyógyit
Dr. SPITZER J.
volt tör. cs. kal. orvos. Lakik: Belváros, Gizella-tér 5 sz. II. em. Bemenet a lépcsőn. Rendel: 8—4-ig, este 7—8-ig. *Levelekre válaszolok s kivánatra a gyógyszereket is megküldöm.*

!! MI AZ !!
Österr. Intervention-Bureau? Bécs, III. Salesianergasse 27. Mindent ellát! kölcsönt bármily zálogra, vételt, eladást, behajtást, minden tránya egyességet, folyamodványt. Szóval: minden megbizást Rendezi a legkényesebb, legtitkosabb ügyeket gyorsan, titoktartás mellett. 11306

Meg vagyok szabaditva
tyukszemfájás kinzó fájdalmától — kiáltják most igen sokan — és ezt csakis *a Geerling-féle tyukszem ésvasfag bőr elleni linkturának* köszönhetem. Egy üveg ecsettel, tokban csak 40 krajczár. Raktár: *Török József* urnál Budapest király-utcza. 10168

A Franklin-Társulat kiadásában megjelent:
RUSSIA
AZ OROSZ BIRODALOM ISMERTETÉSE.
IRTA
D. MACKENZIE WALLACE.
ANGOLBÓL FORDITOTTA
SZENTKIRÁLYI MÓRICZ.
A befolyó jövedelem a magyar írók segély-egylete javára fordittatik.
KÉT KÖTET. Ára füzve 4 frt.
TARTALOM:
I. KÖTET. — A szerző előszava. — Az utazás Oroszhonban. — Az éjszaki erdőségekben. — Ivanofka. — A falusi pap. — Orvosi tanácskozmány. — Egy régi jellemű paraszt-család. — Az éjszakvidéki parasztság. — A mir, vagy falusi község. — Miképen tartotta fenn magát a község, és mi hatása lesz jövőre. — Finn és tatár faluk. A városok és a kereskedői osztály. — Nagy-Novogorod ur. — A császári kormány és a tisztviselők. — Az uj helybeli önkormányzat. — Földbirtokosok a régi iskolából. — Földbirtokosok az uj iskolából. — A nemesség. — A társadalmi osztályok. — A haereticusok. (Eretnekek.)
II. KÖTET. A dissenterek, szakadárok. — A pusztaság pásztornépei. — A tatár uralom. — A tatárok becsapásai. — Idegen gyarmatosok a pusztaságban. — Szentpétervár és az európai befolyás. — Moszkva és a slavophilek. — Egyház és állam. — A krimi hadjárat és következményei. — A pórok. — A pórok felszabaditása. — A felszabaditás következményei: *a)* a földbirtokosokra nézve; *b)* a parasztságra nézve. — Az uj törvényszékek. — Terjeszkedés és a keleti kérdés. — A fordító zárszava.

KIS HIRDETÉSEK

E rovatban minden szó egyszeri beiktatása 2 krba kerül, hirdetésekért, melyek a hirdető félnek lakczimével el vannak látva, minden egyes közlés után 30 kr. bélyegdij fizetendő.

Minden hirdetésre felvilágositást ad a kiadóhivatal. Levélbeli tudakozódásokra pontosan válaszolunk ha a szükséges posta bélyeg beküldétik és a hirdetés számja közöltetik.

Micikének!
A távolság, mely elválaszt borzasztó. Tedd ittlétemet némileg elviselhetővé az által, hogy magadról hireket juttatsz hozzám. Kérlek irj gyakran és körülményesen Tivinek. 8353

Eladás.

Váczon,
a Tarcsay-féle szép nyárilak mellet egy uri ház, öt szoba, konyhák, félszerek, kút, pincze és terjedelmes kerttel szabad kézből eladó. Bővebbet a kiadóhivatal. 8350

Eladó 130 hold
birtok előnyös feltételek mellett, 1200 ölével a vasut mellett, Fehérmegyében, lakás és gazdasági épületekkel. Bővebbet a kiadóhivatalban. 8253

Egy gyorssajtó
nyomda családi viszonyok végett a beszerzési ár egy harmadáért azonnal eladó. Azoknak, kik berendezni akarnak itt a legjobb alkalom nyilik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 8346

Elegáns ebédlő
berendezés eladó. Hol? megmondja a kiadóhivatal. 8329

Háztelek eladás.
Rákos-Palotán Pest mellett az államvaspálya közelében, két utczára nyiló, 1327□ öl háztelek egészben vagy kisebb részletekben is eladó. Megkeresések Medveczky György rákos-palotai jegyző úrhoz intézendők. 8348

Szép telkek
Kőbányán (Budapest, X. ker.), úgyszinte a városliget mellett, legszebb és legegészségesebb tájékokon, olcsó áron eladandók. Bővebbet a tulajdonos Müller L. úrnál Budapest soroksári-utcza 4. sz. 8324

Alkalmazást keres

Huszonötéves,
intelligens kisasszony, a háztartás és gazdaság vezetésében igen értelmes, alkalmazást keres mint házvezetőnő vagy gazdasszony intelligens urhoz. Levelek a kiadóhivatalba kérelnek. 8343

Gazdatiszt,
nőtlen, nagyobb gazdálkodásban 6 év óta működik, kitünő bizonyitványokkal, nyártól alkalmazást keres. Szives ajánlatok «Egyetértés» kiadóhivatalához kéretnek küldetni. 8342

Egy németországi
gazdatiszt, ki a hallei egyetemen tanulmányait kitünő sikerrel végezte s már több nagyobb uradalmakban mint ilyen működött, alkalmazást keres szerény feltételek mellett. Bővebbet a kiadóhivatalban. 8305

Alkalmazást nyer

Egy okleveles
magyar nevelőnő, ki a német és franczia nyelvet jól birja és tanitja, főleg pedig kitünően zongorázik és tanit, vidékre azonnal alkalmazást nyer. Bővebbet a kiadóhivatal. 8335

Lakás és bérlet.

Két egymásba nyi-
ló díszesen bútorozott szép utczai szoba Calvin-téren ablakokkal, külön bejárattal legottan kiadandó. Üllői-út 1. sz. I. em. ajtó 3. 8352

Butorozott szoba
konyhával azonnal kiadó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 8330

Butorozott lakás
kiadandó azonnal jövő évi májusig liz szoba konyha istállóval vagy anélkül, közelebbi értesitést ad Pordán üllői-út 5-ik szám. 8349

Oktatás.

Egy okleveles
magyar tanitónő ajánlkozik, ki német, franczia nyelvet és zongorát tanit s több évig főuri házaknál működött. Bővebbet a kiadóhivatalban. 8336

Franczia.
Egy hat év óta itt jól ismert, legjobb ajánlatokkal biró nyelvmester még egy szabad órával rendelkezik franczia vagy angolra; tanfolyamokat tart nyelvtanra 5—6-ig, franczia társalgásra 6—7-ig. Urak számára: kedd, csütörtök, szombaton, urhölgyek hétfő, szerda, pénteken havi 3 frt díj mellett. Iskolás fiuk v. leánykák külön órákban. Elvállal mindennemü forditást v. leveleket. Értesitést a kiadóban. 8351

1298/1884.

HIRDETMÉNY.

Az 1884. évi XXIII-ik t. cz. alapján kiépitendő Békés-Apátfalvi védtöltés vonalnak a Körös bal partján Endrődtől—Öcsödig terjedő rész kiépitéséhez szükséges körülbelül 426.000 köbméter földmunkálat tervszerü biztositására zárt ajánlati tárgyalás hirdettetik.

Ennélfogva felszólittatnak mindazok, kik a fent érintett munkára vállalkozni óhajtanak, hogy 11.000 frt bánatpénz letételéről szóló nyugtával felszerelt, kellőleg bélyegzett ajánlatukat «Ajánlat a Körös balparti töltésépitési munkálatokra» feliratt és 5 pecséttel ellátott boritékban a szentesi kormánybiztosi központi hivatalnál 1884. évi deczember hó 9-ik napjának déli 12 órájáig nyujtsák be.

Ezen határidőn tul beérkező, vagy nem az előirt ajánlati minták szerint szerkesztett ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A bánatpénz készpénzben vagy a feltét füzetben megjelölt értékpapirokban akár valamely kir. adóhivatalnál, akár központi pénztáramnál letehető.

A vállalat alapjául szolgáló tervek, általános és részletes feltételek a szentesi m. kir. töltésépitési hivatal helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A szabályszerüen benyujtott zárt ajánlatok felbontása 1884. évi deczember hó 9-én délután 3 órakor a szentesi kormánybiztosi hivatalban bizottságilag fog eszközöltetni, a melyen ajánlattevők jelen lehetnek.

Szentesen, 1884. november hó 4-én. 11520

Horváth Gyula, kormánybiztos.

A világhirü Sikulai és más faj
finom zamatu asztali almát ajánl.
1. osztályu nagy alma százanként 4 frt 11478
2. « középalma « 3 «
3. « közönséges « 2 «
Egy 5 kilogrammos posta-kosár minden postaállomásra bérmentve küldve 1 frt 70 kr. **Ménesi és Magyarádi gyög és asztali szőllő** 5 kilós kosarakban bérmentve minden postaállomásra 2·10 kr. **WERTHEIMER VILMOS** Aradon.

Tisztitó-paszta
szállitás nagybani árak mellett **Rappold** Naxos tisztitó áruk, üvegpapir, tisztitó vászon gyári raktára **Budapesten, V. Mária Valéria-utcza 11.** 11483

Butorok
egészen jó karban, csaknem ujak, költözködés miatt eladók. Állanak egy tölgy ebédlő és hálószoba berendezésből, szalonberendezésből s különféle egyszerű butordarabokból. Megtekinthetők 10—5 óráig Ujvilágutcza 1. sz. a Hatvani-utcza sarkán, I. ajtó 2. emeleten. 11445

I-a nagy görczi gesztenye
5 kilos zacskókban 1 frt 50
Görczi közöns. gesztenye
5 kilos zacskókban 1 frt
10 krért postán, utánvét mellett, bérmentve küld
Bombig G. Görczben.
11494

TÉLI KURA.
Winternitz tanár vizgyógyintézetében Kaltenleutgeben ben. Bécs mellett.
Prospektust kivánatra küld az
11419 **IGAZGATÓSÁG.**

Női confectio.
Van szerencsém tisztelettel jelenteni, hogy
Női confectio-üzletemet
szervita-tér 1. sz. a Kristóf-tér sarkán I. em.
áthelyeztem.
Egyuttal a legfinomabb **női-toilette** és **confectio** párisi minta szerinti készitésére a legjobb erőket szerződtettem és azon kedvező helyzetben vagyok, hogy igen tisztelt megbizóimat pontosan és jutányosan kielégithessem. 11517
Kitünő tisztelettel **FARKAS J.**

Központi iroda: Hatvani utcza 1. sz., Ferencziek bazára, bolt 18.

Legjobb és legolcsóbb kőszén.

Van szerencsénk vevőink becses tudomására hozni, hogy kőszén-megrendelések átvétele czéljából a hatvani-utcza 1. sz. (Ferencziek bazára, bolt 18) és lipótvárosi templombazár 54. boltszám
EGY KÖZPONTI IRODÁT
nyitottunk, mely következő árak mellett fogad el megrendeléseket:

Salgótarjáni szalon darabos szén	60 kr,	Porosz szalon szén	80 kr.
Salgótarjáni koczkaszén	55 «	Porosz diószén	80 «
Salgótarjáni diószén	45 «	Coaks a bpesti gázgyárból eredeti árban	87 «

Ezen árak 50 kiló tiszta sulyért és önzott zsákokban a pinczébe szállitva és berakva számittatnak. Egész kocsival való megrendeléseknél nagy arleengedés.
Oly zsák, mely K. H. betükkel nincsen önozva, visszautasitandó. — Miután a megrendeléseknek saját kocsin és megbizható személyzet által teszünk eleget, teljes jótállást vállalunk jó minőségért és hely és sulyért. — Megrendelések levelezőlap utján eszközöltetnek. 11375
Rakhely: magy. kir. államvaspálya-udvar, 10. kapuszám. **Kohn és Hirn.**
Központi iroda: Hatvani utcza 1. sz. Ferencziek bazára, bolt 18.

NAGY PÉNZ-SORSOLÁS!!

500,000 márka
mint legnagyobb nyereményt, nyujtja a legegyszerübb esetben Hamburg állam által garantirozott pénz-sorsolása, illetve:

1	díjnyer. á. m.	300000
1	nyerem. á. m.	200000
2	nyerem. á. m.	100000
1	nyerem. á. m.	90000
1	nyerem. á. m.	80000
2	nyerem. á. m.	70000
1	nyerem. á. m.	60000
2	nyerem. á. m.	50000
1	nyerem. á. m.	30000
5	nyerem. á. m.	20000
3	nyerem. á. m.	15000
26	nyerem. á. m.	10000
56	nyerem. á. m.	5000
106	nyerem. á. m.	3000
253	nyerem. á. m.	2000
6	nyerem. á. m.	1500
515	nyerem. á. m.	1000
1036	nyerem. á. m.	500
29020	nyerem. á. m.	145
19463	nyerem. á. m.	200,150, 124, 100, 94, 67, 40, 20.

Összesen 50,500 nyeremény és ezenfelül még egy díjnyeremény hét osztályban öt hónap alatt kisorsoltatik.

Ezen legujabb, nagy **Hamburg** állam magas kormánya által engedélyezett és az összes államvagyonnal garantirozott pénzsorsolás **100.000 sorsjegyet** tartalmaz, melyekből **50.500 sorsjegy** tehát, több mint a fele az ide oldalt jegyzett nyereményekkel hét osztályban folytatólagosan sorsolás alá kerülnek.
A sorsolás alá bocsátott összes vagyon
9.290.100 márka.
E nagy pénzsorsolásban kisorsolandó nyeremények dus tartalma, valamint **a pontos nyeremény kifizetés iránti lehető legnagyobb garantia** a sorsolásnak mindenütt a legnagyobb kedveltséget biztositja. E sorsolás a terv határozmányai szerint külön e czélra kinevezett vezérigazgatóság által vezéreltetik és az egész vállalat az állam által ellenőriztetik.
E pénzsorsolásnak lényeges előnye abból áll, hogy az összes 50.500 nyeremény már nehány hónap alatt és pedig az egész hét osztály biztosan kisorsoltatik.
Az első osztály főnyereménye 50.000 márka, emelkedik a második osztályban 60.000 márkára, a harmadik 70,000, a negyedik 80.000, az ötödik 90.000, hatodik 10.000, a hetedik csetleg 550,000, de mindenesetre 300,000, 200.000 márka stb. stb.
Ezen pénzsorsolás eredeti sorsjegyeinek eladására az **alólirt két kereskedelmi cég** lett megbizva s kéretnek mindazok, kik az eredeti sorsjegyek megvásárlásánál részt venni szándékoznak, hogy megrendeléseiket közvetlenül e czégekhez küljék.
A tisztelt megrendelők kéretnek, hogy a megfelelő összegeket **osztr. m. papirpénzben, vagy levélbélyegben** küljék. — A pénzt postautalványnyal is lehet küldeni, vagy kivánatra postautánvétellel is küldetnek sorsjegyek. 11501
Az első osztályu nyereményhuzáshoz:
1 egész ered. sorsjegy csak frt **3.50** o. é.
1 fél » » » » frt 1.75 o. é.
1 negyed » » » » frt 90 o. é.
Mindenki az államczimerrel ellátott **eredeti sorsjegyet** kap és egyuttal **a hivatalos sorsolási tervet,** melyből minden bővebb nyereményhuzás, a huzás napja és a különböző osztályok betétei megtudhatók, a huzás után azonnal a megrendelő a hivatalos, az állam cimerével ellátott **nyeremény-lajstromot** kapja, mely pontosan a nyereményeket illetőleg a kihuzott számokat tartalmazza.
A nyeremények kifizetése tervszerüen és pontosan államgaranczával történik. Ha netalán a megrendelő nem volna megelégedve a sorsolási tervvel, akkor készséggel visszavesszük a sorsjegyeket huzás előtt és visszafizetjük az összeget, kivánatra előre is beküldjük ingyen a sorsolási tervet betekintés végett.
Miután ezen uj nyereményhuzáshoz számos megrendelést várhatunk és hogy ezek pontosan teljesithetők legyenek, kérjük a megrendeléseket **lehető legkorábban** mindenesetre azonban **1884. november 15-ike** előtt, **az alólirt fősorsolási irodák egyikéhez** közvetlenül elküldeni.

M. Stein Steinweg 5 **Hamburg.** | **Valentin & Co.** Königstrasse 36—38 **Hamburg.**

Mindenki nálunk abban az előnyben részesül, hogy a sorsjegyeket közvetlenül és minden kézvetitő mellőzésével vásaro hatja, ennélfogva nem csak a hivatalos nyereménylajstromot kapja a lehető legrövidebb idő alatt **felszólitás nélkül** hanem az **eredeti sorsjegyeket és a terv szerüen megállapitott áron** minden fölülfizetés nélkül.

Bányafa szállitási hirdetmény.

Az alólirott igazgatóság bányafa-szükségletét 1885-ik évre pályázat utján kivánja beszerezni.
E végből felkéretnek az ajánlattevők zárt ajánlataikat f. év november hó 30-káig alólirott igazgatósághoz — a boritékon **«ajánlat bányafára»** czimü feliratt ellátva — beküldeni.
A szükségelt bányafa egyenlő évnegyedi részletekben a megjelölt állomásra szállitandó és az árak a szállitási belcértve a vasuti állomásra vonatkozólag kifejezendők. — Az ajánlat elfogadása esetén annak biztositására a szállitási érték 10%-nyi erejéig óvadék követeltetik.
Ajánlat teendő.

6000 drb	2·5 méter hosszu	16 %m	átmérőjü	lehéjazott tölgyfára.	beszállitandó negyedévi részletekben a Salgó-Tarjáni vasuti állomásra.
6000 «	2·6 « «	16 %m	«		
6000 «	1·8 « «	18 %m	«		
16545 «	2·2 « «	15 %m	«	lehéjazott tölgyfára.	beszállitandó negyedévi részletekben a Bánrévei vasuti állomásra.
8000 «	rovaték				
5880 «	2·2 « «	16 %m	«	lehéjazott bikk, fenyő vagy cserfára.	
9000 «	2·6 « «	16 %m	«		
6000 «	1·8 « «	18 «	«		
9000 «	3·— « «	16 «	«		

Az átmérők a fának vékonyabb végére vonatkoznak. 11482
Kelt Salgó-Tarjánban 1884. november hó 1-én.
A Rimamurány-Salgó-Tarjáni vasmű-részvénytársaság műszaki vezérigazgatósága.

KINCSEM-SORSJÁTÉK
Egy sorsjegy 1 frt, 11 sorsjegy 10 frt.
(A sorsjegyek valamint a sorsolási jegyzék portomentes megküldése czéljából 15 kr. melléklendő a megrendeléshez.)
10.000 nyeremény és pedig: 1-ső főnyeremény forint 50.000 o. é.
Második főnyeremény forint 20.000
3. főnyeremény 10.000 frt. o. ért.
további nyemények
à frt 5000, 3000, 2000, 1000 stb.
20% levonással
Minden nyeremény készpénzben kifizettetik.
A sorsjegyek kaphatók:
A Magyar Lovar-Egylet Sorsjegy-Irodájában
Hatvani-utcza **BUDAPEST** Nemzeti Casino
ugyszintén valamennyi váltóházaknál, lottogyüjtődék és szivartőzsdéknél.

„PALLAS"
irodalmi és nyomdai részvénytársaság könyvkiadóhivatalában (Budapest, IV. ker., granátos-utcza 6. szám) megjelent és ugyanott valamint minden könyvárusnál kapható:
A PÁRBÉR
MAGYARORSZÁGON
JOGTÖRTÉNETI FEJLŐDÉSE ÉS JELEN ÁLLÁSA SZERINT
OKLEVÉLTÁRI NYOMOZÁSOK ALAPJÁN
Irta
TIMON ÁKOS
jogtudor, képesitett egyetemi magántanár, a győri kir. jogakadémia jog- és államtudományi karánál a jogtörténet és az egyházjog nyilvános rend. tanára.
Ára 4 forint.

ELBESZÉLÉSEK.
Irta
CSIKY GERGELY.
Ára füzve 2 frt, vászonba kötve 2 frt 60.
TARTALMA: Gombos ur válópöre. — A végrehajtó. — A félelmes szomszéd. — A 233-dik szám. — A kis Viola. — Hervadt koszoruk. — Maláta ur karácsonyfája. — Vasuti történetek. — A betegápoló. — Zavaros történet. — Az új lakó titka. — Az arany haj. — A «báró és bankár» Palotán. — Kisvárospletyka.

MAGYAR KIR. ÁLLAMVASUTAK.
65824. sz.

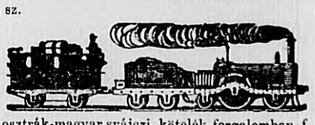

Az osztrák-magyar svájczi kötelék-forgalomban f. év november 1-ével kivételes díjszabás lép életbe, mely díjszabási határozmányokon kivül mérsékelt tételeket tartalmaz bordókban avagy tartánykocsikban fuvarlevelenként 5, illetőleg 10,000 kilgrammnyi mennyiségben avagy ezen súly utáni díjfizetés mellett feladásra kerülő bor- és szesz küldeményekre, nemkülönben üresen visszatérő avagy megtöltés végett továbbitott üres bor- és szesz hordókra tetszés szerinti súly feladása mellett.
Ezen díjszabás által érvényen kivül lépnek, illetőleg pótoltatnak:
1. Az osztr.-magyar svájczi kötelékben 1880 november 10 óta érvényes összeállitásban, illetőleg annak 1884 május 1 óta érvényes I. pótlékában foglalt kivételes avagy külön díjszabások szeszre, a svájczi észak-keleti és egyesült svájczi vasutakkali forgalomban, továbbá az ezen összeállitásban, nemkülönben az ezen összeállitásból kivonatként megjelent kivételes díjszabásban borra és üres hordókra Romanshorn állomással való forgalomban foglalt tételek.
2. Az 1873. deczember 1. óta érvényes díjszabásban és annak pótlékaiban foglalt és eddig még érvényben levő kivételes és külön díjszabási tételek borra és szeszre az egyesült svájczi vasutakkali forgalomban.
3. A cs. kir. szab. déli vasut, nyugoti vasut s a báttaszék-dombovár-zákányi (duna-drávai) vasut állomásai s Romanshorn, Rorschach, Delle Verrieres és Genf transit között 1882 junius 1 óta borszállitásra fennálló kivételes dijtételek közül a Romanshorn és Roschachra szóló tételek.
A f. év október 15 ével megjelent reexpediczionális díjszabás tételei Romanshorn és a svájczi északkeleti vasut nemkülömben az Effrelicon-Hirtseil vonal állomásai közötti forgalomban jelen díjszabás életbe lépte által borra és szeszre vesztik érvényüket.
E díjszabás a m. kir. államvasutak díjszabási ügyosztályában darabonként 12 krért megszerezhető.
Budapest 1884. évi november hó 8-án.
Az igazgatóság

A FRANKLIN-TARSULAT kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvárusnál kapható — az osztrák tartományok számára SZELINSZKY GYÖRGY cs. k. egyet könyvárusnál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA